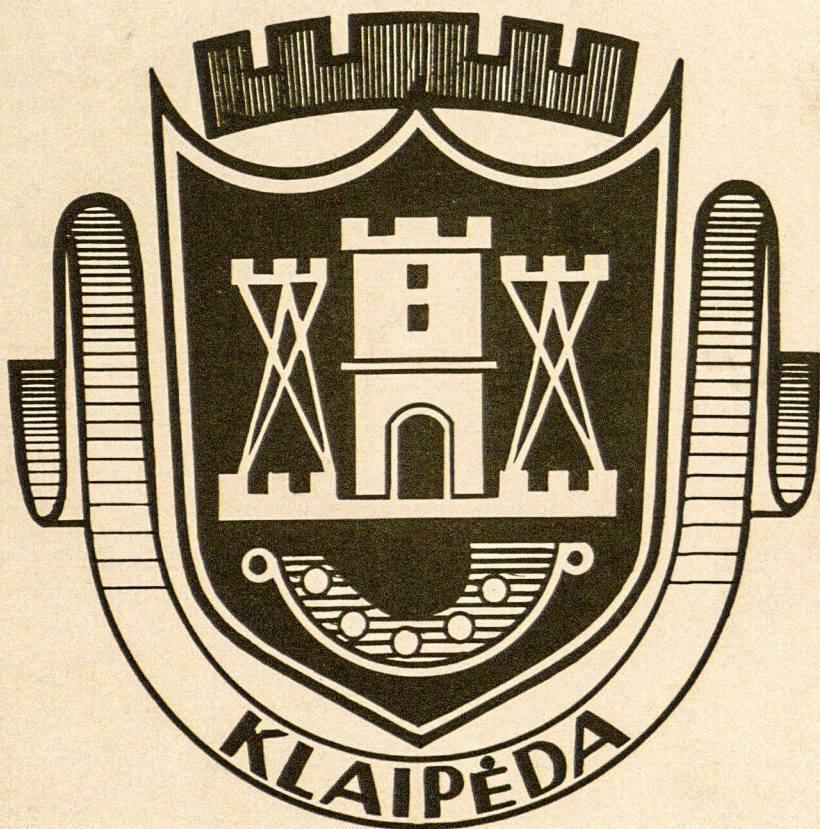
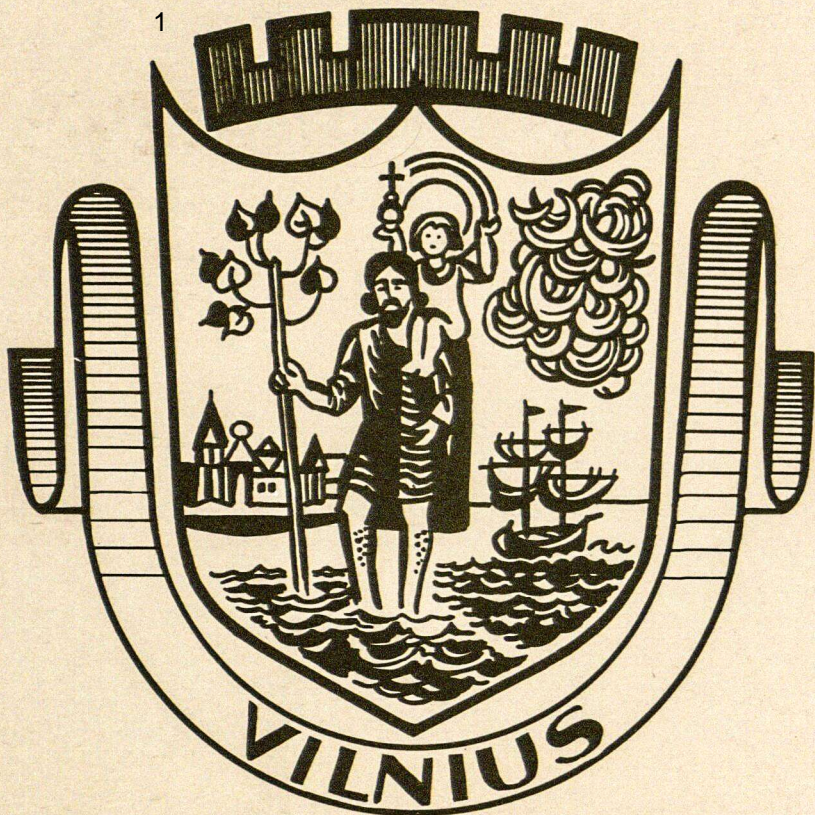

**K
A
R
Y
S**

1987
KOVAS - MARCH
Nr. 3

KARYS

1987
Nr. 3 (1630)

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika !
ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207

TURINYS

Viršelio 1 p. — Vilniaus ir Klaipėdos herbai	
Viršelio 4 p. — Tas laisvės nevertas, kas negina jos	
Dr. K. Ėringis — Kovo ir birželio sukrėtimuose	97
A. B. — Kraujo kerštas	100
J. Abraitis — Atkuriami ginkluoti daliniai	103
Dr. K. Ėringis — Lietuvių karių mirtis	106
J. Klimas — Paskutinio kariūno odisėja	112
A. Klimavičius — 6 pėst. Pilėnų kunigaikščio Margio pulkas	113

KARIO SKYRIAI:

Karinės žinios	124
Spaudoje pasižvalgius	126
Žvilgsnis į politiką	128

KARO PRIEDAS:

"Tremties trimitas", kronika ir kt.	131
--	-----

ATSTOVAI:

Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis,
Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Šalkūnas, Detroit — V. Kutkus

PLATINTOJAI

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North
Geelong, Vic. 3215

S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street, Yagoona,
NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas,
St. Prakapas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", "Patria" Gifts & Electr.
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman
Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINA

Franciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

*Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.*

KARYS

*Atgaivintas Jugtinėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.*

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1630)

KOVAS – MARCH

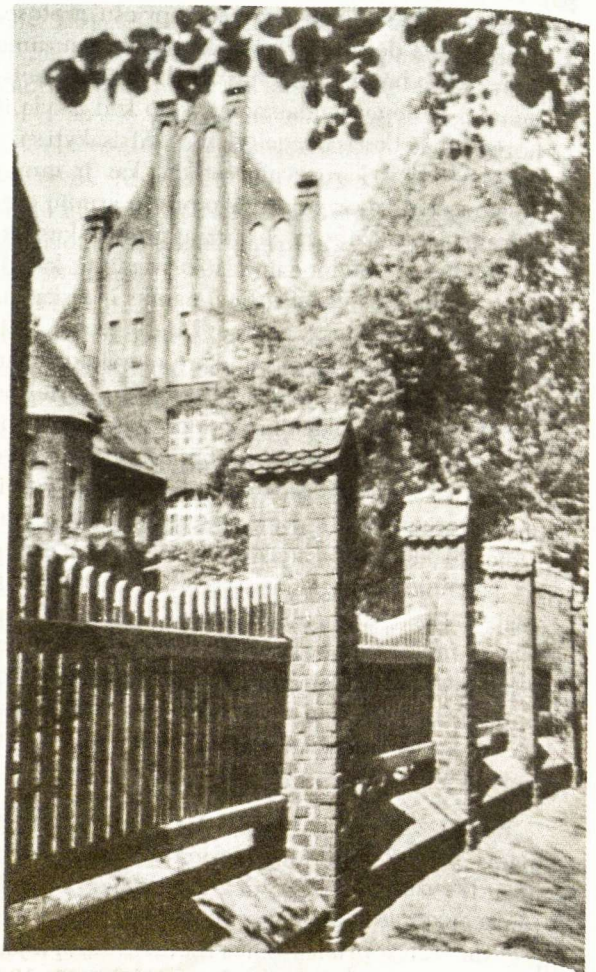
1987

KOVO IR BIRŽELIO SUKRĖTIMUOSE VASARIO 16–TOJI RIKIAVO Į KOVĄ UŽ LAISVĘ

DR. KAZYS ĖRINGIS

Lietuvos Nepriklausomybės kovų kariai jau simboliais kalba su mumis iš Anapus. Palydime paskutiniuosius jau labai išretėjusios karių-savanorių kartos ginklo brolius amžinybėn. Jie, praėję Pirmojo pasaulinio karo nedalios keliais ir sugrįžę iš sumuštų svetimųjų armijų ir belaisvių stovyklų Tėvynėn Lietuvon, apgynė jos, pakilusios, Nepriklausomybę nuo skaitlingų priešų, patirdami tikrą ir didelį Pergalių džiaugsmą. Jie liudijo visai Nepriklausomos Lietuvos karių generacijai, tautai ir pasauliui valstybės Suverenumo vertę ir kainą. Dėl to dauguma jų kurybingame brandos amžiuje patyrė kančių ir pražūties kelius Sibire, benamių nedalią Vakaruose. Jie jau Lietuvos istorija, Praeitį, šaukianti mus dirbti, kovoti ir aukotis už Ateitį. Jų simbolinė Būtis mumyse įpareigoja mus tai daryti ir pasiekti, kad kiekviena po mūsų ateinanti kartą pavergtoje Lietuvoje ir pasaulio lietuvių išeivijoje išsaugotų ir pagausintų jų kovų ir pergalių kraitį.

Kur kas nelaimingiau susiklostė Nepriklausomos Lietuvos karių dalia, jos visos valstybinės tautos Likimas, slaptais suokalbais lemtas klastingų ir agresyvių didžgalybių. Antrojo pasaulinio karo išvakarėse, paskutinį "taikos" pavasarį, Vokietija atplėšė nuo Lietuvos Klaipėdos kraštą, užgrobė uostamiestį. Tą pavasarį vyko ne tik Lietuvai lemtingos Vakarų didžgalybių — Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos, glaudžiai susižinant ir su Amerika, derybos su Maskva, kaip užkirsti kelią Vokietijos agresijai. Derybos nutrūko. Tuomet nedaug kas Lietuvoje žinojo, kad tarp nesutarimų buvo ir Vakarų nenoras palaiminti Maskvą, jos "saugumo" ir įsipareigojimų sumeti-

Gotikos romantika Klaipėdoje

mais, užgrobtį Pabaltijo valstybes. Užtat Maskvos ir Berlyno agresoriai tais ir kitais grobimo klausimais lengvai susitarė, ir Vokietija, laiminant Maskvai, užpuolė Lenkiją. Todėl netenka stebėtis, kad Lietuvos vyriausybė, reikšdama ištikimybę Vakarams, lig pranašiskai nujausdama būsimą Atlanto Chartos regimybę”, pirmąją Antrojo pasaulinio karo dieną priėmė Lietuvos Neutralumo Įstatymą. Tuo buvo atsakyta Lietuvos karinio žygio į Vilnių ir, matyt, patikimo sprendimo išvengti sovietų pirmosios okupacijos ir neįsivaizduojamų aukų antrojoje okupacijoje. Šiandien lengva priekaištauti, bet tada buvo “neetiška”, pasitikint Vakaraus, kitaip daryti.

Ir taip lemtingų karo įvykių audrose Nepriklausomos Lietuvos karių karta, kaip subrendę sėklos iš ankštaros, buvo išblaškyta pirmiausia tiesiai į savo priešų glėbį. Net pavergėjo pentinuoti sveikintojai pajuto, kad jie jau yra vergai. Tai Lietuvos kariams gana greit, kitiems jau žygiuojant priešų gretose, paaiškėjo, kad dėl didžgalybių klastos ir žiaurumo mažoms valstybėms karo žygis iškyla staigiai, neišvengiamai ir nepermaldujamai, kaip kad iškyla iš už horizonto betkuris dangaus kūnas. Atsakyti savo valstybės tikslais karo žygio reiškia, kas ir mums lietuviams atsitiko, žygiuoti savo priešų armijų gretose ir atstačius krūtinės žūti už jų grobikiškus tikslus. Tuomet jau neduodama laiko svarstyti, kas ištiks tavo nebaigtus darbus, tavo namus ir viską kas brangiausia, nes priešas “geriau” žino, ko tau “reikia”. Deja, Antrojo pasaulinio karo ugnyje daugiau kaip desėtkas Europos mažų valstybių nesipriešino užpuolikams, nes aukų tikroji regimybė ir nevilts atsilaikyti jas sulaukė nuo grumtynių. Įsitikinę savo pergale, Vakarų didžiosios valstybės garantavo visiems suverenumo atkūrimo tikrovę, tik nevisiems ištesėjo. Skaudžiausiai neištesėjo Maskvos užgrobtoms Pabaltijo valstybėms — Lietuvai, Latvijai ir Estijai. Ir kai šiandien koks tūlas fragmatikas ar Maskvos migdomas Vakarų diplomatas prasitaria, kad šiandien pasaulyje yra daug sudėtingesnių problemų, negu praėjusio karo įsisenėję jūsiškės, tai vėl ir vėl vis akivaizdžiau matosi, kada ir kur mums reikėjo žygiuoti.

Betgi žygiavome, žygiavome pavyzdingai, žygiams pasiruošėme sunkiausiomis aplinkybėmis staigiai ir ryžtingai. Deja, tie žygiai buvo pervėlai, ir tomis aukomis anksčiau galėjome būti daug reikšmingesni. Tai Nepriklausomos Lietuvos karių ir jaunių 1941 metų Birželio pergalingo sukilimo ir 1944

Foto montažas: Gedimino pilies papėdėje

- 1952 metų partizaninių kovų žygiai, nepasiekę Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo aukštumų.

1941 metų Birželio sukilimas buvo staigus ir ryštingas lietuvių ginkluotos jėgos veiksmas, sėkmingai panaudojęs Vokietijos karo žygį Maskvon. Prieš užeinant vokiečiams, kurie be pasipriešinimo žygiavo per Lietuvą, lietuvių sukilėliai išvijo ginkluotą sovietų okupacinę administraciją iš Lietuvos, pastatė Laikinąją Lietuvos Vyriausybę, paskelbė atkuriantį Nepriklausomą Lietuvą ir atkūrė kariuomenės branduolį — Lietuvos Apsaugos Dalinius. Tuo ir Vokietija buvo pastatyta prieš įvykusį faktą, deja, priešingai negu 1918 metais, dabar atkuriamos Lietuvos suverenumo nepripažino. Atvykusi Lietuvos vokiečių okupacinės civilinės valdžios vadovybė, vykdydama nuožmuis Berlyno nurodymus, privertė prieš savo valią atsistatyti Laikinąją Lietuvos Vyriausybę, o atsikuriančius karinius Lietuvos Apsaugos Dalinius pajungė vokiečių karo policijos vadovybei. Dėl šios nelaimės, išplaukiančios iš vokiečių vykdomo tarptautinės teisės laužymo, nauja-

sis okupantas priverė Lietuvos Apsaugos Dalinius išplėsti karinę veiklą ir už Lietuvos ribų, kėsintis pakeisti net paskirti, dėl ko tų Dalinių kariai palaipsniui išbėgiojo ar net prisijungę prie sovietų diversantų partizanavo. Betgi Maskva pačiomis pirmomis karo su vokiečiais dienomis paskelbė "įstatymo" galią turinčią karinę direktyvą skverbtis diversiniams veiksams Lietuvoje, kurią Maskvos grobikas prarado dėl Birželio Sukilimo ir vokiečių žygio į Sovietų Rusiją. Tokiu būdu, Lietuvių Birželio Sukilimas ir jo atkurtų karinių Lietuvos Apsaugos Dalinių veikla, dar karo pradžioje nepriklausomos Lietuvos priimto Neutralumo Įstatymo vardu sudėtingiausiomis vokiečių okupacijos sąlygomis apsaugojo Lietuvą nuo kai kurių pasibaisėtinų pasekmių, kurias jai būtų užtraukusi Maskva karo pradžioje ir sovietų organizuotos diversinės veiklos karo metais.

Deja, Lietuvos valstybės priešai Maskva ir Berlynas marksizmo klasiniais ir nacizmo antisemitiniais genocidiniais metodais beatodairiškai naikino Lietuvos valstybinę tautą. Ir todėl sutriptos valstybės Konstitucijos sąlygomis Lietuvių Birželio Sukilimo kovotojams sutriuškinus sovietų ginkluotą okupacinę administraciją nebuvo jokių galimybių veiksmingai apsaugoti Lietuvos piliečius žydus dėl Vokietijos nacių žudikiškos ideologijos, politikos ir beatodairiškos okupacinės praktikos.

Nemažas skaičius Lietuvos žydų ir lietuvių, sovietų okupacinės administracijos pareigūnų prasidėjus vokiečių-sovietų karui, pasitraukė Rusijos gilumon. Jų dauguma, dėl Maskvos beatodairiškai totalinės politikos tautinėms grupėms, rado kapus fronto duobėse arba patyrė sunkiausius sužalojimus. Karo eigoje, ypač įsitraukus Amerikai į karą prieš Ašies valstybes ir pagaliau įvykus Casablankos konferencijai, atsitiko keista metamorfozė: buvęs Vakarų valstybių priešas Maskva pasidarė Vakarų sąjungininkų kare prieš Ašies valstybes, o Lietuvos priešu Nr. 1 ir toliau liko sugriovusi Lietuvos nepriklausomybę Maskva. Lietuvos Piliečių, neturėjusių galimybės patiems spręsti savo valstybės likimą, įnašas kare prieš Vokietiją Pasaulinės antifašistinės Karinės Valstybių Koalicijos pusėje yra esminis, daug didesnis negu kovojusių ir po karo gavusių nepriklausomybes Kanados, Indijos, Australijos ir kitų kraštų įnašas. Pradžioje, vokiečių-sovietų fronto pražūtis keliais buvo išvaryta dalis reguliarios Lietuvos kariuomenės ir jau minėti Maskvos okupacinio režimo simpatikai iš Lietuvos. O sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, Maskva teroro ir prievartinės "sava-

norystės" būdu sutelkė daugiau kaip šimtą tūkstančių lietuvių karių. Iš viso, vardan Sąjungininkų pergalės, Rytų fronte kovojo apie 120,000 Lietuvos piliečių, ir daugelis jų žuvo arba buvo sunkiai sužalojami. Jie kovojo ir už didelę kraujo auką, priešingai kanadiečiams, indams, australiečiams ir kitiems, jiems nebuvo atkurtas Maskvos paneigtas Lietuvos valstybinis suverenumas. Tai gėdingai neatlyginta sąskaita, kuri visados ir visur turi būti pateikiama buvusiesiems kare Sąjungininkams-Vakarų didžgalybėmis ir Jungtinių Tautų nariams, patyrusiems nepasotinamo Maskvos skverbimosi apetitus pokariniame pasaulyje.

Šalia minėto Lietuvos piliečių karių įnašo Sąjungininkų pergalei pasiekti karo laukuose, nemažesnes, gal net didesnes aukas sudėjo Lietuvos partizanai sveikindami Atlanto Chartą ir kovodami už Lietuvos Suverenumo atkūrimą 1944 - 1952 metais. Deja, Atlanto Chartos skelbėjai pasirodė neištikimi skelbiamiems principams ir buvo Stalino apgauti. Šiandien Vakarai daug patyrę Maskvos apgaulių ir išvydę pragaištingas sovietų skverbimosi pasekmes pasaulyje jau kitaip žiūri į Afganistano, Nikaragvos, Angolos ir kitų kraštų Laisvės kovotojus, negu mūsų kovų metais. Ši Vakarų prabudimą mes privalome sumaniai panaudoti Lietuvos suverenumo siekiam.

Nurimus partizaninėms kovoms ir Laisvės kovotojams kankinantis Užpoliarės griežto režimo lageriuose Rusijos snieguose, palaipsniui į pirmąsias eiles iškilo lietuvių tautos ir jo bičiulių intelektualinis priešinimasis Maskvos priespaudai, kuris šaukiasi pasaulio ir Dangaus užtarimo.

Vasario 16-toji, sunkiai iškovota dėka daugumos Lietuvos gyventojų ryžto ir susitelkimo mus visus išėivijoje įpareigoja telkti visą mūsų krašto žmonių kovų ir tarpinių pergalių kraitį, aukotą ir aukojamą Lietuvos suverenumui atkurti, ir betkokių sprendimų atvejais laikyti aukštai iškelus Tėvynės Suverenumo ir Laisvės Idealą, visuomet jį laikyti aukščiauo grupinio, srovinio ar ideologinio lygio.

KRAUJO KERŠTAS

(Atsiminimai)

A. B.

Kremliaus administracija bei vyriausieji jos kariuomenės vadai ir užsienyje dirbantys šnipai žinojo, kad bus su Vokietija karas: žiaurus, reikalaujantis milijonų gyvybių, skurdus, nes vyks po 23 metų, kai nualintas raudonosios Rusijos ūkis, naikinama kapitalizmo sistema ir visas naujų valdovų dėmesys bei pastangos skiriamos komunistinio režimo stiprinimui bei jo plėtimui, lygiagrečiai komunizmo priešui masiniam naikinimui. Jie žinojo, bet bijojo apie tai kalbėti, tartis su draugais, apie tai galvoti, ar net sapnuoti ir viešai aiškinti, kad nebūtų kiršinimu, ruošimusi nuversti teisėtą valdžią, darbininkų vyriausybę, arba būti apšauktiems tautos išdavikais, šnipais ir to pasėkoje žiauriai nubaustiems likviduotiems.

II-as pasaulinis karas okupuotuose kraštuose artėjo didžiausioje paslapyje, "galingosios" raudonosios armijos manevrų šešėlyje ir priedangoje. Dėl šio jų melo žuvo ne tik patys melagiai, politrukai, melo skleidėjai, bet milijonai karių bei civilių gyven-tojų.

1940 m. birželio mėn. Azijoje ir Europoje komunistinės Rusijos buvo okupuota 14 valstybių su 90 milijonų gyventojų, tautybių santykiu 1 rusas ir 1.3 pavergtieji. Dabar raudonoji Rusija ginklo jėga yra prisijungusi ir valdo 22 valstybes su 204 milijonų gyventojų, tautybių santykiu 1 rusui — trys pavergtieji. Atrodo, šitokia, ginklais paremta, baime sulipdyta, imperija, su 70 milijonų rusų, negali išsilaikyti. Tam reikia nuolatinio karo stovio, NKVD armijų, svetimos pagalbos, priverstinės jėgos ir poveikio iš apmulkintų kitų kraštų tautinių išgamų, pataikūnų. Todėl rusai nepanaikino tautinių dalinių, neišformavo jų, tik į juos prikišo savo karių. Pagelbininkais, ant kurių krito visa atsakomybė, pasirinko vietinius, staigiai pasikeitusius, okupantą su gėlėmis sutinkančius karius ir civilius. Jie buvo atsakingi už esamus, buvusius ir būsimus įvykius, tariamus kitų nusikaltimus, ar nusižengimus. Jie nurodinėjo neištikimuosius, aiškino juose glūdintį antikomunizmą, sekė jų veiklą ir suiminėjo. Be pastarųjų simpatikų pagelbos enkavedistai nebūtų galėję taip greitai suparalizuoti atskirą tautinį pasipriešinimą. Apie 70% visų pajėgų

rusiško komunistinio režimo išsilaikymui teikia kitos tautybės. Būtų galima, išskiriant kriminalinius nusikaltimus, savųjų nesuiminėti, nematyti, nežinoti, nes nėra prieš savo tautą didesnio nusikaltimo, kaip savus kankinti, žudyti, laukiant už tai iš okupanto medalių, pagyrimų, laipsnių ir geresnių aprūpinimo privilegijų. Kraštą okupavus, pirmieji savo kailį į rusišką pakeitė žydai, vienas-kitas didmiesčio komunistuojantis lietuvis ir rusų tautybės įvairių laipsnių kariai,

Kaip visi pėstininkų daliniai, taip 3 pėst. V. D. pulkas, su turtu ir ginklais buvo iškeltas į Vilnių ir apgyvendintas prie Antakalnio, tarp Neries, Vilnelės ir Gedimino kalno. Pulku vadovavo rusas komisaras, plk. Špokevičius ir ūkio viršininkas plk. ltn. Šileika. Visi kiti kariai iš Kėdainių laikų, keli

Gen. št. plk. ltn. Špokevičius

atkelti iš kitur; pulko politrukas buvo rusas, jo pagalbininkas ryšių kuopoje vyr. psk. Trifonas, vėliau tapęs NKVD karininku, rusas, o šio padėjėju ūkio kuopos ltn. Šiaučiūnas, pasiturinčio ūkininko sūnus. Tai pirmas karininkas, kuris staigiai nusigręžė nuo draugų, pasidarė jiems pabaisa. Abu su Trifonu jie darbavosi Kėdainiuose dieną ir naktį, tai civiliai, tai uniforma apsirengę. Kariška, be numerio mašina vis kažkur skubėjo, jieškodami daugiau liaudies priešų, vis daugiau medžiagos okupantui. Atsivėrė jiems plačios perspektyvos jų karjerai, laipsniams, ištaigingam gyvenimui, asmeninei garbei, pasididžiavimui iškilus į viršūnes. Po kelių mėnesių Šiaučiūną, pirmą iš mūsų, išvežė su tais, kuriuos siuntė į Rusiją "pasimokyti". Ten jis ir dingo be žinios. Toks netikėtas jo susilikvidavimas parodo, ką komisaras galvojo: "Buvai savo tautai neištikimas, o komunistine tikrove tikrai apsigilsi. Padėjai mums įsitvirtinti — daugiau esi nereikalingas. Jei ir būtum idealistas komunistas, betgi nesi rusas, tai mums nepatikimas — važiuok kasti mums kanalų, sausinti pelkių, tiesti kelių. Kai išseks jėgos, — patręšk savo kūnu rusišką žemę."

Jo viršininkas Trifonas, nejausdamas savo žiauraus likimo, siautėjo toliau kaip vilkas avių būryje. Jis išsivedavo naktimis kareivius be budinčio karininko, be štabo žinios ir tie išsivestieji nebesugrįždavo. Jų draugai stebėjo, gniaužė kumščius, degė kerštus. Jie neužmiršo areštuotųjų išgąstingų veidų.

Slapta karininkų išvežimas

Saulėtas, gražus, įvairiaspalviais žiedais kvėpantis gegužės sekmadienis. Esu pulko budėtoju, susimąstęs žiūriu pro langą. Matau šaligatviu einančius karius, civilius, moteris, vaikus ir galvoju, kas bus, kas toliau bus? Užsigalvojęs pasiremiu ant kardo ir, rodos, viską užmirštu žiūrėdamas į vieną tašką, nejausdamas savęs. Priešais, Kryžių kalne kukuoja gegutė. Sakoma, ji vieniems pranašauja laimę, kitiems ašaras, skausmus, mirtį.

Praeina ltn. Kaunas, kuris pirmadienį pakeis mane tarnyboje. Staigiai pagyvėju galvodams, kodėl jis šventadienį čia maišosi. Girdžiu jis lipa laiptais į štabą. Po to ateina civiliai apsirengę plk. ltn. Šlepetys, buvęs Raseiniuose atskiro bataliono vadas, paskui plk. ltn. Namajuška, buvęs Seredžiuje atskiro bataliono vadas. Pastebėjau atskubančius ir iš gretimo bataliono karininkus. Visi eina ta pačia kryptimi. Pagalvoju, gal susirinkimas, bet pirmą kartą sekmadienį, o budintis turėčiau žinoti, kas dedasi kareivi-

nių rajone. Laukiu, gal praneš, gal ir man reikės dalyvauti.

Bet taip nieko nesužinojau ir nenujaučiau, kas vyksta virš mano galvos tą sekmadienį, nesužinojau nei naktį, iki vėlyvo pirmadienio ryto, kuomet pradėjo rinktis minėtųjų karininkų žmonos, besiteiraudamos, kur dingo jų vyrai. Mano atsakymu, kad nežinau, jos netikėjo. Manė, kad nesakau, slepiu, meluoju, o aš stovėjau, tylėjau, galvojau, kad kas nors atkeršys raudoniesiems budeliams. Viena iš jų, verkdamas, kukčiodama, šaukė: "Kaip, tu pulko budėtojas, nežinai, kas vyksta už sienos?" Kita maldaujančiai šaukė vardą ir kartojo: "Sugrįžk! Sugrįžk! Kad būtum ir be rankų — aš tave apkabinsiu, išbučiuosiu, globosiu, mylėsiu." Prieš mane liekna, patraukli moteris, verkdamas ir grūmodama, reikalauja pasakyti kas čia įvyko, už ką juos išvežė? Tik marijampolietė Albina sėdėdama tyliai raudojo. Jos vyras buvo iš 9 pėst. pulko veterinarijos gydytojas. Niekas nejuto, negirdėjo, nematė, kaip jie iš štabo patalpų išnyko. Tik vienas pamainos sargybinis pastebėjo, kad kieme stovėjo kariški sunkvežimiai. Manoma, kad jiems buvo atimti batai, surištos rankos, užkimštos burnos. Taip gali elgtis tik sadisto Stalino pasekėjai. Šią egzekuciją pravedė lietuviškas enkavedistas Trifonas, kuris susilaukė dar žiauresnio likimo, tuo metu jo nežinodamas.

Pakaruokliai

Kapitalistinį kareivio maisto davinį pakeitė komunistinio "rojaus" davinium. Rusai privežė statines sūdytos žuvies, vadinamos "vobla", iš savo krašto, privežė maišus kažkokių geltonų, aguonos dydžio kruopelių košei. Kareivis, suvalgęs nemirkytos, sūdytos žuvies, išgeria vandens tiek, kiek skilvys talpina ir vis dar jaučia troškulį. Užsiėmimuose kareivis vandens negauna, valgyti nenori, tik gerti, gerti. Kankinasi troškuliu. Tą geltoną košę nepratęs organizmas sunkiai virškina, pilvas gurgia ir valgyti nesinori apie 15 - 20 valandų. Taigi taip maitinamas karys jaučiasi sotus, ramus, neryžtingas, bet visuomet pavargęs sovietiškas žmogus.

Vieną dieną iš "rojaus" produktų virėjai nutarė pagaminti kareiviukams skanius pietus. Žuvis išmirkė, išėmė kaulus, sumalė, sumaišė su miltais, svogūnais, pridėjo prieskonių ir iškepė žuvies kotletus. Košę irgi prieš verdant užmerkė, išvirė, pridėjo riebalų. Kareiviai, gavę pietus, valgė, gardžiavosi, laižė šaukštus, gyrė, minėjo mamas, kad ir jos taip

skaniai neparuošdavusios žuvies kotletų. Jie bėgo į virtuvę pakartojimui, negalėdami atsiskoneiti. Virėjai šypsojosi atsiprašinėdami, kad daugiau nėra, kad bus kitą kartą. Vyrai prisiminė tėviškes, laisvą tėvynę. Betgi rusai pareigūnai uždraudė daugiau kareiviams duoti buržuazinį maistą, kaip kapitalistinį atlaiką. Vėl buvo sūri žuvis, prikli košė, nepakenčiamas maistas neįpratusiam, nors alkanam.

Kartą kareiviai judesiais sutarė nevalgyti to nepakenčiamo maisto. Gavę pietų davinį, jie žuvis sukabino žemiau ir aukščiau ant medžių šakų, o geltoną košę ištaškė po pakartomis žuvimis, gi patys, sulindę į kareivines, stebėjo, kuo tas įvykis baigsis.

Kažkas pranešė apie tai štabui. Pirmas išsigandęs atskubėjo Trifonas. Jis iššaukė pulko komisarą, o šis pulko vadą. Pastarasis atsivedė padėjėją plk. Špokevičių, o šis ūkio viršininką. Susirinko visi kuopų politrukai ir sekliai. Po poros valandų atsirado divizijos enkavedistas su tardytoju. Visi jie, užvertę galvas, pamažu, be žodžių judėjo apie medžius kaip kokiame pagerbime. Trūko tik Stalino paveikslas ir ūūūrrraa! Iš liūdnu, baimingų raudonosios armijos vadų veidų atrodė, kad jie pagerbia kabančius politrukus, enkavedistus. Trifonas landžiojo pro visus, stebėjo kiekvieno veido išraišką. Šypsny, reiškia pritarimas, pakankama areštui ar likvidavimui medžiaga. Esantieji nedrįso įsakyti nukabinti "voblas", kad nepanaikinus įrodomosios medžiagos aukštesniesiems pareigūnams kaltųjų apkaltinimui. Žuvis toliau kabėjo. Jie negalėjo įsivaizduoti, kaip galima taip išniekinti "rojaus" produktus, kuriais maitinama visa raudonoji armija. Toks kapitalistų veiksmas jiems nepatiko, tai atrodė ne vien pasipriešinimas, bet sukilimas prieš Sovietų Sąjungą. Kareivių juokas virto politiniu įvykiu. Vadai, žiūrėdami į pakartas žuvis, užmiršo geltoną košę, ją mindžiojo, ant batų išnešiojo po visą rajoną, ja geroškai susitepdami savo batus.

Kilpos

Su žuvimi, koše ir arbūzais rusai atvežė maišus virvinių kilpų ir skudurų ginklams valyti. O pirmomis okupacijos dienomis kaip karo grobį išsivežė visus odinius arklų pakinktus pabūklams vežti. Vietoj jų sumetė ant pabūklų po dvylika kilpų. Artileristai kilpas permesdavo per galvą ant dešinio peties, per krūtinę, pakišdavo po kairiąją pažastimi. Pabūklus traukė 4 arkliai, o dabar juos tempa 12 vyrų. Visur juos rišo, kabino, mėgino taisyti, bet patranka nepajudėjo iš vietos net lygiomis grindimis.

mis.. Po 4 valandų pastangų, vyrų jėgas išsėmiančių kombinacijų jie sviedė virvę į kampą šaukdami: "Šitos kilpos atvežtos ne patrankoms, bet mums iškarti." Puskarininkis supykęs juos išsivedė.

(*Bus daugiau*)

Papildant išvežtųjų karių sąrašus (žiūr. "Kario" 1985 m. Nr. 1, p. 41), paminėtos pavardės nebuvo sunumeruotos. Levinsko pavardė klaidingai atspausdinta "Lavinskas", o Sagėnui duotas 58 nr., vietoj jau anksčiau jam paskirtas 558 nr.

Gavus daugiau žinių, prašau artimiausiam "Kario" numeryje padaryti atitinkamus patikslinimus:

558. Sagėnas-Sagevičius Jonas, j. ltn., 27 m., o ne 21 m. (žiūr. L. Kerulio "išvežtųjų lietuvių" sąrašą, eil. nr. 14016). 1940 m. liepos mėn. areštuotas ir iki šiol apie jį nėra jokios žinios. Išvijus rusus, 1941 m. liepos mėn. Kauno s.d. kalėjime buvo rasta jo, kaip kalinio, fotografija.

811. Vismantas Petras, j. ltn., 1940 m. liepos mėn. areštuotas ir išvežtas į Sibirą. Iš tremties grįžo ir dar 1984 m. gyveno Žem. Naumiestyje.

812. Levūnas-Levinskas Vaclovas, j. ltn., Vilniaus pėst.karo mokyklos būrio vadas. Karui prasidėjus (1941.6.22) buvo Kaune. Savo dalinį pasivijo jau toli už Vilniaus. Ruso politruko apkaltintas dezertyravimu ir prie kelio rugių lauke nušautas.

813. Daukšas Juozas... (žiūr. "Kario" 1985 m. 1 nr.).

Kiti papildymai bei patikslinimai:

52. Baublys Juozas — išbraukti (žiūr. nr. 54).

72. Bronišas, ltn. Turi būti: Bronišas Danielius, art. j. ltn.

73. Bukšnys Valerijonas, gim. 1916 ltn. Turi būti: j. ltn.

707. Urbelis Jonas grįžo iš Sibiro ir gyvena Kaune.

712. Urbutis Vincas, ltn. Turi būti: j. ltn.

732. Valys-Valevičius Jonas, 28 m., j. ltn., grįžo iš tremties ir mirė Lietuvoje.

J. Vaičjurgis

ATKURIAMI GINKLUOTI DALINIAI

Nacinis okupantas pakeičia lietuvių karinių pajėgų priklausomybę, pavadinimą, paskirtį ir pareigas

(Tęsa iš "Kario" Nr. 2)

JONAS ABRAITIS

Atkurtos lietuvių kariškos pajėgos buvo numatytos panaudoti Lietuvos teritorijoje, o Vilniuje suformuoti daliniai tik Vilniaus miesto ir srities saugumui ir tvarkos reikalams. Karo pradžioje šie ginkluoti daliniai tiesioginiai priklausė L. L. V., Vilniaus Komitetui ir vokiečių armijos Vilniaus Karo komendantui. Pagrindiniai uždaviniai šiems daliniams buvo sekantys: sargybų tarnyba, vidaus tvarkos ir apsau-

gos tarnyba, geležkelių saugojimas Vilniaus srityje, pagrindinių kelių ir tiltų apsauga ir žvalgybiniai bei kovos veiksmai su užsilikusiais ir plėšikaujančiais raud. armijos daliniais.

Įvedus Lietuvoje vokiečių civilinę valdžią, nušalinus L. L. V. ir suspendavus jos veikimą, gyvenimas Lietuvoje visapusiškai pasikeitė. Savaiame su juo keitėsi ir mūsų karių padėtis, pareigos, priklausomybė, net ir pavadinimas.

1941 m. liepos mėn. 30 d. Rytų fronto vyriausio vokiečių karo vado įsakymu atkurtos Lietuvos kariuomenės vadovavimą perėmė vokiečių policijos majoras Kechthaler. Išleistais įsakymais ir potvarkiais jis numatė mūsų suformuotus dalinius panaudoti ne vien Lietuvoje, bet veikimo ribas išplėtė ir už Lietuvos teritorijos ribų. Pareigos ir numatyti vykdyti uždaviniai pasikeitė iš pagrindų.

1941 m. rugpjūčio mėn. viduryje keli lietuvių batalionai Vilniuje galutinai buvo suformuoti, apginkluoti, kariškai apmokyti ir parengties stovyje laukė įsakymų išvykti. Kiti, laikinai palikti Vilniuje, nešė sargybų tarnybas, vykdė patruliavimus ir saugojo geležkelių linijas. Šie visi batalionai tiesioginiai priklausė Vilniaus Karo Lauko komendantui plk. Zehnpfennig. Dažnu atveju jis duodavo įvykdyti vieną ar kitą kovos uždavinį, išvykas į tolimesnes apylinkes apsaugoti vietinius kaimų gyventojus nuo plėšikaujančių, užsilikusių raud. armijos karių ar kitokio kriminalinio elemento.

Vokiečių armijos Rytų fronto vadų pageidavimu ir vokiečių policijos vadovybės Lietuvoje pritarimu ir sutikimu, 1941 m. rugsėjo mėn. viduryje keli Vilniuje suformuoti lietuvių batalionai gavo įsakymus išvykti iš Vilniaus į fronto pirmąsias linijas, į kovos veiksmus su užfrontėje jau veikiančiais raudonaisiais partizanais, o kiti — frontą aprūpinančių geležkelių linijų ir tiltų apsaugai, bet jau ne Lietuvos žemėje.

Vokiečių armijos ir karo meto policijos įsakymai

Lietuviai kariai Vilniaus gatvėse

buvo griežti, nepakeičiami; atsisakymas juos vykdyti grėsė mirtimi. Dėl šios priežasties niekas iš lietuvių nė nebandė atsisakyti juos vykdyti, bijodami net pagalvoti apie tokį veiksma, ypač tuo metu, kai Lietuvoje jau buvo įvesta vokiečių civilinė valdžia, veikė oficialus okupacinis režimas su dviem vyriausiom Karo Lauko komendantūrom: Kaune ir Vilniuje. Minimū laiku visoje Lietuvoje lietuvių kariškuose daliniuose galėjo būti apie 150.000 gionkluotų lietuvių, o Vilniaus mieste mažiausia 3000 vyrų.

Tuo metu mūsų lietuviai kariai Vilniuje gyveno šiose miesto vietose: Kosciuškos g-vės 8 kareivinėse, vakarų gatvės pusėje, kur buvo anksčiau Gedimino pulko II-ras batalionas, o vėliau kitu vardu 234 š. p. tas pats II-ras batal. ir rytinėje g-vės pusėje buvo to paties pulko, rodos, III-čias batalionas. Kareivinėse prie Šv. Petro - Povilo bažnyčios esančioje Gedimino kalno papėdėje, Jėzuitų g-vės 3, kareivinėse, Didžiosios g-vės ir Rasų g-vės Nr. 2 kareivinėse ir Taurakalnyje, netoli Basanavičiaus gatvės. Didžiausios ir pačios geriausios Šnipiškių kareivinės ir Artilerijos kareivinės prie Neries buvo vokiečių armijos žinioje.

Kaip jau esu minėjęs, nei nacinės Vokietijos vyriausybė, nei vokiečių armijos vadovybė, nei vokiečių civilinės valdžios aukštieji komisarai Lietuvai nepriklausomybės nepripažino, tokiu būdu, savaime, atkurtoji Lietuvos kariuomenė savarankiškai veikti negalėjo ir ji buvo įjungta į vokiečių policijos vadovybės priklausomybę ir vokiečių armijos Vilniaus ir Kauno komendantų kompetencijas. Keitėsi vadovybė, keitėsi ir lietuvių kariškų dalinių pavadinimas. Tai priklausė daugiausia nuo to, kokį uždavinį batalionas vykdė ir kokias pagrindines pareigas turėjo. Bendru vardu šie mūsų lietuvių ginkluoti daliniai buvo vadinami Savisaugos batalionais, bet pabrėžiant jų specifines pareigas, jie dar buvo vadinami: Vilniaus ar Kauno atstatymo tarnybų batalionais, Savisaugos – apsaugos b-nais, Geležinkelių linijų ir tiltų apsaugos b-nais, Fronto ir užfrontės b-nais, Sargybų b-nais, Statybos b-nais ir kitokios paskirties batalionais. Oficialiai, visuose susirašinėjimuose šie batalionai buvo vadinami "Lietuvių Savisaugos B-nai", išskyrus Statybos b-nus, kurie tokiu vardu ir vadinosi.

Savisaugos b-nai, atsidūrę už Lietuvos teritorijos ribų, pirmosiose fronto linijose, užfrontėje kovojo su partizanais ar saugojo geležinkelius, vadinosi Fronto b-nais. Vykdomo uždavinio atžvilgiu priklausė vokiečių kariuomenės fronto vadui, o aprūpi-

nimo (apranga, maistas, avalynė) atžvilgiu — vokiečių policijos vadovybei Minske, Rygoje, Kaune.

1941 m. rugpjūčio mėn. antroje pusėje Vilniuje pradėjo veikti Vilniaus apygardos Lietuvių Savisaugos dalinių štabas, kurio viršininku buvo gen. št. plk. Iz. Kriaunaitis. Štabas buvo Jėzuitų gatvės Nr. 3 kareivinėse. Šio štabo funkcijos buvo sekančios: ryšio palaikymas su vokiečių įstaigomis, komendantu ir vokiečių policijos vadu, informacija, registracija, ryšio palaikymas su išvykusiais iš Vilniaus batalionais ir su esančiais Vilniuje ir jo srityje, rūpinimasis kariškių šeimomis, aprūpinimas Vilniaus lietuvių Savisaugos b-nų lietuviškomis uniformomis, avalyne (pradžioje karo, kol dar turėjo) ir kt.

Okupacinės vokiečių įstaigos sustabdo tolimesnį Lietuvos kariškų dalinių formavimą, paskelbia dalinį lietuvių karių paleidimą neribotoms atostogoms

Prasidėjus tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos karui, L. L. Vyriausybė paskelbė atsisaukimą į tautą, deklaraciniai pasisakydama už nepriklausomos Lietuvos atstatymą ir atsiribojimą nuo bet kokių ryšių su buvusiu okupantu — Sovietų Sąjunga. Svarbiausias L. L. vyriausybės uždavinys buvo sugrąžinti Lietuvą į tokią pačią padėtį, kuri buvo prieš sovietų okupaciją, t. y. 1940 m. birželio mėn. 15 d.

Vienas svarbiausių uždavinių, kurį turėjo įvykdyti buvę Lietuvos kariai, tai atkūrimas Lietuvos kariuomenės ir jos panaudojimas Lietuvos teritorijos viduje. Svarbiausi uždaviniai, kurie buvo numatyti įvykdyti atkurta Lietuvos kariuomenei, buvo savisauga ir apsauga: saugoti Lietuvos geležinkelius, pagrindinius susisiekimo kelius, tiltus ir sandėlius, kaimų ir miestelių gyventojus nuo plėšikų, valkatų ir plėšikaujančių užsilikusių raudonarmiečių, o svarbiausia, kad šimtaprocentiniai saugus būtų vokiečių karių ir kitokių vokiečių pareigūnų judėjimas Lietuvoje.

Vokietijos vyriausybei nepripažinus Lietuvos nepriklausomybės, žymieji lietuvių vadai ir pavergtos tautos veikėjai buvo įsitikinę, kad ginkluotos lietuvių pajėgos bus labai reikalingos ir veiksmingos karo pabaigoje, įgyvendinant svarbiausią tautos tikslą — nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą. Tokiu būdu ir po formalios nacinės okupacijos ir po įvedimo Lietuvoje vokiečių civilinės valdžios, lietuvių kariškų pajėgų formavimas Vilniuje buvo tęsiamas, stengiantis sutelkti į ginkluotus vienetus kuo didesnį vyrų skaičių. Nors atkurti to meto Lietuvoje ginkluoti daliniai tiesioginiai priklausė vokiečių ar-

mijos karo komendantams ir vokiečių policijos vadovybei, bet tai nebuvo kliūtimi naujų dalinių formavimui Vilniaus mieste.

Nesvarbu, kokiais vardais mus vadino ir kokias etiketes mums vokiečiai prisegė, mes, lietuviai kariai, bent pirmaisiais karo metais, save vadinome Lietuvos kariuomene. Žinoma, oficialiuose raštuose ir susirašinėjimuose šie ginkluoti lietuvių batalionai ir kuopos (atskiros) buvo vadinami taip, kaip vokiečių vadovybės buvo įsakyta vadintis.

Nepriklausomybės metais, kiekvienas Lietuvos kariuomenės karys buvo prisiekęs ištikimam tarnauti tik savo kraštui, Lietuvai, todėl nei pirmasis, nei nacinis okupantai šios priesaikos ir viešai pareikštos ištikimybės savajai žemei iš mūsų širdžių neišrovė. Tik labai mažam lietuvių karių skaičiui okupantai "išplovė" smegenis ir jie nuėjo tarnauti pavergėjui. Suprantama, kodėl jie šiandien ir visais ateities laikais yra ir bus vadinami tautos išdavikais.

Atkurdami Lietuvos kariuomenę, lietuviai kariai įvykdė tik dalį savo įsipareigojimų kraštui. Tai darydami turėjome kilnius tikslus ir buvome visapusiškai teisūs, todėl ir niekas neturi teisės už tai mus kaltinti, nes tuomet vykdėme tai, ką tokiu atveju darė pvz. okupuota Prancūzija, Jugoslavija, Lenkija, Izraelis ir kiti laisvės trokštą kraštai. Kiekvienos tautos, didelės, ar mažos, natūrali ir prigimta teisė yra siekti nepriklausomybės ir sukurti savo valstybę. Tuo labiau mūsų pavergtas kraštas turėjo išskirtinę teisę ir pareigą atkurti Lietuvos valstybę su visomis suvereninėmis institucijomis. Tam tikslui lietuviai kariai pritarė ir šio tikslo siekė.

1941 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje vokiečių įstaigos pranešė, kad tolimesnis lietuvių kariškų pajėgų formavimas sustabdomas, o Vilniaus mieste sargybų tarnybas vykdančių batalionų skaičius sumažinamas. Papildomai pranešė, kad daugelis, pasinaudodami šia privilegija, galės išvykti neribotų atostogų. Tai liečia visų laipsnių karius: karininkus, puskarininkius ir eilinius.

Nuo karo pradžios iki rugpjūčio vidurio aš dirbau savo 5-je š. sargybų kuopoje, Kosciuškos g-vė 8, eidamas kuopos vado pareigas ir naujai suformuotos Kovos Rinktinės vado padėjėjo pareigas. Minimu metu Kovos Rinktinė buvo pertvarkyta, sustiprinta naujais kariais ir išsiųsta iš Vilniaus saugoti vieną geležinkelio liniją. Kovos Rinktinės pareigas vykdė kiti daliniai. Aš ir dauguma mano kuopos vyrų buvome perkelti į naujai suformuotą atskirą sargybų kuopą, esančią Didžiosios gatvės kareivinėse. Šioje kuopoje

mano pareigos buvo panašios į anksčiau buvusias, tik su mažu skirtumu — joje buvau paskirtas sustiprinto sargybų būrio vadu. Ši kuopa vykdė dvigubą uždavinį: sargybų ir ūkio kuopos pareigas. Jos žinioje buvo lietuviškos, kariškos uniforminės aprangos ir avalynės reikmenų sandėliai. Šie sandėliai buvo Vilniaus apygardos lietuvių Savisaugos dalinių štabo kontrolėje, bet mūsų kuopos apsaugoje ir žinioje. Iš šių sandėlių pirmaisiais ir antraisiais karo metais buvo aprūpinami buvę Vilniuje kariški lietuvių batalionai ir net tie, kurie iš Vilniaus jau buvo išvykę į frontus, užfrontes, ar geležinkelių apsaugas.

Kita šios kuopos pareiga buvo grynai ūkiška: pasirūpinimas kariškais vežimais — gurguolėmis ir jų apsauga; turimų arklų priežiūra, bei pasirūpinimas naujais; vežimų ir arklų išdavimas kitiems daliniams ir t. t. — tai mūsų kuopos pareigos. Ši kuopa buvo viena iš didžiausių kuopų Vilniuje, o jos pareigos įvairios ir šakotos, turėjo apie 250 vyrų ir vadinosi atskira sargybų kuopa. Į kitų batalionų sudėtį neįėjo. Kuopoje buvo 5 karininkai, daug liktinių puskarininkių ir kitokių ūkio, sargybos ir rikiuotės pareigūnų.

Kiek man žinoma, ši mano minima "atskira sargybų — ūkio kuopa" vėliau buvo įjungta į 1-ą Vilniaus sargybų bataliono sudėtį. Šio bataliono štabas buvo Didžiosios gatvės kareivinėse, o bataliono vadu paskutiniaisiais, 1944 metais, buvo kpt. Jz. Truškauskas, miręs Čikagoje. Prieš jį šio b-no vadu buvo gen. št. plk. lt. J. Juknevičius.

Vokiečių numatytas lietuvių ginkluotų pajėgų sumažinimas palietė daugelį visų laipsnių lietuvių karių, besidarbuojančių Vilniuje. 1941 m. rugsėjo mėn. pirmą savaitę Vilniaus apygardos lietuvių Savisaugos dalinių štabas man pranešė, kad aš esu paleidžiamas, be atlyginimo, neribotų atostogų, įpareigojant sugrįžti į aktyvią karišką tarnybą, gavus įsakymą. Visiems atleistiems išmokėjo atlyginimą už priklausomas atostogas.

Skaudu ir liūdna buvo skirtis su uniforma, dar skaudžiau su pamėgta kariška tarnyba ir kariuomenės gyvenimu, skaudžiausia su paskutinių kelių mėnesių laikotarpyje vykdytu Lietuvos kariuomenės atkūrimo darbu, kurį dirbant buvo rodyta tiek daug entuziazmo, meilės ir pastangų. O vis dėlto, šis laikinas atleidimas iš kariuomenės atėjo, sakyčiau, tinkamu laiku, nes aš tuomet jaučiausi reikalingas dvasinio ir fizinio poilsio, kadangi sovietinės

(Nukelta į p.111)

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tęsa iš "Kario" Nr. 2)

DR. KAZYS ĖRINGIS

Lietuvos gyventojų 1941 - 1945 metų prievartinės karinės veiklos sovietizacija vadintina dabartinė Maskvos plati priemonių sistema, kurią praktiškai įgyvendinti yra priversta pavergta tauta, jos intelektualinės pajėgos, tos pajėgos, kurių politinė vadovybė yra **praradusi** Lietuvos valstybingumo pagrindus arba valstybingumą **neigia** dėl išdavystės. Reikalo esmė yra ta, kad Maskva atkakliai ir rafinuotai inspiravo su amažiumi išeinančios iš veiklos arenos karo keliais praėjusios generacijos sovietų okupacinės politikos negausius aktyvius rėmėjus įamžinti save karo žygiuose, kurių jie neatliko arba atliko labai fragmentiškai. Todėl tie jų "žygiai" **neatstovauja ir negali atstovauti** Lietuvos valstybinės tautos daugumos valiai, siekiant įamžinti Maskvos įvykdytą okupaciją gyventojų melagingam "daugumos" labui. Kitais žodžiais tariant, reikalo esmė glūdi Maskvos skleidžiamoje **disinformacijoje** iš Vilniaus lietuvių kalba lietuviams ir pasauliui, kurios tikslas — paneigti Lietuvos valstybingumą.

Čia minima disinformacija yra naujai ypač sutelkta neseniai Vilniuje lietuvių kalba išleistoje knygoje "Lietuvos Liaudis Didžiąjame Tėvynės Kare" (1941 - 1945).²⁶ Antrinis knygos pavadinimas — "Dokumentų ir Medžiagos Rinkinys". Knygos titulinio lapo nugarinėje pusėje pirmuoju užrašytas Partijos institutas. Pagal sovietų tvarką **tai reiškia**, kad jis yra leidėjas ir finansuotojas, jo vadovybė ir bendradarbiai, pasitelkę kitas žinybas, leidinį paruošė. Leidinyje antruoju, įspūdingam pasipuošimui, yra įrašytas Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institutas. (Kodėl taip įrašyta, žr. žemiau). Trečiuoju ir ketvirtuoju leidėjais yra įrašyti Archyvų valdyba ir Lietuvos TSR Centrinis valstybinis archyvas. Visų keturių įstaigų ir žinybų **vadovai arba jų pavaduotojai** yra Maskvos KGB agentai arba aklaai dirbantieji pagal jų nurodymus. Knyga išleista sistemingai siekiant klaidinti lietuvių jaunimą ir pasaulio viešąją opiniją. Ji aprūpinta pratarme, plačiomis pastabomis, pavardžių ir slapyvardžių rodykle, vietovardžių

rodykle, santrumpų sąrašu, patogiu turiniu. "Pratarmė" — ne tas žodis. Tai devyniolikos puslapių visų pirma **nurodymai**, kaip reikia mąstyti apie vienokius ar kitokius Lietuvos gyvenimo reiškinius ir įvykius bei išvedžiojimai norint paneigti Lietuvos valstybingumo reiškinius ir žmonių siekius. Minima knyga pritaikinta panaudoti reprezentacijai ir lietuviškai nekalbančioje auditorijoje. Knygos tiražas — 5,000 egzempliorių. (Normaliai panašių knygų tiražas Lietuvoje neviršija 500 - 1,000 egz.). Jos apimtis — 461 psl., kaina tik 2.20 rb. Leidinio autorystės saugotojas — Vilniaus leidykla "Mintis". Knygos viduje, net išnašose ir plačiose pastabose, nėra nei vieno žodžio atspausdinto rusų kalba. Net knygos pabaigoje pasas **atspausdintas** lietuvių kalba, ką padaryti sunkiai sekasi. Žodžiu, leidinyje visur spindi "nekaltybė".

1. "Nekaltybės" institutas, "skaistybės" saugotojai

Kaip jau anksčiau nurodėme, minėtą disinformacinę knygą²⁶ išleido "Partijos istorijos institutas", kuris **nesisako** kad esąs "Sovietų Sąjungos komunistų partijos istorijos institutas". bet užtat pažymima, kad tas institutas yra prie Lietuvos komunistų partijos Centro komiteto. Tačiau ir čia yra "vilkaudobė", nes tokios partijos nėra. Taigi, knygos titulinio lapo nugarinėje pusėje norom nenorom gremėzdiškai (nežinantiems reikalo — nesuvokiama) parašyta, kad tas vilniškis Partijos istorijos institutas yra filialas maskviškio Marksizmo-leninizmo instituto, esančio prie Sovietų Sąjungos komunistų partijos Centro komiteto. Šį raizgalą išnarpliojus "paaiškėja ir totalinis disinformacijos **užsakovas**, ir jo generalinis tikslas neigti Lietuvos valstybingumo siekius, griauti jo pamatus. Lietuvos TSR Mokslų akademijos Istorijos institutas šiam disinformaciniam leidiniui prikergtas todėl, kad suteiktų **nusikalstamai** veiklai "gerą vardą" ir orumą. Ši paslauga savaime išplaukia iš to Instituto direktoriaus LTSR MA nario korespondento Bronius Vaitkevičiaus pra-

gaištingų Lietuvos Suverenitetui mokslinių darbų, ir todėl jis yra mūsų minimo disinformacinio leidinio Redkolegijos narys ir vienas iš svarbiausių įkvėpėjų.

Kai dėl kitų toje knygoje²⁶ disinformacinės “skaištybės” sargų, tai minimo leidinio atsakingas redaktorius yra buvęs Partijos istorijos instituto ilgametis bendradarbis, Kauno Politechnikos instituto Sovietų Sąjungos komunistų partijos istorijos katedros vedėjas Povilas Štaras, Tai prieškarinis pagrindininkas komjaunuolis, karo metų sovietų karinis diversantas, kuris 1942 m. rugpjūčio 6 d. parašytu nusiėjo iš sovietų lėktuvo Kaunas - Jonava - Kaišiadorys trikampyje, kartu su ypatingos paskirties Kaunui ir apskričiai Leibos Solomino (slapyvardis — Pranas) grupe. Grupę sudarė L. Solominas, Juozas Bilyš, Fedotas Krugliakovas (slap. Laukys), Marijonas Martinaitis, Povilas Štaras, Vitoldas Urbanavičius, ir Piotras Rybakovas. Grupės vadas ir portorgas — Solominas, komisaras — Rybakovas. (Ši grupė, pasivadavusi “partizanų” būriu “Už Tarybų Lietuvą, pasižymėjo ypatingu žiaurumu ir ypač žudė kaimų vietinius Lietuvos rusus, apkaltinusi juos Gestapo agentais. Taip, 1944 m. prieš pat antrąją sovietų okupaciją buvo nužudyti Paskutiškių kaimo gyventojai Michailas Rybakovas, Nikiforas Lisovskis ir Nikita Lisovskis, Kuniškių k. Golubeva, Varpių k. Kalinovskis (visi jie Jonavos vls.), Didž. Ibėnų Masliakova ir jos duktė, Vandžiogalos vls. Antaniškių k. Lietuvos kariuomenės pulkininkas Starkus, broliai Jesiukevičiai, eigulys Vaškevičius ir jo sūnus. Neįtikėtina, kad jie visi būtų buvę Gestapo agentai. Greičiausiai jie buvo įtarti turėję ryšį su lietuvių viešąja ar slaptąja policija ir laikė namuose ginklus.

Šalia minėtos knygos²⁶ atsakingo redaktoriaus P. Štaro ir redkolegijos nario B. Vaitkevičiaus, redkolegijoje yra ir Feliksas Bieliauskas, buvęs 16-tos “Lietuviškosios” divizijos Politinio skyriaus viršininkas ir sovietiško paslaptinumo archyvuose saugotojas. Visų trijų redkolegijos narių darbai ir veikla liudija pragaištį Lietuvos valstybingumui ir laisvei. Tuo tarpu ketvirtas narys — jaunesnės kartos karo istorikas Vilniaus universiteto dėstytojas Jonas Dobravolskas mums rūpimos knygos išėjimo iš spaudos ir pergalės kare jubiliejaus išvakarėse 1982 m. gegužės 8 d. įtartinomis aplinkybėmis nusizudė. Kiti trys redkolegijos nariai — J. Arvasevičius, V. Daunienė ir R. Maliukevičius Lietuvos mokslinei visuomenei mažai žinomi ir vilniškėse enciklopedijose apie juos nėra jokių žinių.

Atskirai būtina paliesti knygos “sudarytojų” klau-

simą. “Sudarytojų” sąrašas gana ilgas. Tai Jonas Arvasevičius, B. Baranauskas, L. Breslavskienė, Leonora Kalasauskienė, A. Pamarnackaitė, Kazimieras Rukšėnas, R. Sinkevičienė, Povilas Štaras ir Rimantas Zizas. Knygos pratarbę perskaičius, paaiškėja, kad jos kūrybinė autorystė turėtų priklausyti R. Zizui, J. Arvasevičiui ir K. Rukšėnui. Bet knygos sumanytojai nesutiko pripažinti minėtiems autoriams knygos autorystės dėl to, kad atseit nepažeisti “dokumentalumo. Betgi knygoje talpinamuose “dokumentuose” yra stipriai ir nuolatos atsitraukta nuo dokumentalumo, nors redakcinė forma, klaidinimo tikslais, yra griežtai dokumentinė. Šią nuodėmę knygos sumanytojai ir įkvėpėjai jautė ir todėl veikalui davė antrinį pavadinimą “Dokumentų ir Medžiagos Rinkinys”. Dokumentinės “medžiagos” sąvoka yra plati ir yra panaudota savo vietoje, bet su ta sąvoka nevykusiai bandoma pridengti neleistinus savivaliavimus dokumentalistikoje. Žinoma, knygos sumanytojai, įkvėpėjai jautė ir todėl veikalui davė antrinį pavadinimą “Dokumentų ir Medžiagos Rinkinys”. Dokumentinės “medžiagos” sąvoka yra plati ir yra panaudota savo vietoje, bet su ta sąvoka nevykusiai bandoma pridengti neleistinus savivaliavimus dokumentalistikoje. Žinoma, knygos sumanytojai, įkvėpėjai ir sudarytojai taip elgtis gali, bet tuo jie sukuria sau autorystės teisę ir užima žalingas Lietuvos valstybingumui pozicijas. Tačiau knygos sudarytojams autorystės teisė neva nesuteikiama: jie ekspozuoja ne kūrybos produktą, bet “dokumentalistiką”. O tai ir yra grubi disinformacija.

2. Audra stiklinėje vandens

Minimos knygos²⁶ pagrindinis tikslas — įsisią autėjusių Maskvos grobimų ir įsiliepsnojusio, nepriklausomai nuo Lietuvos valstybinės tautos valios, sovietų-vokiečių karo įvykių ir datų fone sustatyti istorinius faktus aukštyn kojomis ir nevykusiai bandyti įteisinti Maskvos įvykdytą Lietuvos, taip pat Latvijos ir Estijos okupaciją ir tų kraštų žmonių priešpaudą. Knygoje pirmoji sovietų okupacija visai neliečiama. Taigi, nieko nekalbama apie 1940 metais Maskvos įvykdytus brutalia jėga paremtus Seimo “rinkimus”, jo sprendimų farsą panaikinti Lietuvos valstybę ir “laisvanoriškai” prašyti priimti į Maskvos valstybės sudėtį. Bet užtat vokiečių-sovietų karo pirmųjų dienų raudonosios armijos ir okupacinės administracijos šalininkų košmarišką bėgimą knygos autoriai ir jų įkvėpėjai (redaktoriai ir už jų nugaros šešėlyje stovintieji) vaizduoja kaip žūtūtinę ir šven-

tą Lietuvos "liaudies" kovą už tariamaiteisėtą naujai sukurtą santvarką. Žvanganama ne tik ginklais, bet ir kovos kovą už tariamai teisėtą naujai sukurtą santvarką. Žvanganama ne tik ginklais, bet ir kovos šauklių yra **parazituojama** atėjūno apšnerkšta Lietuvos istorija, Žalgirio (Grünwaldo) simboliai ir kitoks panašus Lietuvos valstybės pergalių kraitis. Ypač krinta į akis knygos 28 p. atspausdintas šaltinis Nr. 6, kuriame kalbama apie **nebūto masto** lietuvių partinio ir tarybinio aktyvo kovas ketvirtą ir penktą karo dieną su vokiečių diversantais ir buržuaziniais nacionalistais Zarasų krašte prie Obelių ir Subatės. Žinoma, kaip liudija vietiniai žmonės, tų aprašomų šaltinyje įvykių nuotrupos buvo, bet tai, kas ten rašoma, **neturi** nieko bendro su tikrove. Bene įtikinamiausia, kaip rašoma šaltinyje, gal tai, kad toms kovoms vadovavo **atėjūnai** Černoniebov ir Koroliov.

3. Tikrovė buvo visai kitokia:

Tomis pirmomis karo dienomis įvyko Lietuvių sukilimas,²⁹ pastatęs Laikinąją vyriausybę, paskelbusią Lietuvos nepriklausomybę. Maždaug 130,000 sukilėlių **pastangas** rėmė didžioji dauguma Lietuvos gyventojų, neskaitant nežymaus skaičiaus sovietų okupacinio režimo aktyvistų ir gal kai kurių atgauto Vilniaus krašto gyventojų sluoksnių. Deja, nacių Vokietija Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo **ne pripažino**, nuginklavo ir panaikino sukilėlių organizaciją — Lietuvių aktyvistų frontą, **privertė** atsistatyti Laikinąją vyriausybę, **išnaikino** daugumą Lietuvos žydų ir, kaip ir Maskva, **pridarė** Lietuvai įvairiausių piktadarybių. Sukilimo pastangos įgavo savotišką vokiečių okupacijos išraišką: šalia vokiečių okupacinės civilinės valdžios, išliko Lietuvos civilinė administracija, savotiška **ribota savivalda**, taigi dvi-valdystė, nesuverenitetiniuose lygiuose net lietuviška "vienvaldystė", kažkuri užuovėja Lietuvos gyventojams. Ta padėtis siutino aukštąją Vokietijos nacių vadovybę Berlyne.

4. Vokietijos naciai ir Lietuva

Krinta į akis Reicho Užimtųjų Rytų Kraštų ministerijos memorandumo projektas,³⁰ paruoštas 1945 metų pradžioje, kai Vokietija tuos kraštus jau buvo praradusi. Tas 72 rašomosios mašinėlės puslapių apimties slaptas "Memorandumas apie administracijos performavimą vėl užimsimuose kraštuose" pateko į Amerikos Nacionalinį Archyvą. Šiame Memorandume **atsispindi** ir Reicho Rytų Krašto Komisarariato (tarpinė žinyba tarp Reicho ministerijos ir

generalinių sričių) Estijos, Latvijos ir Lietuvos generalinių sričių politinės, karinės ir ūkinės problemos. Minėtame Memorandume ypač įsidėmėtina štai kas: 1940 metais Estiją, Latviją ir Lietuvą okupavo sovietai, kurie dar neįstengė įgyvendinti savo bolševikinių principų. 1918 metais, po Rusijos revoliucijos, vokiečių ginklo pagalba įkurtų minėtų trijų nepriklausomų valstybių gyventojai patyrė nepaprastai daug vargo dėl bolševikų okupacijos ir todėl sovietų nugalėjimą iš pradžių laikė išsilaisvinimu iš mirties slogulio. Bet vadovaujančiuose "inteligentų sluoksniuose ruseno sena viltis atgauti karo įvykių sutriptą valstybės suverenumą ir (šaknijosi — K. Ė.) sena vokiečių elemento viešpatavimui neapykanta. Kur kas ryškiau, negu sovietinėje srityje, šiuose kraštuose buvo numatyta vokiška (okupacinė civilinė — K. Ė.) vadovybė tikrai prižiūrai, kai pati administracija turėjo palikti vietinių sluoksnių rankose. Todėl tos regioninės (vokiečių) administracijos politinis uždavinys turėjo būti — tik prieš bolševikų okupaciją viešpatavusių sluoksnių į šalį nustūmimas akių nebandančiu būdu... Negalima teigti, kad Rytų krašto komisariatas šį uždavinį bendrai būtų supratęs ir kokio nors praktiško jo sprendimo ėmęsis. Geriau sakant, Reicho komisariatas, kaip ir visi trys generaliniai komisariatai (Estijos, Latvijos ir Lietuvos — K. Ė.), kuriems trijuose kraštuose buvo patikėtas vadovybės uždavinys, ėjo bendru mažiausio pasipriešinimo keliu, neimdami (padėties) formavimo į savo rankas... Į pakartotinius priešingus ministerijos nurodymus regioninė (vokiečių) administracija nekreipė dėmesio arba, pasikliaudama savo tariamu geresniu ir tikresniu patyrimu, laikė juos (ministerijos nurodymus) atmestinais... Pagal šį nusistatymą, vokiečių regioninė vadovybė... labai neryžtingai atmesdavo pilnos autonomijos poreiškius tų reprezentantų, kurių sąjūdžio tikrasis pagrindas buvo pilno valstybės suverenumo atgavimas, eventualiai po Anglijos sparnais, abišališkai išsenkant vokiečių-bolševikų jėgoms, ir pagaliau (dėl vokiečių neryžtingumo) įsistiprino tos pačios jėgos, kurios pamažu ruošėsi atsigriebti vadovybę. Taip pakentė vokiečių regioninė vadovybė mažareikšmę savivaldos įvedimą., (siekiant — K. Ė.) išspausti iš vokiečių (aukštosios — K. Ė.) užmaskuotus vadovybės nepriklausomybės siekius Reicho sąskaiton... Dėl to atskirų vokiečių vadovybės įstaigų energija pirmiausia nukrypo į svarbiausią joms vadovaujančią įstaigą (į Rozenbergo vadovaujamą Reicho Užimtųjų rytų Kraštų Ministeriją — K. Ė.), kurioje jos atrado viso pikto šaltinį:

Reicho komisariatas (nusižengė — K. Ė.), prieš ministeriją, generaliniai kokmisariatai prieš Reicho komisariatą, be to, dar prisidėjo (generalinėje — K. Ė.) srityje atstovaujama atskirų šakų įstaigų nesutarimai ir nesusipratimai”. (Citatos pabaiga, pagal dr. B. Nemicko iš vokiečių kalbos verstą tekstą).³⁰

Turint tai omenyje, kas aukščiau pateiktoje konpektiškai sutrauktoje citatoje vokiečių aukštosios vadovybės pasakyta, krinta į akis trys dalykai: 1) Berlyno aukštoji vadovybė **griežtai apkaltino** savo pavaldinius, Lietuvos, Latvijos, Estijos generalinių sričių komisariatų, taip pat visos generalinės srities komisariato okupacinės civilinės valdžios vadovus už prasižengimus aukščiau esančiai vadovybei (gen. Komisariato ir Ministerijos); 2) minėtų vokiečių komisariatų **vadovai** nevisuomet griežtai pildė Berlyno beatodairiškus nurodymus Lietuvos, Latvijos ir Estijos savivaldų siekiamis slopinti; 3) Lietuvos, Latvijos ir Estijos savivaldų administracija ir didžioji dauguma gyventojų kontroliuojami ir engiami vokiečių okupantų atkakliai **siekė atkurti** tų kraštų nepriklausomybes, derinant viešąją ir “pasyvią” pagrindinę rezistencijas. Aktyvus tų kraštų administracijų ir daugumos gyventojų priešinimasis prieš Maskvos karo sąlygomis diversinį skverbimąsi į Maskvos prarastas bei okupuojamas šalis, panaudojant vietinius tų kraštų komunistus, neturinčius arba praradusius dėl **iškreiptų socialinių motyvų** savo kraštams valstybingumo koncepcijos. Ši kova vyko labai sudėtingomis okupacijų ir karo sąlygomis, ginant Lietuvos, Latvijos ir Estijos neutralumą, taigi ginant 1939 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos Neutralumo Įstatymo principus ir sovietų bei Vokietijos nacių sutrukdytą nepriklausomybę.

Taigi Lietuvos komunistams, vietoje surašytų ir surašysimų panašiose knygoje kaip “Lietuvos Liaudis Didžiajame Tėvynės Kare”, prakeiksmų vokiečių okupacijos metų Lietuvos vietinei civilinei administracijai, Vietinei Rinktinei ir antinacinei pagrindinei rezistencijai, — reikia gerai daug kartų užsukti sau ant ūsų ir neužmiršti, kad tos politinės ir karinės jėgos **šventai siekė** Lietuvai Nepriklausomybės, kurios valstybingumo koncepcijos visai **neturėjo** ir matyt dabar, deja, neturi Lietuvos komunistai. Kad vokiečių okupacijos metų Lietuvos savivaldos administracija tikrai siekė savo kraštui suverenumo, **patvirtino** visai smerkdama net Rozenbergo vadovaujama Reicho Užimtųjų rytų Kraštų Ministerija, tai yra aukštoji Vokietijos nacių vadovybė.

Po trisdešimties metų nukritus paslaptinumu

uždangai, peržvelgus Amerikos pasiuntinybės Stockholme 1943 metų balandžio mėn. pranešimą Valstybės sekretoriui apie padėtį vokiečių okupuotoje Lietuvoje, **patvirtinami tie patys nepriklausomybės siekiai** ir žmonių viltys. Dėmesio yra vertas vienas iš baigminių to pranešimo sakinių nurodantių, kad artėjančios antrosios sovietų okupacijos akivaizdoje “lietuviai turi tik vieną šansą savo beviltiškoje kovoje prieš raudonąjį užpuoliką — Atlanto Chartą ir Amerikos bei Britanijos valstybės vyrų palankius pareiškimus, liečiančius mažųjų valstybių ateitį” (Citatos pabaiga, pagal dr. B. Nemicko iš anglų kalbos verstą tekstą).³¹ Deja, Vakarų Sąjungininkų surašyti pažadai Atlanto Chartoje apvylė užpuolikų sutryptas Rytų ir Vidurio Europos tautas, o ir jie patys Stalino buvo apgauti.

Kai praėjusiame kare Berlynas buvo nei kiek negeresnis už Maskvą Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybių atkūrimo reikaluose, matosi ne tik iš aukščiau pateiktos citatos, bet ir iš daugybės kitų šaltinių. Bet šis opus klausimas tik iš dalies liečia mūsų čia nagrinėjamą temą. Tačiau mums rūpi Berlyno aukštosios nacių vadovybės **nesutarimai** (aiškiai regimi jau ir aukščiau minėtoje citatoje)³⁰ su sava vokiečių regionine okupacine civilinės valdžios vadovybe Lietuvoje ir Reicho Komisariato Rytų Kraštui vadovais Rygoje.³⁰ Liečiant grynai lietuvišką klausimo dalį, pažymėtina, kad vokiečių vadovybėje gilūs nesutarimai buvo ir lietuvių mobilizacijų karo tarnybon reikaluose, mobilizacijų, kurių sėkmei kartais labai pasitarnavo Maskva, skleisdama **priešingą** agitaciją. Šis šakotas mobilizacijų klausimas ryškiausiai liečia 1944 metais Lietuvos Vietinės Rinktinės telkimą, kurį temos apimtis čia leidžia paliesti tik labai konpektiškai.

5. Generolas Plechavičius Reicho nacių Vapsvikulyje

Priminsime, kad generolo P. Plechavičiaus vadovaujamą Lietuvos Vietinę rinktinę 1944 metų sausio mėn. pradžioje leido telkti **vokiečių regioninė** okupacinė civilinės valdžios vadovybė Lietuvai.²¹ Tai atsitiko po ilgų Lietuvos savivaldos generalinių tarėjų (ministrų rango pareigūnai, vokiečiams nepripažinus 1941 m. Birželio Sukilimo pastatytos Lietuvos Laikinosios vyriausybės) ir generolo P. Plechavičiaus derybų ir derinimų su vokiečiais.³⁰ Po trijų dešimtmečių nukritus paslapties šydui, mes galime naujoviškai žvelgti į iki šiol tiksliai nežinomus dalykus.³⁰ Taip, tik 1944 m. vasario 25 d. Reicho Komi-

sariato Rytų Kraštui vadovybė Rygoje raštu pranešė Reicho Užimtųjų Rytų Kraštų Ministerijai, kad, sutinkant Komisaruiatui pavaldžiam, Aukštesniajam SS ir policijos vadui Rytų Kraštui, leista Generaliniam komisarui Kaune sudaryti 10 lietuvių apsaugos batalionų maždaug iš 5,000 vyrų. Beje, rašte nei "Lietuvos", nei "Vietinės rinktinės" sąvokos nenaudojamos. Betgi pagal susitarimą su vietine vokiečių vadovybe rinktinės veikimo plotas — **pavaldūs vienos vadui generolui P. Plechavičiui ir vykdo tik jo ir jo štabo įsakymus.** Tačiau Komisaruiatui raštu Berlynui **savivališkai pranešama**, kad gen. Plechavičius įeina į SS ir policijos vado štabą Kaune ir yra šiam vadui **pavaldus.** Vadovavimo rinktinėi kompetencija vadui neneigiama. Pažymima, kad Lietuvos vietinė administracija sava nuožiūra šauks ir telks vyrus į šiuos batalionus. Taipgi rašte prašoma Berlyno sutikti su komisaruiatui kartu su aukštesniuoju SS ir policijos vadu sutartomis priemonėmis. Deja, raštą pasirašė ne pats komisaraias Heinrichas Lohse, o jo pareigūnas. Tai atsimintina, nes vėlesni šaltiniai byloja, kad komisaraias, matyt, pilnai ar bent iš dalies **jau buvo pritaręs** Lietuvos generalinio komisarui dr. von Renteln susitarimui su Lietuvos rinktinės organizatoriais. Tuo tarpu minėtame Komisaruiatui rašte Berlynui buvo **iškraipytas susitarimas** pranešant, kad rinktinės vadas yra pavaldus SS ir policijos vadui Kaune. Neteisinga informacija, matyt, Komisaruiatui valdininkams buvo būtina todėl, kad Komisaruiatui valdininkai jau gerai žinojo nežmonišką Berlyno užmačias mobilizacijų Lietuvoje atžvilgiu: jie buvo perspėti ir aukštesniajam SS ir policijos vadui įsiterpus ir apėjus savo viršininką-komisarą, **apgavikiškas ir žeminantis Lietuvos rinktinės vadą** raštas buvo pasiųstas į Berlyną. Tai sukėlė, bent taip išryškėja žvelgiant į dokumentus, Vokietijos nacių vadovybėje konfliktą,³⁰ kurį dar paliesime žemiau.

6. Maskvos nuopelnai Lietuvos rinktinėi

Lietuvos Vietinės rinktinės organizavimo ir telkimo tarpsnyje sovietai Lietuvoje iš lėktuvų išmetė daug atsišaukimų, agituojančių jaunimą nepaklusti mobilizacijoms, prakeiksmuose skandinavių visas lietuvių pastangas, siekiančias nepriklausomybės vokiečių okupacijoje, giriančių priespaudą laisvės vardu. Vienas iš tokių mūsų jau aukščiau apibūdintų atsišaukimų, paskleistas 1944 m. vasario 16 proga, buvo **pasirašytas dvidešimt-keturių** aukšto laipsnio nepriklausomos Lietuvos kariuomenės karininkų,²⁸ karo pradžioje sovietų varu išvartų Rusijos gilū-

mon. Tas atsišaukimas-kreipimasis buvo adresuotas visiems Lietuvos karininkams. (Žr. skyrelį "Sveikinimai Vasario 16-tos proga"). Žmonės, perskaitę tą ir kitus atsišaukimus, tikriau **pajuto artėjančią nelaimę** dėl naujo sovietų įsiveržimo Lietuvos grėsmės. Minėtas karininkų kreipimasis sukėlė Lietuvos gyventojų tarpe nesusipratimų sąmyšį. Giliau mąstantys žmonės sunkiai įsivaizdavo, kaip galėjo priėmę priesaiką nepriklausomos Lietuvos kariuomenės aukšto laipsnio karininkai, kiti net nepriklausomybės karų savanoriai, patekę į priešų, geriausiai atveju į svetimą armiją, pasirašyti tokį priešų nusi-kaltimus teisinantį atsišaukimą.²⁸ Sveikas protas kiekvienam sakė, kad tai — **neįsivaizduojamos prievartos ir karių pažeminimo rezultatas.** Todėl daug kas noriai diskutavo savąją įsivaizduojamą padėtį tų karininkų vietoje ir **daug lengviau apsisprendė** stoti savanoriu į Vietinę rinktinę.

Kaip jau minėjome, į Vietinę rinktinę buvo leista sutelkti 5,000 vyrų. Paskelbus savanorių į rinktinę verbavimą, per trumpą laiką laisvanoriškai užsirašė daug daugiau stojančiųjų, negu buvo leista priimti, ir negu buvo įmanoma staigiai sukomplektuoti. Vienos iš tarpinės ir lemtingos parengties pabaigoje į Lietuvos Vietinę rinktinę buvo priimta apie 12,000 savanorių, numatant sutelkti juos į 13-ka batalionų. Tačiau su vokiečių regionine okupacinės civilinės valdžios vadovybe preliminariai buvo susitarta rinktinėje sutelkti apie 20,000 vyrų.

7. Berlyno išpuolis prieš Lietuvos rinktinę

Tuo pačiu metu, kai buvo susitarta su regionine vokiečių vadovybe telkti Lietuvos Vietinę rinktinę, Berlyne SS ir policijos vado Himlerio įstaigose **buvo paruošti planai atmesti** rinktinės asmenyje išreikštas Lietuvos nepriklausomybės siekių pastangas: atmesti, pagal nacių terminologiją, "akių nebadančiu būdu" (žr. aukščiau).³⁰ Bet pasirodė, kad tie planai pačiu jūžliausiu būdu badė lietuviams akis ir todėl žlugo.

Žlugimo slinktis prasidėjo Himlerio SS štabui 1944 m. sausio 31 d. paskelbus įsakymą, leidžiantį telkti lietuvių batalionus kovai su bandomis ir **priskiriantį** 50,000 lietuvių karių Šiaurės armijai. Tuos įsakymus paskelbė vykdymui 1944 m. kovo 30 d. Reicho Užimtųjų Rytų Kraštų Ministerijos Politinės vadovybės štabas.³⁰ Tuo tarpu Lietuvos vietinės savivaldos vadovybė rinktinės telkimo neoficialius parengties darbus atliko dar 1943 metų pabaigoje,²¹ pasirengiant apskričių komendantūrų veiklai, numa-

tant karininkų kadrus ir pan. Maskvos prakeiksmas Vietinei rinktinei ir jos vadui gen. P. Plechavičiui **pasipylė** iš sovietų lėktuvų mėtomuose lapeliuose ir diversantų pranešimuose 1944 m. vasario mėn. ir kovo mėn. pirmojoje pusėje.²⁸

Įsidėmėtinas Rytų krašto generalinės srities tarėjo (Ryga) pranešimas Rozenbergo ministerijai, turint omenyje Himlerio SS įsakymą 50,000 lietuvių karių priskirti Šiaurės armijai. Pranešime sakoma, kad Generalinio komisaro Kaune siūlymu, buvo pritaroma mobilizacijai Lietuvoje praveisti. Kariuomenės šaukimo potvarkį pasirašė Pirmasis generalinis tarėjas, o jį paskelbti turėjo Lietuvos administracija. Tačiau, kaip 1944 m. gegužės 5 d. pranešė Generalinis komisaras, **remiantis įsakymu generolo P. Plechavičiaus noru ir chameleoniskai "sutikus"** Aukštesniajam SS ir policijos vadui (Ryga), mobilizacijos **potvarkis nebuvo paskelbtas** spaudoje ir per radiją.³⁰ Dėl to mobilizacija buvo **nesėkminga**, nes buvo sudarkytas jos teisinis ir įsakyminis pagrindas. Jau vien iš to matosi geležinė generolo P. Plechavičiaus valia, įtaka ir principas **neperduoti** Lietuvos karių vokiečių vadovybei, nes tuomet Vietinė rinktinė leistinoje apimtyje jau buvo sukomplektuota.

Keliom dienom vėliau, Berlyne Karvedybos štabo Vyriausiojoje būstinėje 1944 m. balandžio 18 d. vykusiame pasitarime SS Vyriausio štabo atstovas pranešė, kad SS vadas Himleris **atsisakė** 50,000 lietuvių karių,³⁰ beje, jų ir nebuvo, nes 1944 m. balandžio 11 d. mobilizaciją sužlugdė generolas Plechavičius. Šį įsidėmėtiną faktą Maskva ir Lietuvos komunistai taip pat turi gerai užsukti sau ant ūsų, kad neužmirštų, **kad nedorai puola lietuvių pastangas** atkurti Lietuvos nepriklausomybę. Minėtame štabo pasitarime buvo paliesta galimybė perduoti patekusius į vokiečių nagus lietuvių Aviacijos vado žinion. Bet paaiškėjo, kad Aviacija, priešingai SS, dar neturi įsteigusi vietinių dalinių.³⁰ Iš to jau galima padaryti atsargią prielaidą, kad nacių aukštoji vadovybė iš anksto ruošėsi **nuginkluoti** Lietuvos Vietinę rinktinę.

Pagal pagaliau Rytų krašto generalinio komisariato (Ryga) nurodymą buvo pasiruošta 1944 m. gegužės 16 d. Lietuvoje vėl skelbti mobilizaciją. Tačiau gegužės 15 d. Aukštesnysis SS ir policijos vadas (Ryga) **įsakė areštuoti** generolą P. Plechavičių. Lietuvos Generalinės srities SS ir policijos vadas, gavęs įsakymą iš aukščiau, iškvietė Lietuvos Vietinės rinktinės vadą generolą P. Plechavičių ir rinktinės štabo viršininką pulkininką O. Urboną posėdžiui ir

juos suėmė.³⁰ Tuo pat laiku buvo suimti visi rinktinės štabo pareigūnai ir **buvo nuginkluoti** visi nespėję su visais ginklais išbėgioti Lietuvos Vietinės rinktinės kariai. Vokiečiai suėmė ir išvežė į Vokietiją apie 3,500 rinktinės vyrų.²⁸ Dauguma jų pateko aviacijos dalinių žinion. Ryšium su rinktinės vado ir jos štabo karininkų areštais bei rinktinės nuginklavimu, Lietuvos Generalinės srities komisaras dr. von Renteln **atsisakė** išleisti potvarkį, skelbiantį gegužės 16 d. mobilizaciją. Jis buvo tikras mobilizacijos nepasisėkimu. Dėl šio sprendimo ir nepritarimo gen. Plechavičiaus areštui, dr. von Renteln aukštosios nacių vadovybės **buvo apkaltintas** mobilizacijos delsimu ir Berlyno uždavinių nesupratimu.³⁰

ŠALTINIAI

29. K. Škirpa, Sukilimas Lietuvos Suverenumui atstatyti (Dokumentinė Apžvalga), Vašingtonas, 1975, 584 p.

30. B. Nemickas, Lietuvių Tauta Atmetė SS Legioną (Dokumentų vertimas iš vokiečių kalbos ir komentarai). "Karys", 1985, Nr. 7, 282 - 300 p.

31. B. Nemickas, Lietuvių Tauta Nepakluso vokiečių Mobilizacijai (Amerikos Pasiuntinybės Stockholme analizė; vertimas iš anglų kalbos). "Karys", 1985, Nr. 4, 149 - 153 p.

Atkelta iš p. 105

okupacijos metais patirti dvasiniai – nerviniai pergyvenimai, pirmųjų karo metų mėnesių įtemptas darbas, nemigo naktys ir persidirbimas buvo pažeidę mano nervus. Buvau pavargęs ir nusilpęs.

Gavęs iš apygardos štabo atleidimo dokumentus ir atlyginimą, rugsėjo mėn. 10 dienos vakare atsisveikinau su bendradarbiais, artimaisiais ginklo draugais, su dalimi buvusių gediminėnų — 5-os š. sargybų kuopos vyrais, o sekančią dieną pakeičiau karišką uniformą į civilius drabužius.

Didžioji mūsų tautos svajonė ir viltis neišsipildė. Tėvynė buvo pavergta ir okupuota tų, į kuriuos buvo dedamos gražiausios lietuvių tautos išsilaisvinimo viltys. Praktiškai, greitai įsitikinome, kad 1939 metų rugpjūčio mėn. 23 dienos suokalbinkai buvo abu, anot poeto L. Žitkevičiaus posmo, pirmas raudonas kaip šėtonas, o antrasis rudas — kaip šuva.

(Bus daugiau)

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

(Tąsa iš "Kario" Nr. 2)

J. KLIMAS

Pravažiavę Smolenską, apsisistojome Kamenkos miestelyje. Komendantų pareigoms buvo paskirtas adjutantas, o man teko vertėjauti.

Iš kaimyninio kolchozo atėjo rusas ir paprašė medicininės pagalbos, nes pernakvoję vokiečių kareiviai užmiršo granatą, o merginoms deginant krosnyje šiaudus, kur kareiviai miegojo, granata sprogo. Mūsų gydytojas pasiuntė mane su sanitarijos viršila į įvykio vietą. Nuvykę radome visas tris merginas granatų skeveldrų gerokai sužalotas: į kūnus buvo įstrigusių daugybė skeveldrų. Viršila tučtuojau įšvirkštė vaistų nuo skausmų, ir mes, įsimeję į sunkvežimį šiaudų, sužeistąsias išgabenom į Smolensko lignonę, kuri jau buvo paversta vokiečių karo liginine. Civilių ji nepriiminėjo. Ir šiame atvejuje mums buvo atsakyta, kad tuščių lovų nėra. Supykęs viršila sukrėtė iš sunkvežimio šiaudus į koridorių, padarydamas guolius. Merginos mus apsikabino dėkodamos ir linkėjo, kad Dievas mum padėtų. Palikę merginas grįžome.

Dar įvyko mažas nuotykis, kuriu pasinaudodamas aš bandžiau savo laimę kelionei į Lietuvą.

O buvo taip. Bataliono finansų viršininkas išreikalavo visam batalionui naujas uniformas. Aš dar tebedėvėjau rusišką pilotę, lietuvišką vasarinę palaidinę, rusišką kelnę ir lietuviškus batus. O su tokia mano uniforma būdavo pavojinga, kai kartais kur nors pas merginą užtrukdavau...

Štai finansų viršininkas ir sako: "Juozai, aš tau irgi uniformą išreikalavau. Ateina žiema. Išsirink". Pagalvojau, kad "į balą puolęs, sausas nekelsi", todėl uniformą išsirinkau ir užsidėjau su visais buvusiais ženklais, nuimdamas tik antpečius, taip, kaip

latvis dėvėjo: ant rankovės užrašas "vertėjas". Kai nuėjau rytą į komendantūrą, adjutantas pradėjo ant manęs rėkti, kad aš neturiu teisės vokiškos uniformos dėvėti ir liepė tučtuojau nusirengti. Žinoma, tuoj nusirengiau, nunešiau vokiškąją uniformą pas bataliono vadą, padėjau ant stalo ir sakau: "Man finansų viršininkas išdavė, o adjutantas sako, kad aš neturiu teisės dėvėti, tai aš, būdamas vokiečių belaisviu, bet esu lietuvis, pagal man žinoma informaciją turėčiau būti paleistas. Bataliono vadas (aiškiai mačiau) paraudo ir piktai pasišaukė adjutantą su finansų viršininku. Nežinau, ką jie kalbėjo, bet po kokios valandos mane pasišaukė adjutantas. Atsiprašęs pareiškė, jog aš turiu teisę vokišką uniformą nešioti. Atsisakiau tą uniformą paimti, pareikšdamas, jeigu netikau anksčiau tą uniformą dėvėti, tai jos nenoriu ir dabar, o ta pačia proga pareiškiau norą būti atleistas ne tik iš vertėjo pareigų, bet paleistas grįžti į savo gimtinę Lietuvoję.

Sekančią dieną, nuėjau į komendantūrą, adjutantas parodė divizijos štabo raštą, kad lietuviai, latviai ir estai, dirbantys vertėjais, šoferiais, sanitarais būtų pervedti iš belaisvių stovyklos į pagelbinę kariuomenę, kuri kovos iki karo pabaigos. Ir štai jis prirašė man puskarininkio algą, tokiu būdu padarydamas mane vokiečių kariuomenės pagelbininku. Tačiau to įžeidžiančio įsakymo, kad negaliu vokiškos uniformos dėvėti, ilgai neužmiršau.

Karo veiksmams vykstant sklandžiai, prasidėjo kalbos, kad pradės leisti atostogų, kurios ir man dabar priklausytų, galvodamas jeigu gausiu atostogų, tai jūs mane tiek ir matysite...

Miestelio pakraštyje stovėjo kepklos kuopa, kurioje dirbo keletas

belaisvių. Ir štai žiūriu — j. psk. Krasauskas pjauna malkas. Bestažuodamas 9-me pulke Mariampolėje, jį privačiai mokiau, kad jis pasirengtų egzaminams keturių klasių pažymėjimui gauti ir tuo pačiu galėtų pasilikti liktinio puskarininkio tarnybai. Puolėme viens kitam į glėbį. Jis ir klausė: "Kariūne, kaip tu atsidūrei vokiečių kariuomenėje?" Aš jam trumpai pasakiau savo istoriją. Jis tuojau padėjo man už vokiečių kalbos pamokymą, nes tai jam padėjo išsikrapštyti iš belaisvių stovyklos. Čia jis gaunąs duonos valgyti kiek tik nori, o ir sriubos nuo kareivių dar lieka. Priminiau jam, kad jis, kaip lietuvis, turėtų būti paleistas, ir nuėjau pas jo viršilą. Viršilai pasakiau tą patį, o tas apgailėstaudamas pareiškė, kad Krasauskas labai geras darbininkas, net ir duoną kepti jau išmokęs, o tie rusai tikri tinginiai. Prie jų reikia vis stovėti ir žiūrėti, kad jie ką nors padarytų.

Tačiau paleistuosius reikia siųsti į belaisvių stovyklą. Tai Krasauskas ir sako: "Aš jau to nebe noriu. Geriau čia pasiliksiu." O aš tuo tarpu viršilai: "Krasauskas yra šoferis, o tokie turi būti perimti į kariuomenę." Viršila, pasikalbėjęs telefonu su kuopos vadu, padarė Krasauską šoferiu. Jam buvo duotas puskarininkio laipsnis su puskarininkio priklausiančia alga bei kiti priedai.

Netrukus jo kuopa išvyko. Jis buvo buvęs 259 š. pulko vado šoferiu ir labai lengvai pasitraukė iš Pabradės poligono. Jis pasakojo, kaip jam bevažiuojant prie Polocko ėjo atsilikęs lietuvis kareivis. Pulko vadas pradėjo jį barti už atsilikimą. Automobilyje šalia jo sėdėjo lietuvis pulko vyr. politrukas su lengvu kulkosvaidžiu. Jo užpakalyje pulko vadas, o šalia jo rusas majoras — polit. pulko komisaras

6 PĖST. PILĖNŲ KUNIGAİKŠČIO MARGIO PULKO ISTORINIAI BRUOŽAI

(Tęsa iš "Kario" Nr. 2)

II DALIS (IKI 1940 M.)

Paruošė **ANTANAS KLIMAVIČIUS**

*Atėjęs į šį pasaulį verkei,
o kiti džiuogavo.
Gyvenk taip, kad išeidamas
tu ramus būtumei,
o kiti raudotų.*

F. Schiller

6 pėstininkų Pilėnų Kunigaikščio Margio pulko II dalį istorijos rašyti nebuvau galvojęs ir nebūčiau rašęs.

1972 m. vieną vasaros dieną, atvyko pas mane plk. ltn. Z. Rumša ir įkalbėjo šį darbą pradėti ir baigti. Plk. ltn. Z. Rumša rašas 6 p.p. I dalį istorijos.

Nesu rašytojas ir jau esu senyvo amžiaus, neturiu net ir tokios atminties kaip anksčiau. Praeityje jokios medžiagos nesu rinkęs. Neturėjau nė fotografijų, nes viskas liko Lietuvoje.

Pradėjau rašyti laiškus draugams, kurie tarnavo 6 p.p. visą laiką ar laikinai ir klausinėti bei prašyti pagalbos.

Šiame darbe talkininkavo: plk. ltn. Andrašūnas Jonas, kapitonai: Šležas Albinas, Cijūnėlis Jonas, Ruzgys Antanas, Klimavičius Antanas, ltn. Kačergius Vincas, Lesniauskas Viktoras, Jankauskas Edvardas, Vilkutaitis Vytautas, Sutkus, Juozas, j. ltn. Balskus, Jonas, Rauba Feliksas, viršilos: Sapalas Pra-

nas, Leknickas Kazys, Urbusevičius Jonas, ponias Baltrimienė Magdalena. Kitų nepavyko gauti adresų, o jie patys neatsiliepė.

Pastaba: Šie užrašai apie 9 metus buvo plk. ltn. Z. Rumšos archyve.

6 pėst. Pilėnų Kunig. Margio pulko išformavimas

*Teko stebėti 1919 m. tuos, kurie
paliko knygas ir išėjo savanoriais.
bet teko matyti ir kitoje gatvės
pusėje būsimojus visuomenės
veikėjus, kurie šaipėsi iš pirmųjų,
einančių savanoriais ir spiaudė į
jų pusę.*

J. Brazaitis

Pasibaigus kovoms su priešu, Lietuvos vyriausybė, taupumo sumetimais, sumažino pulkų skaičių.

irgi su automatu. Kareivis priėjo artyn prie automobilio, įkišo šautuvą pro politruko pakaušį ir peršovė pulko vadą, o pats skubiai nubėgo į mišką, tiems net nespėjus atsipeikėti. Pulko vadas mirė, bevežant į Polocko ligoninę.

Gaęs pirmas atostogas susitikau jį Kaune. "Kariūne, — sako jis, — dedu į kojas. Jau turiu civilius rūbus, dokumentus ir tarnybą. Einam! Aš ir tau parūpinsiu." Sakau: "Dėkui, bet jau susisiekiu su savisaugos daliniais, sužinojau, kad mano laidos draugai buvo pakelti leitenantais, prižadėjo

man vertėjo vietą 9-me batalione Šančiuose, o jie jau pareikalavo perkėlimui..." Paspaudžiau jam ranką, ir mudu išsiskyrėme.

Po metų ir vėl važiauvau iš Rygos savisaugos dalinių karininkų kursų. Traukinys slinko vėžio greičiu, sustodamas kiekvienoj stotelėj. Didesnėje stoty išlipdavau kojų pramankštinti. Rodos dar taip neseniai, atlikęs kariūno stažą 6-me pėst. pulke Plungėje, šiuo ruožu grįžau. Nors ateitis buvo neaiški, tačiau net nesvajojau, kad taip būsiu lyg medžio lapas, blaškomas vėjo. Tik štai žiūriu:

kažkoks ponas vaikštinėja. Apsirengęs gražia eilute. O gi — Krasauskas! Nuoširdžiai pasisveikinus, jis ir vėl sako: "Leitenante, esu tiekimo viršininkas. Važiuojam! Bus tarnyba, butas, valgyt ir gert kiek norėsi." Aš jam ir vėl padėkojau.

Tuo tarpu aš jau buvau perkeltas į 253 batalioną, kuris stovėjo Prienuose. Batalionas buvo sudarytas iš visokių stojančiųjų likučių bei atlikusių darbo tarnybą.

(Bus daugiau)

Buvo išformuoti: 3, 6, 10 ir 11 pulkai. 6 pėst. pulkas išformuotas 1926 m. liepos mėn. Karininkai ir kiti kariai išskirstyti į kitus pulkus.

Buvę 6 p. p. karininkai kasmet susirinkdavo Kaune karininkų ramovėje paminėti pulko garbingų žygių kovose su priešais. 6 p. karininkai prašė vyriausybės, kad duotų pulkui vėliavą, kuri būtų saugoma Karo muziejuje.

1930 metais suvažiavime pirmininkavo gen. št. plk. Lanskoronskis Juozas. Šiame susirinkime buvo išrinkta komisija 6 p.p. istorijai parašyti. Komisiją sudarė: mjr. Senkevičius, mjr. Šimkus, kpt. Baniulis, kpt. Reibikis, kpt. Lelešius ir kpt. Skibarka.

Gaila, kad tais laikais šis nutarimas nebuvo įvykdytas. 6 p. p. istorija nebuvo parašyta, nors tuo laiku buvo geriausios sąlygos: archyvai ir gyvi dalyviai įvykiuose galėjo daug padėti.

6 pėst. Pilėnų Kunigaikščio Margio pulkas atkurtas 1934 metais.

*Atsibus tėvynės sūnūs,
Didžių praeitį atminę.
Pagimdys vargai galiūnus,
Ugnimi uždegs krūtinę.*

Maironis

1934 m. balandžio mėn. 7 d. kariuomenės vado įsakymu Nr. 25 buvo atkurtas 6 p. P.K.M. pulkas. Klaipėdoje buvo 7 p.p. I batalionas, mokoma kuopa, ryšių kuopa, ūkio kuopa, 6 kuopa ir pulko štabas. II batalionas Macikų dvare netoli Šilutės. 6 p.p. perėmė kareivines iš 7 p.p. Klaipėdoje. Pradžią pulkui sudarė 7 p.p. I batalionas. Kiti 7 pėst. pulko daliniai persikėlė į Tauragę,

Kai pradėjo ginkluotis Vokietija, Lenkija ir Sov. Sąj., Lietuvai grėsė pavojus. Reikėjo stiprinti karo jėgas.

6 p.p. vieno bataliono sudėtyje buvo vienus metus ir tris mėnesius.

6 p. p. 1934 m. balandžio mėn. 23 d. kadrai (sudėtis)

Pulko vadas — gen. št. pulkininkas Lanskoronskis Juozas

Adjutantas — kpt. Jagminas Petras

Rykiuotės skyriaus raštininkai: Viršila Jaunzemas, vyr. psk. Bričkus Viktoras, Civ. tarn. Razgaitis.

Sanitarijos vyr. gydytojas — gyd. Čeponis

Gen. štabo pulkininkas Lanskoronskis

Sanitarijos pavaduotojas — j. ltn. gyd. Tuminas Stasys

Sanitarai: Viršila Šiurkus Antanas, vyr. psk. Petronis, vyr. psk. Jerošius

Katalikų kapelionas ir švietimo vadovas kun. Jirkus Klemensas

Evangelikų kapelionas — kun. Dagys

Dantų gydytoja — Paulauskaitė Marija

Muzikantų komanda

Kapelmeisteris civ. tarn. Anmučauskas

Muzikantai: Virš. Obalevičius, vir. psk. Dobrovolskis, civ. tarn. Ukrinas, Dobrovoskis, Igovinas, Vaitkūnaitis, Suckelis, Tunkulaitis, Normantas

Ryšių būrys

Būrio vadas — ltn. Vygantas Kazys, ltn. Ramnionis Pranas, virš. Januška, vyr. psk. Viltrakis.

Mokoma kuopa

Kuopos vadas — kpt. Drongis Zenonas, ltn. Ruzgys Antanas, j. ltn. Zameckis Jurgis, virš. Lašin-

skas Jonas, vyr. psk. Šukys, vyr. psk. Pilvinis, vyr. psk. Vilimavičius Antanas.

Ūkio viršininkas — plk. ltn. Vilimas Vitalis
Iždininkas — ltn. Sležas Albinas

Raštvedys ir maisto tiekėjas kpt. Baltrūnas Petras
Ginklininkas — j. ltn. Šverplaitis Albertas

Rūbų sandėlio vedėjas — vyr. psk. Daugėla Stasys

Maisto sandėlio vedėjas — vyr. psk. Petkevičius

Ginklų sandėlio vedėjas — vyr. psk. Dvarionas

Kino operatorius — j. psk. Maciūnas

Ūkio skyriaus raštininkai: civ. tarn. Rainys, civ. tarn. Kudrickas

Ūkio būrys

Būrio vadas — Kpt. Misiūnas Jonas. Virš. Bal-
kys, virš. Kazbaras, vet. virš. Laukys, vyr. psk. Vi-
limavičius Stepas, virėjas civ. tarn. Žvikas, šoferis
vyr. psk. Aleksandravičius

Bataliono vadas — mjr. Reichertas Evaldas

1 kuopos vadas — kpt. Cijūnėlis Jonas, ltn.

Klimavičius Antanas, virš. Sapalas, Pranas, Vyr.
psk. Traškevičius, vyr. psk. Breivė, vyr. psk. Bruzga

2 kuopos vadas — kpt. Kukutis Mikas, j. ltn.
Kačergius Mikas, j. ltn. Miliauskas Vincas, virš.

Gurauskas, vyr. psk. Dovidonis, vyr. psk. Matusevičius

3 kuopos vadas — kpt. Koškulis, j. ltn. Petru-
liūnas Pranas, j. ltn. Lesniauskas Viktoras, virš.,
Leknickas Kazys, vyr. psk. Kripaitis, vyr. psk.
Guželis

I sunk. kulkosvaidžių kuopos vadas — kpt. Sa-
kalauskas Vincas, ltn. Matutis Ignas, j. ltn. Sadze-
vičius Jonas, vyr. Urbusevičius Jonas, vyr. psk. Sau-
kontas, vyr. psk. Žilyus Petras, vyr. psk. Puškarskis,
vyr. psk. Puotkalnis

A. 1934 metų pasikeitimai:

Išvyko iš pulko: ltn. Vygontas Kazys į 7 p.p.,
kun. Jurkus Klemensas į 7p.p., j. ltn. Petručiūnas
į atsargą, gyd. Čeponis mirė.

B. Atvyko: kun. Juška, j. ltn.: Jackūnas Juozas
į I s. k. kuopa, Marčiukaitis į mokamą kuopą, Re-

1934 metais ltn. Kazio Vygo išleistuvės

1934 metais kunigo Klemenso Jurkaus išleistuvės

mišauskas, Sielovodas į ryšių būrį, Jankauskas Edvardas į I kuopą, Kriaučiūnas Jonas į 3 kuopą, Sutkus Juozas į I sk. kuopą.

**6 p. Pilėnų Kunig. Margio pulkas iš vieno bataliono persiformuoja į du batalionus
1935 metais rugpjūčio mėn. 1 d.**

**Klaipėdoje I batalionas ir štabas
Plungėje II batalionas**

A. Išvyksta: plk. ltn. Vilimas Vitalis į kariuomenės štabą; majoras Reichertas Evaldas į 9 p.p. j. ltn. Sadzevičius į Karo mokyklą.

B. Atvyko: Plk. ltn. Baltrimas Vitalis II bat vadas, majoras Baltrimas Stasys I bat vadas, kpt. Sauroris Antanas 3 kuopos vadas, kpt. Dubrauskas 1 k. v., kpt. Šipaila Antanas 5 k. v., ltn Draugėlis Jurgis 6 k.v., gyd. ltn. Patašius Juozas II bat., ltn. Guzikas Nikodemus į I kulk. k., ltn. Tėvelis Juozas į II kulk. k., ltn. Lickerskis Liūdas 6 k., ltn. Akelis

į II kulk. k., ltn. Sereika Juozas I bat. ūkio būrio vadu, j. ltn. Matulionis Pranas I bat. maisto tiekėju, j. ltn. Truškauskas Kazys į I kulk. k., j. ltn. Einoris I bat. ginklininku, j. ltn. Vilkutaitis Vytautas į 3 k., j. ltn. Jablonskis Juozas į mokomą k., j. ltn. Vitkus Vladas į I k., j. ltn. Vitkauskas Antanas į 4 k., j. ltn. Vodopalas Petras į 6 k., j. ltn. Jaloveckas Edvardas į I kulk. k., j. ltn. Katelė Jonas į 4 k.

C. Liktiniai puskarininkai: virš. Bružauskas į 4 k., virš. Tupikas į 6 k., virš. Aukštakalnis į II bat. štabą, sanit. virš. Juknevičius į II bat., psk. Katavičius į 5 k., psk. Puotra I bat. minosvaidžių būrin., psk. Baltrukėnas į 4 k., psk. Janušaitis į 5 k., psk. Bugys Stasys į 6 k., psk. Šejauska I kul. k., psk. Martinkus į 6 k., psk. Chlapotinas Kalistra į I kulk. k., psk. Petrauskas į II bat. ryšių būrin., psk. Statkus į II bat. minosvaidžių būrin., j. psk. Jagminas į II kulk. k., j. psk. Vaitkevičius į 4 k., j. psk. Narbutas į 3 k., j. p. Venckus į 1 k., sanit. j. psk. Žibutis į I bat., j. psk. Kazlauskas į 2 k.

1934 m. su atsargos karininkais, kurie atliko pulke karinį pakartojimą

1935 metais pasikeitė pareigomis šie kariai:

lt. Klimavičius Antanas II adjutantu, mjr. Baltrūnas Petras ūkio viršininku, kpt. Misiūnas Jonas išdininku, kpt. Cijūnėlis Jonas II bat. ūkio reikalams, kpt. Koškulis 4 k. v., lt. Jackūnas II bat. ūkio būrio vadu., j. lt. Remišauskas II bat. ryšių būrio vadu., lt. Matutis Ignas kulk. kuopos v., lt. Štėžas Albinas raštvedžiu, lt. Ramančionis ryšių k. v., j. lt. Lesniauskas Vikt. j. ryšių k., lt. Zameckis Jurgis I bat. minosvaidžių būrio v., virš. Urbusevičius Jonas j. 2 kulk. k.,

1936 metais kadry pasikeitimai:

A. Išvyko: kpt. Drongis Zenonas j. Karo mokyklą, kpt. Koškulis j. Klaipėdos komendantūrą, kpt. Sakalauskas Vincas j. 7 p.p., kpt. Kukutis Mikas j. atsargą, kpt. Šipaila Antanas j. atsargą, lt. Šverplaitis Albertas j. aviaciją, j. lt. Jablonskis Juozas j. Karo mokyklą, kunig. Juška j. tech. dalis.

B. Atvyko: kun. Gronis Ladas, kpt. Buragas Petras adjutantu, kpt. Miliauskas Aleksandras 4

k.v., j. lt. Kalinauskas Juozas j. mok. k., j. lt. Vileviškis Antanas j. ryšių k., j. lt. Vaitekūnas Bronius j. 6 k., j. lt. Stanevičius Vytautas j. mok. k., j. lt. Andrijauskas Justinas j. 3 k., j. lt. Kaminskas Gediminas j. I k.

Pasikeitė pareigomis:

kpt. Jagminas Petras mok. k. vadu, kpt. Šležas 2 k. vadu, kpt. Klimavičius Antanas 3 k. vadu, kpt. Saunoris Antanas II adjutantu, lt. Guzikas Nikodemus Is. kulk. vadu, lt. Ruzgys Antanas pulko raštvedžiu, lt. Lesniauskas Vikt. j. mok. k., lt. Marciukaitis Jonas j. 4 k., lt. Jackūnas Juozas 5 k. vadu., j. lt. Katelė Jonas II bat. ūkio būrio vadu.

1937 metų kadry pasikeitimai:

A. Išvyko: gen. št. plk. Lanskoronskis j. Kariuomenės štabą, lt. Akelis j. atsargą, lt. Matulionis Pranas j. aviaciją, j. lt. Stanevičius Vytautas j. Karo mokyklą, kapelmeisteris civ. tarn. AINUČAUSKAS j. 5 p. p., virėjas civ. tarn. Žvikas j. atsargą, civ. tarn. Kudrickas j. atsargą.

B. Atvyko: gen. št. plk. Breimelis Antanas pulko vadu, civ. tarn. Matiekaitis pulko kapelmeisteriu, j. ltn. Urbietis Petras į 3 k., j. ltn. Bagdanavičius Kostas į I s. kulk. k., j. ltn. Mikelskas Petras į 4 k., j. psk. Dambrauskas į 1 s. kulk. k., j. psk. Kairys į 4 k., j. psk. Gailius į 6 k., j. psk. Vytis į mok. k., j. psk. Samatauskas į 2 k., j. psk. Baltrimas į 5 k., j. psk. Sodaitis į ryšių k., j. psk., Bajoriūnas į 3 k., sanit. j. psk. Suša I bat., civ. tarn. Kulys į muz. komandą, civ. tarn. Kazakevičius į pulko štaba, civ. tarn. Kudirka į pulko st., civ. tarn. Mickus įukio būrį virėju.

C. Pasikeitė pareigomis: kpt. Buragas Petras 2 k. vadu, kpt. Šležas Albinas pulko adjuntantu, ltn. Miliauskas Vincas maisto tiekėju, ltn. Sereika Juozas į 3 k., ltn. Vitkus Vladas I bat. ūkio būrio vadu, ltn. Vilkutaitis Vytautas į mokomą k., ltn. Sutkus Juozas į 2 s. kulk. k., ltn., Marčiukaitis Jonas į II bat. Minosv. būrio vadu, ltn. Lesniauskas Vikt. į ryšių k., virš. Blkys į 3 k., virš. Leknickas Kazys į ūkio kuopą.

1938 metais kadry pasikeitimai:

A. Atvyko: plk. ltn. Urbonas II bat. vadu, ltn. Petruliūnas Pranas išdininku, j. ltn. Balskus Jonas — bat. ginklininku, j. ltn. Riauba Feliksas — II bat. ginklininku, j. ltn. Šdlauskas-Balys Arūnas į 6 k., j. ltn. Sipavičius Antanas į 3 k., j. ltn. Viršila Antanas į 4 k., j. ltn. Aleksandravičius į 5 k., ltn. Šilauskas Stasys į I s. kulkosvaidžių k. vadu.

B. Išvyko: plk. ltn. Baltrimas Vitalis į Kariuomenės intendantūrą, kpt. Misiūnas Jonas į ats., kt. Ruzgys Antanas į 7 p.p., ltn. Sereika į ats., ltn. Kriauciūnas Jonas žuvo auto katastrofoje, j. ltn. Urbietis Petras į aviaciją, j. ltn. Einoris į ginklavimo valdybą, virš. Balkys į atsargą, sanit. psk. Petronis mirė, virš. Šapalas Pranas į ats.

C. Pasikeitė pareigose: ltn. Zameckis Jurgis komand. į Karo akademiją, ltn. Kalinauskas Juozas I bat. minosv. būrio vadu, j. ltn. Bagdanavičius Kostas į mok. k., kpt. Guzikas Nikodemas pulko raštvedžiu.

1939 tragiški metai. Pasikeitimas įgulų ir pareigūnų:

A. 6 p. p. I batalionas ir štabas perkeliamas į Plungę, 6 p. p. II batalionas ir ryšių kuopa į Telšius.

*Lietuvi! Kančios išvežtųjų
ir kraujo žuvusių lašai,
—Tebūna priesaika savųjų*

Gen. št. plk. Antanas Breimelis,
6 pėst. pulko vadas 1937 - 1939 m.

*Kurią širdimi įrašai—
Kantrybė, darbas ir kova,
Ir vienas tikslas — Lietuva.
Kazys Bradūnas*

B. Išvyko: gen. št. slk. Breimelis Antanas į 7 p.p., plk. ltn. Urbonas — į III pėst. diviziją, kpt. Dubrauskas — į ats., kpt. Jackūnas Juozas — į Mažeikių komendantūrą, kpt. Buragas Petras — į Vilniaus komendantūrą, ltn. Truškauskas Kazys — į Vilniaus komendantūrą, ltn. Marčiukaitis Jonas — į Vilniaus komendantūrą, kpt. Miliauskas Vincas — į III p. div. štabą, j. ltn. Balskus Jonas — į 9 p.p., ltn. Sutkus Juozas — į ats., kunig. Gronis Ladas —

**Pulkininkas Jonas Andrašiūnas,
pulko vadas 1939 - 1940 m.**

į 7 p.p., j. ltn. Kaminskas Gediminas — į ats., civ. tarn. Motiekaitis — į ats., dantų gyd. Paulauskaitė Marija — į ats.

C. Atvyko: plk. Andrašiūnas Jonas — pulko vadu, kpt. Mažylis Jonas — I bat. ūkio reikalams, gen. št. plk. ltn. Listopackis Juozas — II bat. vadu, gen. št. kpt. Puknys Juozas — pulko št. viršininku, civ. tarn. Gruzinckas — kapelmeisteriu, kunig. Jurgus Klemensas — kat. kapelionu, dantų gyd. Kudirkaitė, j. ltn. Bacevičius — į 2 k., j. ltn. Litvinas Vytautas — į mok. k., j. ltn. Zieba Petras — į 2s. kulk. k., j. ltn. Gelumauskas Feliksas — į k., j. ltn. Jankus — į 3 dviratininkų k., civ. tarn. Mikiukstis — į muz. komandą, psk. Brickus Viktoras — į pulk. št.

D. 1939 metais pasikeitimai pareigose:

kpt. Jagminas Petras 3 dviratininkų k. vadu, kpt. Klimavičius Antanas mok. k. vadu, kpt. Cijūnėlis I k. vadu, ltn. Kačergius Vincas 2 k. vadu, j. ltn. Vaitekūnas II bat. minosv. būrio vadu, virš. Vilimavičius Antanas į 3 dvirat. k., ltn. Zameckis Jurgis maisto tiekėju, ltn. Lesniauskas Viktoras pulko išdininku.

E. 1940 metais pasikeitimai pareigose (liaudies kariuomenėje):

a. Išvyko: plk. Andrašiūnas Jonas į atsargą, kpt. Cijūnėlis Jonas į Ukmergės komendantūrą, mjr. Baltrimas Stasys į Kretingos komendantūrą.

b. Atvyko: plk. ltn. Nemajuška pulko vadu, ats. j. ltn. Kuzminskas pulko komisaru.

c. Pasikeitė pareigose: kpt. Šležas Albinas II bat. ūkio reikalams, kpt. Jagminas Petras į Kariuomenės št., ltn. Vilkutaitis Vytautas pulko adjutantu, ltn. Lesniauskas Viktoras 3k. vadu, kpt. Klimavičius Antanas I bat. vadu, ltn. Jankauskas Edvardas I k. vadu, ltn. Litvinas į I k., virš. Lašinskas Jonas į pulko št., psk. Pilvinis Viktoras į 5 k., psk. Sukys į 6 k., j. psk. vytis į 6 k..

Pastaba: Mokoma kuopa likviduota.

PULKO KARIAI

A. Karininkai.

Pilnas etatas karininkų pulke niekad nebuvo. Kasmet iš Karo mokyklos ar iš kitų dalinių atvykdavo papildymai, bet kasmet išvykdavo į kitas dalis, išeidavo pensijon arba būdavo paleidžiami dėl tam tikrų priežasčių atsargon.

Pradžioje pulke buvo 25 karininkai ir 5 tarnautojai karininkų užimamoje vietoje. Per šešis su puse metų pulke ilgiau ar trumpiau buvo 95 karininkai su civ. tarnautojais. 1940 metais birželio mėn. 15 d. pulke liko tik 53 karininkai ir jų etatinės vietas užimantys tarnautojai.

Karininkų išsilavinimas paskutiniu laiku buvo gan aukštas. Nebaigusių gimnazijos kurso buvo labai mažas procentas. Keturi karininkai buvo baigę gen. št. akademiją ir vienas Prekybos institutą.

Turimomis žiniomis, iš 6 p.p. išvežtų į Sibirą buvo 23 karininkai.

Mirusių pavardės: gen. št. plk. Breimelis Antanas, plk. Lanskoronskis Juozas, gen. št. plk. ltn. Listopackis Juozas ir kpt. Puknys Juozas, plk. ltn. Nemajuška, Urbonas, Reichertas Evaldas, Vilimas Vitalis, Sakalauskas Vincas, mjr. Baltrimas Stasys, kapitonai: Matutis Ignas, Patašius Juozas, Saunoris Antanas, Kaškelis, Kukutis Mikas, Cijūnėlis Jonas, Miliauskas Aleksandras, Miliauskas Vincas, Šipaila Antanas, Ruzgys Antanas ir Zameckis Jurgis, Kriaučiūnas Jonas. Švarplaitis Albertas, Marčiukaitis Jonas, Vitkus Vladas, Vitkauskas Antanas, Vilėniškis Antanas, Bagdanavičius, Kostas, Sip-

vičius Antanas ir ltn. Rauba Feliksas, kunigai Jurkus Klemensas, Juška, Gronis Ladas ir gyd. Čeponis.

B. Liktinio puskarininkių kadrai buvo pastovesni. Trūkumas buvo labai mažas. Puskarininkių tarnyboje buvo tik dvi užimamos vietos: kuopininkas ir būrininkas. Skyrininkais būdavo būtinos tarnybos kareiviai baigę mokomą kuopą. Puskarininkių tarpe didelių pasikeitimų nebuvo. Nubirėjimas buvo labai mažas. Atsargon labai mažai kas išeidavo.

Liktinių puskarininkių išsilavinimo pradinis lygis pradžios mokykla ir mokomos kuopos kursas. Šio išsilavinimo nepakako. Pulke buvo daromi pasitobulinimo kursai. Buvo mokoma lietuvių kalba, matematika, istorija ir kariniai dalykai. Buvo leidžiama puskarininkiams lankyti vakarais bendro lavinimosi kursai prie vietinių gimnazijų. Apie 50% liktinių puskarininkių buvo įsigiję 2, 3 ar 4 klasių cenzą.

1937 metais buvo išleistas įstatymas, kad atliktą būtiną tarnybą jaun. pusk. galėjo pasilikti kandidatais į liktinių puskarininkių tarnybą. Jų tarpe buvo prasilavinusių ir gabių. Jie gaudavo visą kareivių užlaikymą ir 50 litų algos per mėnesį.

1935 m. pulke buvo liktinių puskarininkių ir civ. tarnautojų 48. Dviejų batalionų pulke 1935 metais buvo 82. Per šešis su puse metų atsargon išėjo tik 6.

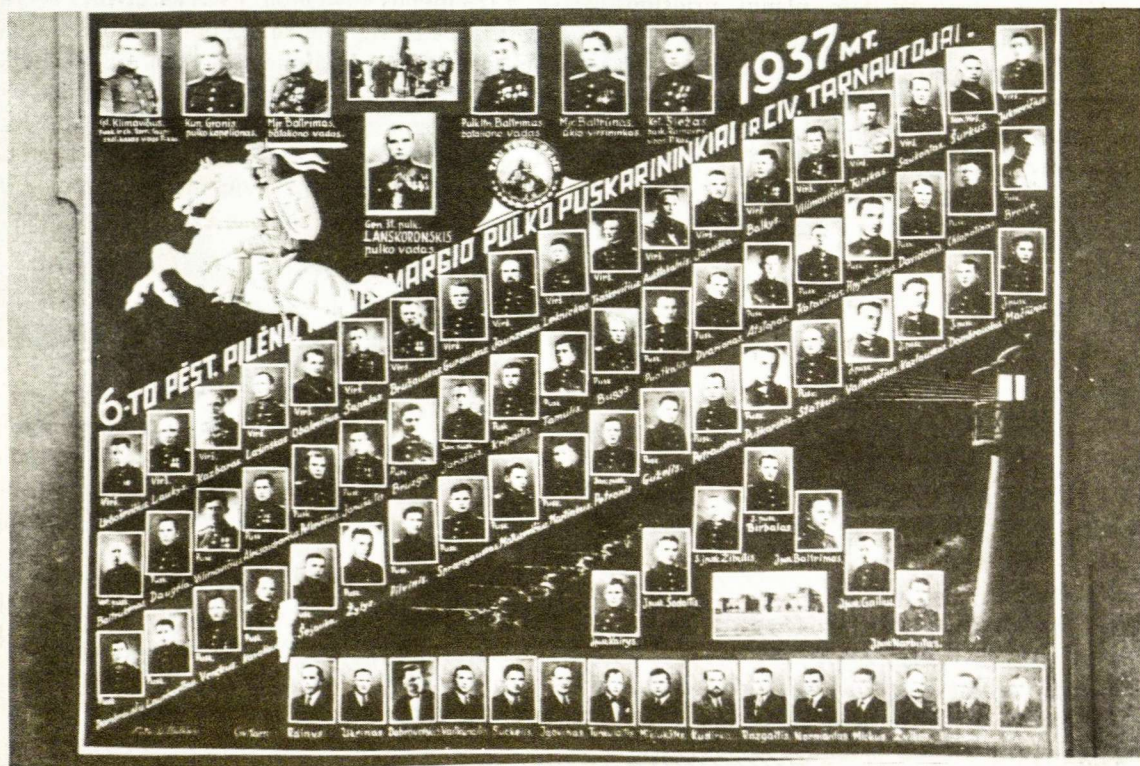
Turimomis žiniomis yra mirę šie: virš. Urbusevičius Jonas, virš. Leknickas Kazys, psk. Petronis, j. psk. Samatauskas ir civ. tarn. Zvikas.

Laisvame pasaulyje dar gyvena šie: virš. Šapalas Pranas, virš. Bružauskas, virš. Vilimavičius Antanas, psk. Vilimavičius Stepas, j. psk. Narbutas.

C. KAREIVIAI

Eiliniaus kovotojais pulkas kasmet būdavo papildomas, du kartu per metus — pavasarį ir rudenį. tuo pat laiku paleisdavo atsargon karinę prievolę atlikusius.

6 p. p. jaunus kareivius gaudavo iš Kretingos, Telšių, Mažeikių, Šaulių, Biržų, Raseinių, Tauragės apskričių ir Klaipėdos krašto. Pėstininkų pulkai gaudavo tuos naujokus, kurie likdavo atrinkus geresnius ir raštingesnius į kitas dalis. Parinktus naujokus gau-

1937 metų 6 p. p. liktinių psk. ir civ. tarnautojų vinjetė

davo karo policija, ryšių, auto, pionierių ir artilerijos dalys.

Jauni kareiviai atvykdavo į pulką su dideliu noru atlikti karinę prievolę. Paskutiniaisiais metais beraščių beveik nebuvo. Surasti kandidatus į mokomą kuopą jau nebuvo kliūčių. Fiziniai kareiviai buvo stiprūs. Turėjo didelį norą ir ryžtą kovoti už Lietuvos nepriklausomybę.

6 pėst. P. K. Margio pulko patalpos

Klaipėda.

*Nameliai mano brangūs,
Man visur patogu.
Bet niekur nėra tiek laimės,
kaip po jūsų stogu.*

Ks. Vanagaitis

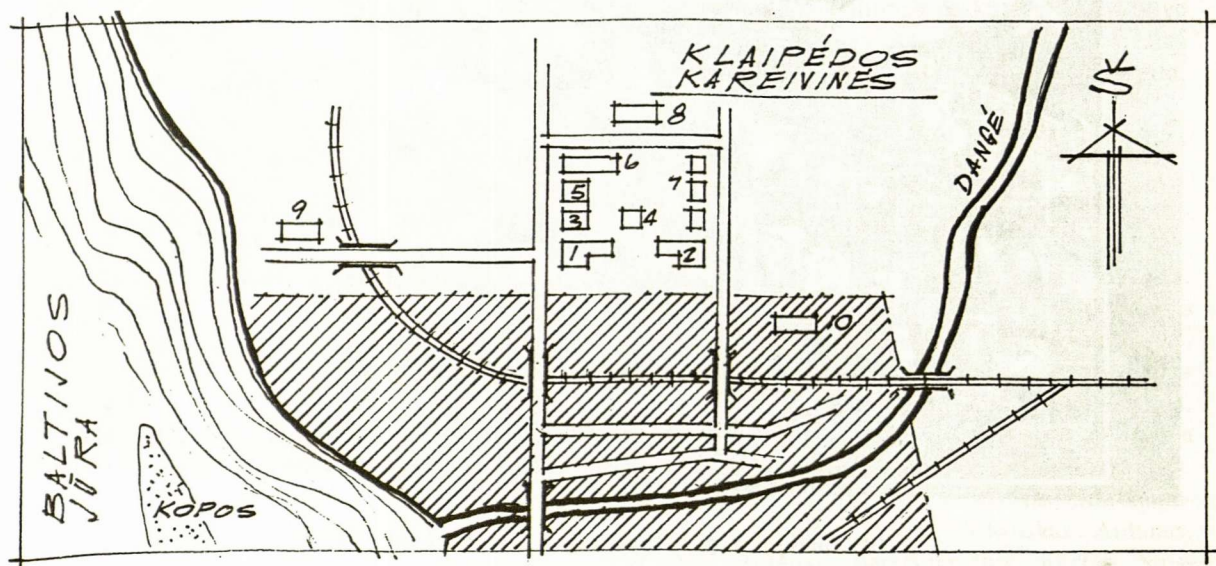
Klaipėdos kraštas vokiečių okupuotas išbuvo apie 600 metų. Vokiečiams pralaimėjus 1914 metų karą, Klaipėdos kraštas buvo valdomas apie 4 metus Prancūzijos. Šį kraštą Prancūzija planavo atiduoti Lenkijai. Klaipėdos krašto gyventojai nenorėjo lenkų įsileisti ir vieningai tam planui priešinosi. Klaipėdos krašto lietuviai, susitarę su vietos vokiečiais, nusprendė prisijungti prie Lietuvos.

1923 metais sausio mėn. Klaipėdos krašto lietuviai sukilo, reikalaudami prijungti Klaipėdos kraštą prie Lietuvos. Sukilėliams pavyko užimti krašto įstaigas ir perimti valdžios aparatą į savo rankas. Po to buvo pasiūlyta prancūzų daliniams apleisti šį kraštą.

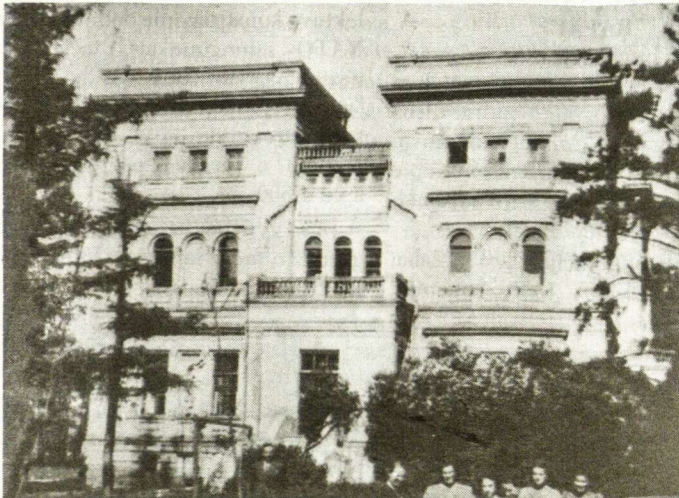
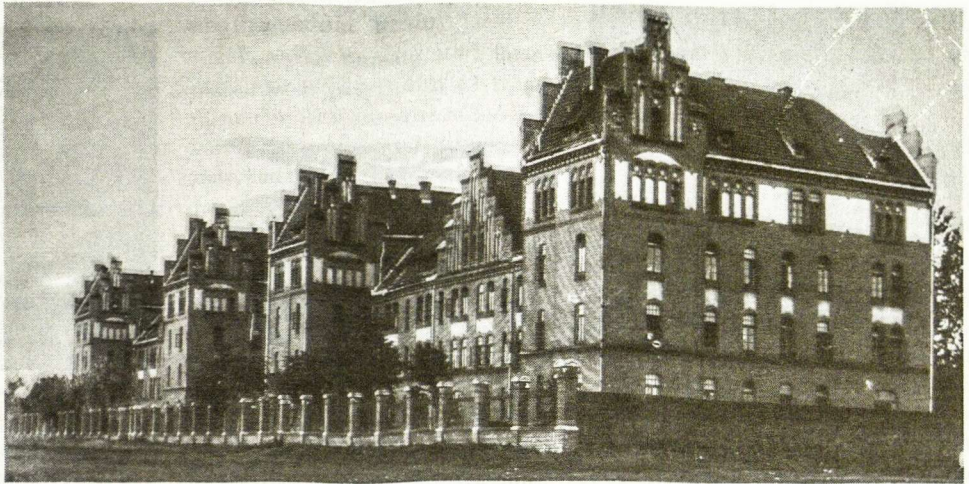
Prancūzijos administratoriai ir kariuomenė pasitraukė ir išvyko. Klaipėdos kraštas tapo Lietuvos valstybės dalimi.

Klaipėdos miesto savivaldybė turėjo savo nuosavybėje kareivinių pastatus. Lietuvos krašto apsaugos ministerija nuomuodavo kareivinių pastatus iš miesto savivaldybės. Kareivinių vieta buvo į šiaurę nuo miesto. Patalpų dydis buvo dėl vieno bataliono sudėties. Kareivinės buvo aptvertos mūro siena. Visi pastatai mūriniai. Dirbtuvės ir pašaro sandėliai mediniai. Du (1 ir 2) dideli 3 aukštų namai buvo skirti kareiviams. Namas (3) — dviejų aukštų: karininkų ramovė, sargybos būtas, daboklė. Namas (4): liktinių puskarininkų ramovė, pulko virtuvė, pulko krautuvė ir kareivių salė. Namas (5) — dviejų aukštų butai karininkams. Namas (6) — sandėliai: ginklų, rūbų ir maisto. Namas (7): kalvė, stalių dirbtuvė, ugniagesių garažas, kuro sandėliai, mašinoms garažas, ir šunų tvartas. Namas (8) šieno ir šiaudų sandėlis. Namas (9) — arklidės. Namas (10) — geležinkelio stotis. Kareivinės buvo moderniškos. Turėjo elektrą, vandenį, kanalizaciją ir centralinį šildymą (karštas vanduo).

1923 metais kovo mėn. į šias kareivines atvyko 7 pėst. pulkas, vadovaujamas pulk. Čapliko. 1934 metais jas perėmė atkuriamas 6 pėst. pulkas. Pulko liginė buvo mieste toli nuo kareivinių, todėl buvo daug nepatogumų kareiviams. 6 pėst. pulko vadovybė perkėlė liginę prie kareivinių į išnuomotas restorano patalpas. Po dviejų metų karininkų ramovė išsinuomavo patalpas mieste ir savo patalpas

**Kareivinės
Klaipėdoje**

**Kunigaikščio
Oginskio
dvaro
rūmai**

užleido ligoninei. Kareivinių rajone karininkų gyveno labai mažai. Dauguma karininkų gyveno mieste. Likitinių puskarininkių dauguma gyveno kareivinių rajone.

Klaipėdos mieste 1939 metais buvo apie 50 tūkstančių gyventojų, o visame Klaipėdos krašte 140 tūkstančių.

Plungės kareivinės.

Plungės miestelis buvo nedidelis — apie 3 tūkstančiai gyventojų. Prie pat miesto į šiaurę buvo kunigaikščio Oginskio dvaras. Vakarų pusėje Pranciškonų vienuolynas, gimnazijos patalpos, audimo

fabrikas. Plungės miestelyje buvo ir valsčiaus valdyba.

Dvaro rūmuose buvo pulko štabas, karininkų ramovė ir keletas butų karininkams. Kiti trys pastatai buvo įrengti gyventi karininkų šeimoms. Viena pastate buvo ginklų ir rūbų sandėliai. Pulko ligoninė buvo prie kelio, netoli geležinkelio. Kareivinės, arklidės, maisto ir pašaro sandėliai, virtuvė ir daboklė buvo už geležinkelio į šiaurę nuo miesto. Kareivinės buvo naujos, gražios, moderniškios su visais patogumais. Plungėje buvo 4 artilerijos pulko II grupė, mjr. Ambraziejaus vadovaujama.

(Bus daugiau)

J. S. ir S. T.

JAV KARO LAIVYNO LĒKTUVNEŠIAI

Armed Forces Journal 1986 m. gruodžio numeryje trumpai pranešė, kad spalio 25 d. į laivyno rikiuotę buvo įvestas ketvirtas Nimitz klasės lėktuvnešis "Theodore Roosevelt". Tai penkioliktas lėktuvnešis aktyvioje tarnyboje. Šios klasės lėktuvnešių įgulą sudaro apie 6000 vyrų, jie ginkluoti apie 90 lėktuvų. Newport News laivų statykloje statomi dar du tokie pat lėktuvnešiai: "Abraham Lincoln" ir "George Washington". Kai "Lincoln" bus įvestas į rikiuotę 1989 m. pabaigoje, laivynas bus pasiekęs savo tikslą turėti 15 tuoj panaudojamų lėktuvnešių. Kai kurie senesni tuo pat metu bus laivų statyklose moderninami.

S. T.

PARINKTAS NAIKINTUVAS

Tas pat *AFJ* informuoja, kad spalio 31 d. karo aviacija kontinento gynybai parinko General Dynamics gamintą F-16A naikintuvą ir atmetė Northrop gamintą F-20 Tigershark naikintuvą. Karo aviacija numato pirkti 270 pasirinktųjų lėktuvų ir jais pakeisti visų 11 tautinės gvardijos eskadrilių naudojamus 20 metų senumo F-4 ir 25 metų senumo F-106 naikintuvus.

General Dynamics pasiūlė sumoderninti iš inventoriaus išimamus F-16A įdedant patobulintą radarą ir priemones leisti radaru valdomus priešlėktuvinius sviedinius, pradžioje AIM-7 "Sparrow", o vėliau mo-

dernesnį vidutinių atstumų sviedinį. Sumoderninimas kainuos 633 milijonus.

S. T.

PRANCŪZŲ NAIKINTUVAS "RAFALE"

Kaip jau buvo rašyta "Kario" praeitų metų 10 nr., D. Britanija, Vokietija, Italija ir Ispanija bendrai dirba kurdamos naują Europinį naikintuvą. *AFJ* š.m. sausio mėn. rašoma apie Prancūzijos pastangas kurti savo naikintuvą, pavadintą "Rafale".

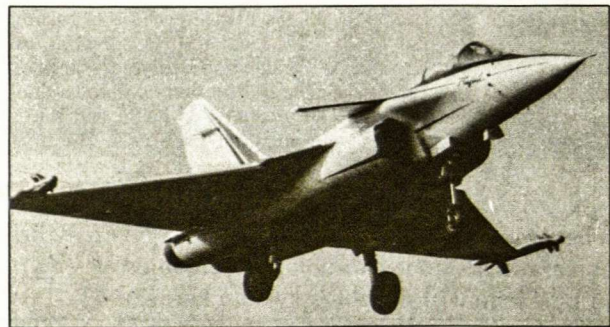
"Rafale" konfigūracija daro jį labai matomą radaru. JAV laikomasi

pažiūros, kad, jei kiltų karas ateinančio dešimtmečio gale, lėktuvai be dabar dar paslapytų laikomos "stealth" technologijos, būtų "šaudomi kaip antys". JAV numato savo patirtimi lėktuvų konstruavime dalintis su savo NATO sąjungininkais, tačiau dar nežinoma, ar bus atskleistos ir "stealth" paslaptys. Šiuo metu NATO turi parengtyje apie 3,300 kovos lėktuvų, o Varšuvos pakto valstybės apie 4,600.

JAV gynybos sekr. Weinberger gruodžio mėn. lankantis Prancūzijoje, Bretigny aviacijos bandymų cen-

F-16A

Rafale

AFJ š.m. sausio numeryje rašo, kad aukščiau minimose Europos valstybėse laikomasi pažiūros, kad "Rafale" kūrimas yra nereikalingas pastangų ir lėšų eikvojimas. JAV pareigūnai vertina jau dabar skraidantį "Rafale" prototipą kaip gerą lėktuvą, tačiau ne geresnį už dabar jau egzistuojančius F-16 ir F-18. Dabartinė

tre jam buvo trumpai pademonstruotas "Rafale". Juo jau buvo išskraidyta 79 valandas, pademonstruotas 450 mazgų greitis, parodyta, kad juo galima daryti mažo spindulio posūkius ir stačiai kopti į viršų. Weinberger pasakė tik, kad tai "geras lėktuvas, geras pilotas".

S. T.

LĒKTUVAI – ROBOTAI

AFJ 1986 m. gruodžio numeryje išspausdino išsamų straipsnį apie vis plačiau plintantį radijo, ar net automatiniai valdomų lėktuvų panaudojimą karo reikalams. Anglų kalba jie vadinami "remotely piloted vehicles" — RPV. Jie buvo bandomi jau seniau, bet jų tinkamumas karo reikalams pasitvirtino, kai 1982 m. juos panaudojo Izraelio pajėgos Libano kare. Programa juos panaudoti yra gana plati ir JAV pajėgose.

Jiems priešinga pradžioje buvo karo aviacija, kuri laikėsi nuomonės, kad robotas negali pakeisti žmogaus, tačiau apie 1986 metus pasiekta pažanga įvairiose technologijos srityse net ir aviaciją įtikino, kad robotai sudaro vertingą aviacijos papildymą. Dabar JAV armija, laivynas, marinai ir aviacija tokius robotus jau bando ir planuoja jų panaudojimą. Jų techniniai duomenys ir uždaviniai skiriasi pagal naudojančios ginklų rūšies uždavinius.

Laivynas pasirinko iš Izraelio lėktuvo išvestą robotą "Pioneer", ga-

Pioneer

minamą JAV. Jis gali būti aprūplintas televizijos kamera arba infra raudonų spindulių jautruku ir naudojamas dienos ar nakties žvalgybai arba ugnies koregavimui. "Pioneer" duomenys: ilgis 16 pėdų, svoris 400 svarų su 100 sv. naudingo krūvio, gali išsilaikyti ore 5 - 7 valandas. Veikimo spindulys apie 100 jūrmylių, perskridimo greitis 50 - 80 mazgų, aukštumos lubos 15,000 pėdų. Aprūplintas dviejų cilindriškų varikliu, kuris suka dvimentį stumiantį propelerį, gali būti išleidžiamas skristi naudojant rampą, kylant įsibėgėjus ratais arba raketos pagalba, tupia ant važiuoklės, sustabdant

uodegos kabliu (kaip lėktuvnešiuose) arba "pagaunant" tinklu.

Laivynas numato 1987 finansiniais metais įsigyti viso 43 trumpų distancijų RPV sistemas su 344 lėktuvais-robotais. Svarstomas galimumas, kad teks įsigyti ir kurią kitą sistemą.

Vidutinių atstumų lėktuvai-robotai, kurį perka laivynas, marinai ir aviacija galės dieną ir naktį vykdyti žvalgybą ir taikinių nurodymo uždavinius iki 350 jūrmylių nuo savo pakilimo vietos. Specifikacijose reikalaujama, kad galėtų kilti nuo laivo, nuo žemės ir būti paleidžiamas iš lėktuvo, kad galėtų būti valdomas iš "Pioneer" vadovietės. Šis didesnis robotas galės būti iki 2200 svarų svorio, galės skristi įvairiais greičiais, nesiekiančiais garso greičio ir kilti iki 18.000 pėdų. Navigacinė sistema galės būti programinama autonominei operacijai arba iš tolo perprograminama skridimo metu. Robotas tūps į vandenį, automatiškai pripūs oro plūdes ir bus iš vandens iškeliamas helikopteriu. Visa elektroninė sistema bus apsaugota nuo priešo trukdymų.

Šio roboto reikalavimai-specifikacijos buvo pramonei duoti praeitų metų rugpjūčio mėn. ir numatoma du konkurencinius modelius parinkti anksti 1987 m. Po ilgai trukusių bandymų, numatoma pilną produkciją pradėti 1989 m. gale.

ARMIJOS LĒKTUVAI-ROBOTAI

Apie šį laiką armija turi pradėti operaciniams bandyti savo lėktuvą "Aquila". Tai mažiausias iš visų robotų, viso sveria 260 svarų, kurių 33 sv. yra kuras ir 60 sv. — naudingas krūvis. Ilgis — 6,8 pėdos, sparnų plotis — 12,8 pėdos, skridimo greitis — 49 iki 98 mazgų, aukščio lubos 12.000 pėdų, veikimo spindulys — 27 jūrmylės, gali išsilaikyti ore iki 3 valandų. Dviejų cilindriškų varikliu suka stumiantį propelerį. Būdamas mažas, šis lėktuvas mažai pastebimas įvairiomis sekimo priemonėmis. Jo pagrin-

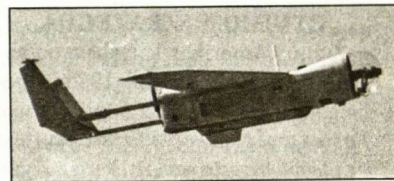

Aquila

dinis uždavinys: lazeriu "žymėti" taikinius "Copperhead" sviedinius naudojančiai artilerijai. Armija planuoja įsigyti 53 žemės stotis, kurios valdytų 376 "Aquila" lėktuvus.

Armija numato pirkti ir pigesnių lėktuvų-robotų, kurie būtų naudojami korpo ribose. Prieš perkant, numatoma bent porą metų bandyti įvairias jų sistemas.

Pirmaujantieji kandidatai šių pigesnių robotų grupėje yra jau minėtas laivyno "Pioneer" ir Lear Siegler firmos "Skyeye R4E-40". "Skyeye" jau nuo 1984 m. skraidė iš Honduro sekti

Skyeye

El Salvadore veikiančius sukilėlius ir ginklų siuntas iš Nikaraguos į El Salvadorą. Šioms operacijoms buvo panaudoti 8 "Skyeye", iš kurių 6 žuvo.

"Skyeye" yra pastatytas iš sintetinių medžiagų, 13,8 pėdų ilgio, sparnų ilgis 17,5 pėdos, dviejų cilindriškų varikliu suka medinį dvimentį propelerį, maksimalus startavimo svoris — 520 svarų, kurio 240 svarų sudaro kuras ir naudingas krūvis. Perskridimo greitis — 70 mazgų, maksimalus greitis 130 mazgų, aukščio lubos — 18.000 pėdų. tupia lygioje žemėje, ant išleidžiamos pavažos, arba, reikalaujant, atsarginiu parašutu.

1986 m. vasario mėn. armija pranešė kongresui, kad jai reikalingi

lėktuvai-robotai taikiniams surasti ir žymėti, žvalgybai, sekimui, elektroninių ryšių sekimui, elektroniniams priešo ryšių trukdymui ir dar kitiems uždaviniams.

Ateinančią vasarą ir rudenį armija bandys ir įvertins helikopterio principu skrendantį robotą "Canadair CL-227", dėl savo formos vadinamą "Peanut". Jis yra mažas, valdoma radiju nuo žemės. Keturių tokių lėktuvų grupę gali valdyti 6 žmonės.

Armija numato ir nebesugrąžinamų robotų panaudojimą. Tokie lėktuvai galėtų būti naudojami "kamikazė" pobūdžio puolimams naikinti priešo radaro įrengimams, helikopteriams, vadovietėms, ryšių tinklams. Kiti panašūs lėktuvai galės būti naudojami blokuoti priešo radiją ar išprovokuoti priešą paleisti ugnį, tuo parodant ugniavietes.

Aviacija numato naudoti nebesugrąžinamą robotą blokuoti priešo radarą.

S. T.

GYNIMOSI STRATEGIJA

Žymus Amerikos karo laivyno autoritetas James J. Tritten 1986 m. pabaigoje parašė knygą *Soviet Naval Forces and Nuclear Warfare*, kurioje jis plačiai svarsto sovietų karo laivyno ginklus, laivyno dislokaciją ir strategiją. Ypač nuodugniai jis išryškina dvi nuomones, plaukiančias iš fakto, kad sovietų karo laivynas per pastaruosius 25 metus išsivystė iš pakrančių apsaugos į pasaulinio masto jėgą.

Viena nuomonė teigia, kad sovietų karo laivynas liks ir toliau tik "pakrančių apsauga" ir tik pagelbinė jėga sausumos kariuomenei, kaip buvo Antrojo pasaulinio karo metu. Antroji nuomonė mato sovietai karo laivyną kaip agresyvią jėgą, kuri būtų panaudota kare su Vakarų valstybėm — NATO ir JAV. Sovietų laivynas blokuotų gamtos išsteklius (raw materials): alyvos šaltinius Persijos įlankoje ir remtų sovietų pastangas užimant strategines pozicijas visame pasaulyje.

Kai kurios Vakarų karinės studijos teigia, kad sovietų laivyno paskirtis

LENKŲ ULTIMATUMAS IR PREKYBOS INSTITUTAS

Laisvoji Lietuva sausio 22 išspausdino Igno Taunio straipsnį "Klaipėdos Prekybos instituto reikšmė Lietuvai", kuriame autorius kalba apie instituto studentų reakciją į Lenkijos ultimatumą Lietuvai. Kaip žinome, Prekybos instituto sumanytojas ir steigėjas buvo buv. Lietuvos ministeris pirmininkas ir kelių kabi-

netų ministeris Ernestas Galvanauškas. Instituto tikslas buvo paruošti Lietuvai akademinio lygio specialistų įvairioms įmonėms.

Pagal straipsnio autorių instituto studentai labai pergyveno Lenkijos ultimatumo priėmimą ir tuoj pat nutarė "gėdos ir gedulo" ženklą praveisti tuo reikalu diskusijas su instituto lektorais. Pas instituto antro kurso studentus paskaitos atvyko skaityti

yra sulaikyti priešą nuo atominio karo, taip kaip ir JAV.

Kitos studijos bando atspėti sovietų planus, kaip sovietai galėtų panaudoti savo karo laivyną atominio karo atveju.

Dar kiti mano, kad reikia susipažinti ir pastudijuoti pačių sovietų karinių ir politinių vadų pareiškimus bei sovietų karinę literatūrą, o tada jau galima būtų formuluoti konkretnes išvadas.

Autorius nurodo pavyzdį — laivyno vado admiralo Gorškovo pareiškimą, kuriame jis sako, jog sovietai numato dalį savo povandeninių laivų, ginkluotų atominėmis raketomis, laikyti rezerve (defence bastions), kad galėtų juos lemiančią valandą panaudoti, užtikrinant laimėjimą.

Pastudijavus sovietų karinę literatūrą, matyt, kad sovietai turi savo specifinę teoriją, tai "gynimosi tvirtovės" teorija.

Ši sovietų teorija numato gynimosi bastionus, sudarytus iš visų ginklų rūšių, įskaitant ir karo laivyną. Jie būtų arti Sovietų Sąjungos pakrančių, kad apsaugojus savo rezervinius povandeninius laivus, ginkluotus atominiais ginklais. Žinoma, saugant ir savo teritoriją.

Ši sovietų teorija yra priešingybė JAV teorijai, kur visi povandeniniai laivai, ginkluoti atominiais ginklais, yra išdėstyti po viso pasaulio vandenynus kaip strateginę atominę jėgą atkirčiui, jeigu sovietai pirmieji pradėtų atominį karą ir pultų Ameriką.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tokia sovietų teorija yra gynimosi pobūdžio, bet iš tikrųjų ji gali būti ir puolamojo charakterio. Atrodo, kad sovietai pultų pirmieji, bandydami sunaikinti Amerikos povandeninius ir kitus laivyno vienetus, ginkluotus atominėmis raketomis, karo pradžioje, kol dar nebus naudojami atominiai ginklai, kad užsitikrinus atominį ginklų persvarą. Sunaikindami Amerikos atominį "atkirtį", sovietai galėtų pulti ir pačią Ameriką atominiais ginklais, turėdami rezerve savo povandeninius laivus, ginkluotus atominėmis raketomis.

Autoriaus išvada: kol kas sovietai šitokia taktika karo negalėtų vesti, nes JAV karo laivynas tebėra pranašesnis.

J. S.

(Pasinaudota žurnalu *Sea Power*, 1986 m. lapkričio laida)

Lietuvos geležinkelių direktorius inž. Jonas Augustaitis. Į jam pateiktą klausimą, kaip prezidentas Smetona ir kariuomenės vadas Raštikis galėjo priimti ultimatumą, neatgavę Vilniaus, Augustaitis atsakęs, kad Lietuvoje niekas neturėjęs teisės tokio ultimatumo priimt, nes Lietuvos nepriklausomybės atstatymo akte pasakyta, kad ji atstatoma su sostine Vilniuje. Vadinasi, kol Lenkija negrąžino Vilniaus, tol legaliai jokie santykiai su ja negali būti užmegzti. Ultimatumo priėmimas turįs būti atšauktas, o, jei Lenkijos kariuomenė dėl to pradės žygiuoti į Lietuvą, tai Lietuvos kariuomenė turi žygiuoti netik į Vilnių, bet ir į Molodečną, Suvalkus, Gardiną ir t. t.

Diskusijoms pasibaigus, studentai nuvyko pas instituto rektorių Galvanuską, kur buvo susirinkę ir daugiau lektorių. Susirinkusieji nutarė, kad santykių su Lenkija užmezgimas sudarė Lietuvai pavojų ir turi būti tuojau nutrauktas. Čia, rektoriui pasiūlius, susirinkimas buvęs pavadintas Lietuvos aktyvistų fronto vardu ir buvo išrinktas laikinas tarporganizacinis komitetas, kurį sudarė dr. Pajaujis, Algirdas Šliesoraitis, Leonas Prapuolenis, Ignas Taunys. Fronto vardu buvo parašytas memorandumas ir pasiūstas prezidentui Smetonai apdraustu laišku. Memorandumo buvo reikalaujama nutraukti ne teisėtai užmegztus su Lenkija diplomatinis santykius, panaikinti spaudos cenzūrą ir susitarus su kitais dviem buvusiais Lietuvos prezidentais Aleksandru Stulginskiu ir Kaziu Griniumi, sudaryti koalicinį ministrų kabinetą iš specialistų ir jo kontrolėje per pusę metų įvykdyti laisvus ir demokratinius rinkimus į seimą, leidžiant jį statyti kandidatus tik keturioms Lietuvos atkūrimo dalyvavusioms partijoms: krikščionims demokratams, valstiečiams liaudininkams, socialdemokratams ir tautininkams. Prezidentas Smetona į memorandumą nieko neatsakė, todėl Klaipėdoje buvo sušauktas viešas mitingas, kuriame dalyvavo apie 5000

žmonių. Buvo pradėtas leisti laikraštis „Žygis“, kurį rėmė instituto lektoriai ir studentai. Klaipėdos krašto lietuviai, savanoriai-kūrėjai ir žymesni visuomenės veikėjai, kariai ir dvasininkai.

LIETUVOS KOVOS DĖL BALTIJOS JŪROS

Tokia antrašte B. Stundžios straipsnį paskelbė *Tėviškės žiburiai* sausio 27, kuriame atpasakojama okupuotoje Lietuvoje istorijos prof. B. Dundulio tokia antrašte parašyta knyga. Knygoje teigiama, kad dėl Baltijos jūros vyko tarp jų supančių valstybių varžybos ir ilgi karai. Čia veikė vikingai–normanai, Hanzos pirkliai, švedai, vokiečiai ir rusai.

Baltų giminės — prūsai, kuršiai, lietuviai ir latviai nuo priešistorinių laikų gyveno prie Baltijos jūros. Iš jų visų laimingiausi buvę latviai, nes naujaisiais laikais sudarė savo valstybę su ilgu pajūriu ir gerais uostais.

Vikingų rašyti šaltiniai mini jų žygius į baltų kraštus: IX a. viduryje jie puolė Apulės pilį, o švedų karaliaus Olafo kariuomenė nuterėjo Zeburgą. Apie 950 m. danų Hakonas su kariais išplaukė į Sembą ir, kad kariai geriau kovotų, sudegino laivus. 1161 m. danai apgulė Palangą ir ją paėmė.

Kuršiai taip pat laivais puldinėjo Danijos ir Švedijos pakraščius. Antroje XII a. pusėje į Baltiją pradėjo veržtis Hanzos pirkliai ir vokiečių riteriai. Kryžiuočiai įsitvirtino prūsų žemėse, o kalavijuočiai — Rygoje. Livonijos ordinui 1236 m. pralaimėjus mūšį prie Saulės, ordinai stengėsi susijungti, bet jiems trukdė Lietuva. Žemaičiai ir sembai bandė sudeginti kryžiuočių įkurtą Klaipėdos pilį, kuri uždarė prekybą Nemunu. Žalgirio mūšis išlaisvino Žemaitiją, bet Klaipėda liko ordino rankose.

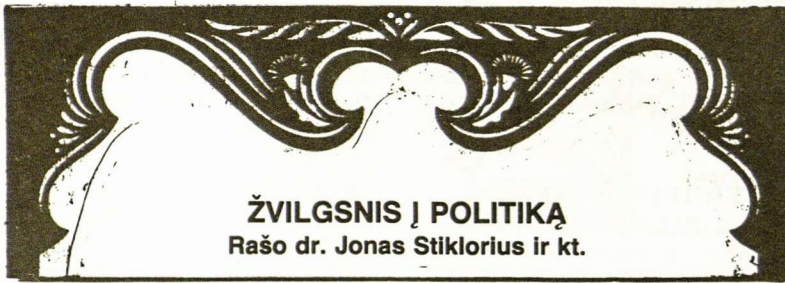
16 a. dėl Baltijos rungėsi Švedija ir Rusija. 1566 m. Gardino seime Livonija sudarė su Lietuva amžiną sąjungą, prie kurios vėliau prisidėjo Rygos miestas ir tokiu būdu Lietuva plačiu ruožu priėjo prie Baltijos

jūros. 17 a. Švedija užėmė Livoniją, Rygą ir Klaipėdą, bet po Poltavos mūšio 1709 m. Švedijos vyravimas Baltijos jūroje pasibaigė. Įsigalėjo Rusija, užimdama Livoniją su Ryga ir Estija su Talinu, Narva ir salomis.

KELIOS SMULKMENOS APIE BERLYNO SIENĄ

Tėviškės žiburiai sausio 6 išspausdino Vytauto A. Dambravos straipsnio „Berlyno mirties siena“ II dalį, kur autorius pateikia smulkesnių žinių apie Berlyno sienos planavimą ir atsiradimą. Kaip visi žinome, po karo Vakarų Vokietija sugebėjo greitai atsistatyti, ir jos ūkinis gyvenimas ir demokratinės laisvės Rytų Vokietijos vokiečiams sudarė sunkiai atsispiriamą norą peršokti per jas abi skiriančią sieną. Specialistų ir paprastų žmonių bėgimas iš Rytų Vokietijos į Vakarų išaugo iki tokių proporcijų, kad sudarė pavojų Rytų Vokietijos egzistencijai. Tuometinis Rytų Vokietijos valdytojas Walter Ulbricht su savo patikėtiniais vyko į Maskvą prašyti leidimo sienai statyti. Maskva sutikusi tuoj pat leidimą duoti, bet nebuvo tikra dėl Vakarų reakcijos tuo reikalu ir ieškojo tokio būdo, kuris būtų saugiausias ir mažiausiai provokuojantis Vakarų. Tuo reikalu buvo atsiklaustos ir Varšuvos bloko valstybės. Jų pritarimas taip pat buvo gautas, nes Sovietų Sąjungai ir jos satelitams reikėjo ką nors daryti, kad sustabdytų žmonių bėgimą iš komunistinio „rojaus“ į buržuazinių kapitalistų išnaudojamą valstybę.

JAV ir jų sąjungininkai leido Sov. S-gai manyti, kad ji galinti statydinti abi Vokietijas skiriančią sieną, nesukeldama karo. Sienos statyba buvo pavesta vykdyti Erick Honecker, ir 1961 m. rugpjūčio 13 naktį Rytų Vokietijos kariai ir milicija pradėjo statydinti spygliuotų vielų užtvarą, atskiriančią Rytų Berlyną nuo Vakarų Berlyno, nes čia buvo lengviausia žmonėms pereiti į kitą pusę. Mieste dėl to kilo didelis nerimas, ir žmonės būriais bandė prasiveržti į Vakarų, bet ne visiems pavyko. Prieš tai dau-

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ

Rašo dr. Jonas Stiklorius ir kt.

PO PASAULĮ PASIŽVALGIUS

Prezidentas Reaganas, įpusėjęs savo antrąją prezidentavimo kadenciją, 1984 m. rinkimuose laimėjęs net 49 iš 50 valstijų, būdamas populiariausias JAV prezidentas, staiga pateko į demokratų aštrią kritiką, kai 1986 m. pabaigoje pasirodė, kad kai kurie

prezidento asmeninio štabo pareigūnai pardavė Ajatolos Irano vyriausybei ginklų ir kad už tai gauti milijonai pelno buvo perleisti Nikaraguos sukilėliams. Demokratinė opozicija tai sutiko su džiaugsmu, nes jai davė gražios progos mesti kaltinimus prezidentui ir jo administracijai. Demokratai vis dar maloniai prisimena,

kaip jiems pasisėkė nuversti jų labai nemėgiamą prezidentą Nixoną vadiname Watergato aferoje, ir jie dabar tikisi, kad jie galės padaryti ką nors panašaus prezidentui Reaganui. Kai tik ši Irano-Nikaraguos afera iškiilo aikštėn, pagrindiniai veikėjai, būtent admiras Poindexter ir marinų plk. ltn. Oliver North buvo iš pareigų atleisti, bet demokratams to neužtenka. Jie labai norėtų suversti kaltę Reaganui asmeniškai, bet tatai jiems tik sunkiai vyksta. Principiniai, žinoma, prezidentas, būdamas egzekutyvinės valdžios viršūnėje, privalo žinoti viską, ką jo valdžios dirbantieji pareigūnai daro. Gyvenimo realybėje prezidentui tiesiog fiziniai neįmanoma sekti viską, ką jie daro.

Prisideda dar viena prezidento

gelis Rytų Berlyno gyventojų vykdamo dirbti į Vakarų Berlyną, bet, pastaciūs spygliuotas užtvartas, einą į darbą žmonės buvo sustabdyti ir grąžinti atgal.

Vėliau siena buvo tobulinama: iš spygliuotos virto cementine su įvairiom klūtīm. Prie sienos esantieji namai buvo nugriauti, o tuščiuose plotuose pastatydinti bokštai sargybiniams su prožektoriais. Sienai saugoti buvo panaudojami šunes ir po žemėmis esančios minos, ant kurių užžengus pasipildavo kruša sviedinėlių į bėgančiuosius.

Vakarų Berlyno gyventojai dėl to labai įtūžo prieš Vakarų sąjungininkus, bet savo protestus jie galėjo reikšti tik žodžiais. JAV, stengdamosios šiek tiek gyventojus apraminti, sausumos keliu iš Vakarų Vokietijos į Vakarų Berlyną pasiuntė pusanatro tūkstančio karių, o kiek vėliau Vakarų Berlyną aplankė ir viceprezidentas Lyndon Johnson.

KIEK METŲ LIETUVOS OPERAI?

“Dirva” sausio 8 d. išspausdino poeto ir su Lietuvos opera glaudžiai suaugusio Stasio Santvaro straipsnį “Lietuvos operai 350 metų”, kur pa-

gal istorinius šaltinius įrodoma, kad 15, 16 ir 17 amžiuose D. L. kunigai-kštijos sostinė Vilnius buvo ne tik politikos, bet ir Rytų ir Vidurio Europos kultūros centras. Didžiausią prabangą Vilniaus pilies rūmai buvo pasiekę Žygimanto Augusto laikais (1520 - 1572 m). Rūmuose buvo turtinga biblioteka, paveikslų galerija, pilies teatras. Rūmuose gyveno daug žymių mokslo ir meno žmonių, vyko moksliniai ginčai, literatūros vakarai, buvo statomos operos, baletai ir vaidinimai, organizuojami artistų, muzikantų, dainininkų ir juokdarių pasirodymai.

Vilniuje pirmoji opera “Elenos pagrobimas” buvo pastatyta 1636.9.4.

BALTIJOS VALSTYBĖS IR TEHERANO KONFERENCIJA

Tokia antrašte straipsnį žurnalistas Juozas Vitėnas išspausdino *Tėviškės žiburiuose* sausio 20 d. Jame autorius atsiliepia į okupuotos Lietuvos *Komjaunimo tiesoje* išspausdintą Justino Lazausko straipsnį, pašiepiantį Vakaruose gyvenančių lietuvių pastangas Helsinkio susitarimų peržiūros Vienos konferencijoje iškelti Lietuvos reikalus. Straipsnyje pasikalbėjimo tarp JAV prezidento Rooseveltto ir

Sov. S-gos Stalino Teherane 1943 m. gruodžio 1 citatomis siekiama įrodyti, kad Rooseveltas pripažino Lietuvą sovietams. Tačiau atidžiai į tą pasikalbėjimą įsiskaičius, galima susidaryti išvadą, kad Rooseveltas, nors ir pareiškė nepradėsias kariauti su Sov. S-ga, jei ji įžengs į šias respublikas, bet aiškiai reikalavo, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojai plebiscitu turėtų teisę dėl to pasisakyti, ir Stalinas su tuo sutiko, bet, kaip paprastai, pažado netesėjo.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

TĖVYNĖ – Venecuelos Lietuvių Bendruomenės bendraraštis, redaguojamas V. Barono, V. A. Dambraivos, S. Saldytės-Mažeikienės, A. Šulco ir R. Zavadsko. Atsakingas redaktorius dr. V. A. Dambrava. Žiniaraštyje, išeinančiame keletą kartų per metus, gausu aktualios medžiagos įvairiais lietuviškais klausimais ir informacijos apie Venecuelos lietuvių gyvenimą bei jų organizacinę veiklą. Redagavimas labai patrauklus. Adresas: Prolong. Los Manolos, Ed. rio Claro, La Florida, Caracas, Venezuela Tel. 782-2103.

Reagano asmeninė ypatybė, būtent, jis, kaip prezidentui ir pridera, rūpinasi tik pačiomis principinėmis, pagrindinėmis problemomis, palikdamas kitus smulkesnius reikalus savo štabo pareigūnams. Tuo Reaganas ryškiai skiriasi nuo prieš jį buvusio prezidento Carter, kuris mėgo domėtis smulkiais detalėmis, net pvz. nustatyti kas ir kada gali žaisti Baltųjų rūmų teniso aikštelėje.

Pagrindė ši Irano-Nikaraguos afera susiveda į tam tikrą konkurenciją tarp egzekutyvinės valdžios, būtent prezidento, ir legislatyvinės valdžios, būtent, kongreso. Prezidentas laikosi pažūros, kad užsienio politika ir iš jos sekantieji veiksmai yra jo kompetencijoje, tuo tarpu kai kongresas, ypač jeigu jis dominuojamas opozicinės partijos, demokratų, nori turėti tuose reikaluose galimai svaresnį balsą. Kol kas tas ginčas dar galutinai neišspręstas. Reikia tik apgailestauti, kad šiai, palyginti vis dėlto ne taip jau reikšmingai ir svarbiai aferai kongresas ir spauda kreipia per daug dėmesio, o kiti, tiek pat svarbūs, o gal net svarbesni, reikalai negauna atitinkamo dėmesio.

-o-

Amerikos gyvenime pastebimas reiškinys, kuris žmogų norinčiam išlaikyti laisvę ir demokratiją sukelia nemažą rūpestį. Tai yra tendencija mūsų kairiųjų socialistų, kurie vadina save liberalais, vis daugiau ir smarkiau pulti Pietų Afrikos respubliką, o ne Sovietų Sąjungą. Tiesa, negalima nutylėti fakto, kad Pietų Afrikos politinis režimas yra demokratinis tik baltiesiems piliečiams, bet yra diktatūra juodiesiems. Didelis skirtumas tačiau tame, kad didžiojoje, pagrindinėje šio šimtmečio kovoje demokratijos prieš komunizmą Pietų Afrika vis dėlto yra mūsų pusėje, tuo tarpu kai juodųjų organizacija, kuri vadinasi African National Congress, turi aiškų polinkį į komunizmą ir net nežada demokratijos baltajai mažumai. Kitas didelis skirtumas yra tai, kad Pietų Afrika neturi nei intencijos, nei paga-

liau galimybės primesti savo *apartheid* (rasių atskyrimo) sistemą kitoms valstybėms, tuo tarpu Sovietų Sąjunga turi visai atvirą, neslepiamą intenciją ir tendenciją užgrobti ir sukomunistinti visą pasaulį, visą žmoniją.

Stebėtinai reiškinys: liberalai labai švelniai užjaučia skriaudžiamus juodusius (bet tik Pietų Afrikoje, o ne kitose juodųjų diktatorių valdomose valstybėse), kai tuo tarpu jiems visai nerūpi Sovietų Sąjungoje engiami ir skriaudžiami baltieji žmonės. Tą reiškinį galima būtų pavadinti atvirkščiu rasizmu. Sovietų Sąjungoje galima pastebėti konfliktą tarp dviejų pagrindinių reikalavimų, beveik galima sakyti dviejų imperatyvų, būtent: iš vienos pusės didinti, plėsti ekonominį gerbūvį, gyvenimo standartą visiems gyventojams, bet iš kitos pusės valdžios natūrali tendencija plėsti ir stiprinati savo galią, valdžią, prerogatyvas ir privilegijas. Tas konfliktas pasireiškia ypatingu aršumu didžiosiose komunistinėse diktatūrose: Sovietų Sąjungoje bei Raudonojoje Kinijoje.

Sovietų Sąjungos naujasis valdovas, galima sakyti — caras M. S. Gorbačiovas, šią problemą gerai supranta. Jis gerai žino, kad Sovietų Sąjunga yra "Karinis milžinas, tačiau ekonominis invalidas". — tas, tarp kitko, reiškia kad jie turi stipriai išvystyti ir patobulinti savo civilinę pramonę. Šiam tikslui pasiekti reikia duoti kūrybinės laisvės savo mokslininkams, ekonomistams, inžinieriams, pramonininkams. Tačiau tam prieštarauja komunistų partijos pareigūnai, vadinami aparčikais, kurie ligi šiol ir dabar dar laiko visą emonomiją ir pramonę savo griežtoje kontrolėje. Duoti laisvę visiems tiems nekomunistams techniškiesiems ir kitokiems ekspertams reikštų, kad jie turėtų atleisti varžtus, tuo pačiu susilpnindami ar gal ir nustodami savo valdžios ir prestižo pozicijų.

Komunistų aparčikų didžioji baimė glūdi tame, kad techniškieji ekspertai ne kompartijos pareigūnai, gavę daugiau laisvės gali pastebėti

kad jie gali apsieiti be partijos ir kontrolės. Tai reikštų kad partiečiai "aparčikai" kurie dažniausiai neturi jokios mokslinės, ekonominės, techniškos ekspertyzos, nustotų ne tik savo valdžios, bet gal net ir savo šiltų vietelių, kas, žinoma, juos smarkiai gąsdina.

Kita problema: technikas, inžinierius, ekonomistas, gavęs laisvę reikštis savo specialybėje, gali ko gero pradėti abejoti paties komunizmo doktrinomis, kas galėtų privesti prie kompartijos valdžios ir prestižo sumažinimo, gal net sunykimo.

Tad visai nestebėtina, kad Gorbačiovo stiprios pastangos pakelti sovietų ūkio ir pramonės našumą iššaukia kompartijos vidurinio ar net aukštesnio lygio pareigūnų nepasitenkinimą ir net pasipriešinimą. Toks priešinimasis, žinoma, negali atvirai reikštis, nes kompartijos disciplina vis dar yra griežta ir stipri, ir KGB vis dar budi, pasiruošusi ir pasiryžusi trenkti tuos, kurie priešinasi. Vergų darbo lageriai Sibire vis dar veikia ir yra pasiruošę priimti visokius atskalūnus ir neklaužadas.

Žinodamas tą padėti, Gorbačiovas turi elgtis atsargiai, nesiskubindamas ir nepertempdamas. Yra pavojus, kad Gorbačiovas, persistengdamas, gali prarasti savo poziciją. visi dar atsimeina N. S. Chruščiovą, bandžiusį įvesti visokias naujenybes, bet tuo iššaukusių tokią stiprią reakciją, kad buvo nuverstas ir neteko savo privilegijų. Jis dar buvo laimingas tuo, kad nebuvo sušaudytas, kas dar Stalino laikais būtų tikrai atsitikę, o tik paleistas į pensiją.

Pasipriešinimo pavyzdį jau matome Kazachstano sovietinėje respublikoje, kur buvo išmestas netinkamas aukščiausias kompartijos pareigūnas. Jo vieton paskirtas tikras etninis rusas. Dėl to kilo atviros demonstracijos, net riaušės. Visai galimas dalykas, kad ir kitur, pvz. Pabaltijo respublikose gali kilti konfliktai, demonstracijos, riaušės. Kas bus tada?

ČIKAGOS RAMOVĖNAMS NAUJA VEIKLOS LAPĄ ATVERČIANT

LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus valdyba, baigiant kadenciją, š. m. sausio m. 25 d. sušaukė skyriaus narių visuotinį-metinį susirinkimą, kuriame ramovėnai peržvelgė savo 1986-jų metų atliktus darbus, sekančiais, vienerių metų kadencijai išsirinko naują valdybą bei kontrolės komisiją, aptarė 1987-siems metams skyriaus veiklos gaires ir pasisakė kitais esminiais reikalais.

Sveikindamas gausiai susirinkusius ramovėnus, susirinkusius į Jaunimo centro patalpas, susirinkimą atidarė skyriaus pirmininkas K. Juškaitis. Buvo perskaitytas Tėvynės prisiminimas ir minutės susikauptimu, atsistojus, prisiminti ir pagerbti kadencijos metu mirę 7 skyriaus nariai-ramovėnai. Toliau susirinkimui vesti buvo pakviestas J. Gradinskas, sekretoriauti E. Vengianskas. Perskaitoma dienotvarkė, kuri buvo be pakeitimų priimta.

Sekant dienotvarkę, atskaitinį 1986-jų metų ramovėnų veiklos pranešimą padarė skyriaus pirmininkas K. Juškaitis, kuris nurodė praeitos kadencijos metu buvusius valdybos pareigūnus, paminėjo, kad skyriaus sąrašuose Čikagoje yra 79 ramovėnai ir išvardino mirusių 7 narius. Kalbėdamas apie skyriaus valdybos veiklos pasireiškimus, pranešė, kad 1986 metais buvo sušaukti 4 skyriaus narių susirinkimai, 2 paskaitos, organizuotai aplankyti mirusių narių kapai, talkininkauta LKVS "Ramovė" centro valdybai, Čikagoje įvykusio sąg-os skyrių atstovų suvažiavimo organizaciniuose bei pravedimo darbuose. Surengtas Čikagos ramovėnų vasaros išvažiavimas prie Lietuvos Respublikos Prezidentų eglių į Tarptautinį draugystės parką, Indianoje, bendros birutininkių ir ramovėnų vėlinių apeigos, žurnalui *Karys* paremti renginys, šauliams ir birutininkėms talkininkaujant, ir sėkmingai pravestas Lietuvos karinių pajėgų metinės sukties paminėjimas. Ramovėnai per metus su savo organizacine vėliava 7

kart reprezentavosi, dalyvaudami kitų suruoštos šventės, minėjimuose ir eisenose.

Baigdamas šį pranešimą, skyr. pirm. K. Juškaitis pasidžiaugė Čikagos ramovėnų darnia metine veikla ir ateičiai, kad neatitrūkus nuo Sąjungos statute numatytų veiklos bei organizacinių tikslų, atkreipė dėmesį ir siūlė ramovėnų visą veiklą daugiau derinti prie gyvenamos dienos ir laiko statomų reikalavimų. Primindamas Lietuvių Bendruomenės skilimo pasekmes, pastebėjo, kad pašalinės jėgos, praeity ilgesnį laiką veikusios į ramovėnus, turėjo neigiamą įtaką ramovėnų organizacinei veiklai. Patarė jieškoti naujų ir patrauklesnių kelių veikloje.

Skyriaus valdybos išdininkas V. Valkavickas susirinkimą supažindino su skyriaus kasos bei finansinių reikalų stoviu, išvardindamas gautas pajamas ir padarytas išlaidas 1986-siais metais. Pasidžiaugė, kad nario mokestis mokamas laiku ir gan tvarkingai.

Kontrolės komisijos vardu padaryto finansinių reikalų patikrinimo aktą perskaitė J. Gužaitis, A. Beniulis, K. Dabulevičius, E. Vengianskas, J. Bagdžius ir J. Tamulis. Po trumpų diskusijų, kalbant tik apie pranešimus, jie buvo priimti ir patvirtinti. Kiek ilgiau buvo kalbama apie praėjusį LKVS "Ramovė" skyrių atstovų suvažiavimą Čikagoje ir egzistavusias nuotaikas prieš suvažiavimą bei plačio suvažiavimo metu.

Išklausius bei priėmus skyriaus valdybos pareigūnų pranešimus ir 1986-jų metų valdybai atsistatydinus, buvo renkama 1987-siems metams nauja LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus valdyba ir kontrolės komisija. Balsuojant slaptu balsavimu, 1987 metams, pagal balsų daugumą, į Čikagos skyriaus valdybą išrinkti: E. Vengianskas, V. Valkavickas, A. Juškevičius, S. Rudokas ir A. Repšys. Kandidatais — J. Bagdžius ir J. Mikulis. Į kontrolės komisiją — S. Virpša,

J. Šiaučiūnas ir H. Valiulis. Kandidatu — V. Numgaudas.

Svarstant einamuosius reikalus: į ramovėnų gretas priimtas naujas narys V. Kulbokas. Nutarta \$200.00 paskirti Lietuvos Laisvės Kovų paminklo remonto reikalams ir paraginti, kad atskiri ramovėnai savo asmeninėmis aukomis irgi prie to prisidėtų, išėjus knygai apie Lietuvos kariuomenę — su ja susipažinti, jei bus tinkama, — platinti ir finansiniai paremti. Buvo perskaitytos ištraukos iš CV-bos aplinkraščių susirinkimo dalyvių žiniui.

Dienotvarkę išsėmus ir susirinkimo pirmininkui J. Gradinskui susirinkimo vardu padėkojus praėjusios kadencijos skyriaus valdomųjų organų pareigūnams už atliktą darbą ir palinkėjus naujai valdybai geriausios sėkmės 1987-jų metų veikloje, metinis Čikagos ramovėnų susirinkimas buvo baigtas Lietuvos himnu.

Šiuo darbingu skyriaus narių susirinkimu buvo užverstas 1986 m. prasmingais darbais pasireiškęs Čikagos LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus veiklos lapas ir atverstas naujas, pradėtas š. m. vasario m. 1 d. 1987-siems metams išrinktos valdybos pirmuoju posėdžiu, įvykusių Lietuvos Laisvės Kovų muziejaus patalpose, Jaunimo centre.

Posėdį atidarė skyriaus garbės narys E. Vengianskas, linkėdamas visiems nariams darbingos nuotaikos ir geriausios sėkmės. Posėdžio darbai buvo pradėti pareigomis pasiskirstymu. Bendru visų posėdyje dalyvaujančių sutarimu, pareigomis pasiskirstyta: A. Juškevičius — pirmininkas, E. Vengianskas — vicepirmininkas, A. Repšys — sekretorius, V. Valkavickas — išdininkas, S. Rudokas — LLK muziejaus vedėjas ir į valdybą kooptuoti kandidatai: J. Bagdžius — kultūrinių reikalų vedėjas, J. Mikulis — reikalų vedėjas.

Pasiskirstius pareigomis, toliau sekant vietoje priimtą dienotvarkę,

(Nukelta į 143 psl.)

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kauneliënė
531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216
Šiuo adresu siųsti visą Tremties trimitui skirtą medžiagą

“TREMTIES TRIMITAS” sveikina Lietuvos Šaulių sąjungos veteraną, LŠST garbės narį, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės Čikagoje pirmininką VLADĄ IŠGANAITĮ, švenčiantį 65-rių metų šauliškos veiklos jubiliejų.

65-ri metai — ilga metų virtinė, pašvęsta šauliškajai idėjai puoselėti, kituose tą idėją skiepyti, šauliškai veiklai vadovauti.

Sveikatos ir ištvermės šauliškame darbe!

PAVASARĖJANT

KAZYS BINKIS

Pradžiūvo darželis. Diegai pinavijų
Iš žemės rausvomis galvutėmis lenda.
Po kluoną bėgioja marguojanti banda
Žalų ir pašų drūtasprandžių galvijų.

Apvilкта plačia rudine piemenaitė
Pakluonėmis karves gainiojas ir griūva.
Kelniūkštes lig kelių vaikai atsiraitę
Suvirto valkoje į klykiančių krūvų.

Ir katinas rimtas iš kiemo išėjo,
Ir Margis, užlipęs ant priesvirnio, rangos,
Ir koapas gaivinantis priešpiečių vėjo
Srovėna į trobą pro atdarus langus.

Taip gera, taip lengva, jauku ant krūtinės,
Taip jaučia širdis tą pavasario gaudą,
Diegai pinavijų iš žemės jau lenda —
Pražys tuoj ir gėlės miškuos pirmutinės.

Klausaus ir tyliu. Spindulių okeane
Linksmi vyturys kažin ką triliuliuoja,
Ir prūdas lyg ošia kažkur toluoje,
Ir rauda pakluonėj pargriuvus piemenė.

Ir juoktis, ir verkti, ir rėkauti noris
Po blizgantį, judantį, skambantį orą.
Ir linksma, kad senis, skrandais apsikoręs,
Jau lopo sodelio suirusią tvorą...

64-ŪJŲ KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO METINIŲ MINĖJIMAS DETROITE

1987 m. sausio 18 d. Detroite buvo iškilmingai paminėtas Klaipėdos Krašto atvadavimas ir prijungimas prie Didžiosios Lietuvos. Sukaktis buvo gražiai paminėta per abi lietuviškąsias radijo valandėles.

Sausio 18 d. 10:30 val. ryto Šv. Antano lietuviškoj bažnyčioj, dalyvaujant: JAV, Lietuvos, Savanorių-Kūrėjų, Stasio Butkaus šaulių kp., Švyturio jūrų šaulių kp. ir Dariaus Girėno Klubo vėliavoms su palyda, klebonas kun. Alfonsas Babonas atnašavo šv. mišias už gyvuosius ir žuvusius Klaipėdos Krašto vaduotojus ir pasakė jautrų pamokslą. Šv. mišių metu gražiai giedojo retesnes giesmes Šv. Antano parapijos choras, vadovaujamas ir vargonais palydimas muz. Stasio Sližio. Minėjimą ruošė "Ramovės" Detroito skyrius, talkinamas, Stasio Butkaus kp., Švyturio jūrų šaulių kp. ir DLK Birutės d-jos Detroito skyrius.

Sceną papuošė LŠST CV jūrų šaulių vadovas Mykolas Abarius. Tai vienas iš nedaugelio, kuris aktyvus dviejų lietuviškų parapijų — Dievo apvaizdos ir Šv. Antano, tos parapijos, kuri mus visus, atvykusius į Detroitą, visu nuoširdumu sutiko ir globojo gyvenime.

Minėjimą pradėjo, dalyvius pasveikino ir įvadinį žodį tarė "Ramovės", Detroito skyriaus pirm. inž. Vytautas Kutkus. Savo žodyje jis prisiminė pirmąją kelionę laivu į Klaipėdą, savo išgyvenimus pirmą kartą išvydus Baltijos jūrą, lipimą į kopų viršūnę. Pateikė žiupsnelį statistinių žinių ir priminė sukilimo pradžią ir Klaipėdos Krašto prisijungimą prie savo natūralaus kamieno — Didžiosios Lietuvos.

Pristatydamas pagrindinį šio minėjimo paskaitininką, iškėlė jo įnašą į lietuviškąjį gyvenimą: LŠST CV pirmininkas, Vasario 16-tosios gimnazijos rėmėjų k-teto pirmininkas, LB Socialinių reikalų tarnybos leidžiamo laikraščio *Pensininkas* redaktorius, puikus paskaitininkas, poetas, rašytojas, Karolis Milkovaitis — vienas iš lietuviškojo gyvenimo ažuolų.

Prieš paskaitą birutietės Emilija Kutkienė ir Danutė Petronienė minėjime dalyvaujančius Klaipėdos vaduotojus: Stasį Šimoliūną ir Vincą Tamoliūną, bei svečią iš Čikagos Kartolį Milkovaitį papuošė trispalvėm roželėm.

Paskaita telpa šiame T.T. numeryje. Ji dalyvių labai šiltai priimta, labai gražiai perduota ir davė naujo peno ją girdėjusiems.

Meninėj daly Detroito moterų vokalinis trio (ketvirtajai susirgus), vadovaujamas ir pianu palydimas muz. Stasio Sližio, padainavo: Kur lygios lankos (liaudies daina) — harm. S. Sližio, 11-ją Undinių dainą iš operos "Jūratė ir Kastytis" — muz. V. K. Banaičio ir Saulėlydis tėviškėje — muz. B. Gorbulskio. Choro vadovą ir dainininkes: Birutę Januškienę, Česlovą Pliūrienę ir Aldoną Tamulionienę — birutietės papuošė gėlėmis. Mes džiaugiamės ir didžiuojamės šiuo kvartetu, kuris savo gražiu dainavimu papuošia ir praturtina mūsų minėjimus ir šventes. Tikime, kad sekantį kartą nebereiks sirgti ir Natalijai Sližienei ir jau visos keturios dainuos.

Uždarymo žodyje V. Kutkus padėjo klebonui Alfonsui Babonui už šv. mišias ir pamokslą, prelegentui, svečiui iš Čikagos Karoliui Milkovaičiui, vokaliniam kvartetui ir vadovui muz. St. Sližiui, chorui, Mykolui Abariui už scenos papuošimą, Švyturio jūrų šaulių kp. pirm. už vėliavų tvarkymą ir visoms organizacijoms už dalyvavimą su vėliavomis.

Savanoriams, šauliams ir birutietėms už talką. Spaudai ir radijo valandėlėms už minėjimo garsinimą ir Klaipėdos Krašto atvadavimo minėjimą radijo bangomis. Padėjo visiems šio minėjimo dalyviams.

Sugiedojus Lietuvos himną, išneštos vėliavos, ir minėjimo oficialioji dalis buvo baigta.

Kad rengėjai ir talkininkai turėtų progos pabendrauti su svečiu iš Čikagos, Stasio Butkaus kp. šaulės, talkinamos birutiečių ir jūros šaulių, mažojoj salėj paruošė vaišes. Tokios vaišės visus suartina, nes neskubant galima laisviau pasidalinti įspūdžiais, pabendrauti ir atsikvėpti. Gaila, kad mažoji salė negali sutalpinti visų, norinčių vaišėse dalyvauti.

**KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO
SUKAKTĮ MININT,
KAROLIS MILKOVAITIS KALBĖJO:**

Atlaikiusi ir iškentėjusi šimtmečių žiaurią priešpaudą, paaukojusi nesuskaitomus tūkstančius kan-

Mažąją Lietuvą vadinamoje, kuri randasi tarp Šešupės rytuose, Piliavos uosto vakaruose, ir Baltijos jūros šiaurėje. Čia reikia pataisyti dažnai daromą klaidą ir pabrėžti, kad Klaipėdos kraštas ir Mažoji Lietuva — nors nedalomai integruotos — nėra tas pats. Klaipėdos kraštas yra tik dalis Mažosios Lietuvos ir randasi dešiniajame Nemuno krante.

Kodėl tuos mūsų gentainius išatiko toks likimas, ir kodėl jie ilgus amžius nuo tautos kamieno liko atskirti?

Kada po ilgų ir kruvinių kovų kryžiuočių ordinas 1410 metais ties Žalgiriu Vytauto ir Jogailos pajėgų buvo sutriuškintas — buvo sustabdytas jų veržimasis į rytus, bet nesustabdė kruvinių susirėmimų. Vytautui dar du kartu teko kariauti ginklu. Bet diplomatinio keliu, po ilgų ir sunkių derybų, 1422 metais buvo sudaryta ir pasirašyta taip vadinama Moelno taikos sutartis. Nors tada buvo atgauta Žemaitija, bet Lietuvos žemė buvo perkirsta į dvi dalis. Mažesnė dalis buvo pavadinta Mažąją Lietuvą ir atiteko ordinui. O likusioji Lietuvos dalis pasidarė Didžioji Lietuvos kunigaikštija. Ši siena išliko nepasikeitusi iki I pasaulinio karo, tiksliau — iki Versalio sutarties. Taigi daugiau kaip 500 metų.

Šiandien norėčiau — labai suglaustai — priminti, kokios reikšmės kaizerio valdomoji Mažoji Lietuva turėjo caro valdomai Didžiajai Lietuvai.

Iš Prūsų pradėjo skliti šviesa į carinę Lietuvą per Karaliaučiaus universitetą, kuris buvo įsteigtas 6 metais anksčiau už Vilniaus universitetą, kuriam vadovavo lietuviai: Abraomas Kulvietis ir Stanislovas Rapalionis. Jį lankė šimtai lietuvių, tarp jų Jonas Bretkūnas, vėliau žymiausias 16 amžiaus lietuvių rašytojas Mažojoje Lietuvoje; vysk. Merkelis Giedraitis, kuris laikomas antruoju Žemaičių krikštytoju; kun. Martynas Mažvydas, parengęs pirmąją spausdintą lietuvišką knygą-katekizmą; Kristijonas Donelaitis, poetas, žinomos poemos „Metai“ autorius; Liudvikas Gediminas Rėza, teologijos profesorius, lietuviškojo Šv. Rašto, Donelaičio „Metų“, lietuviškų dainų leidėjas ir tyrinėtojas, poetas, ir kiti.

Prūsijoje buvo spausdinami ir pirmieji lietuviški laikraščiai: „Aušra“ ir „Varpas“. Prūsija Didž. Lietuvai buvo labai svarbus kultūrinės ir politinės veiklos centras, užvėja nuo rusų persekiojimo, ir kovos vieta.

Ypač svarbų vaidmenį Mažoji Lietuva suvaidino po 1865 metų spaudos uždraudimo Didžiojoje

Lietuvoje, nes rusų valdžios lietuvių vaikams įsteigtose rusiškose mokyklose vartoti vien tik rusiški elementoriai. Krašte pradėjo dygti slaptos, taip vadinamos, „motinos ir daraktorių“ mokyklos, kurios ir toliau vartojo lietuviškąjį elementorių, o jo negaudamos — lietuviškąją maldaknygę. Šis švietimo būdas buvo labai pavojingas, nes buvo labai sekamas rusų žandarų ir šnipų. Dažnai motina, sėdėdama prie ratelio, pasisodindavo greta vaiką, ir, iš po sijono — taip sakant — ištraukusi knygą, mokydavo. „Iš po sijono“ išsireiškimas gal atrodo kiek neestetiškas, bet taip buvo, ir platus sijonas buvo geras būdas apgauti žandarą, kada motina, pajutusi pavojų, elementorių greit paslėpdavo po plačiu sijonu, kur žandakai vis dėlto nedrįsdavo ieškoti. O tikriausiai ir per kvaili būdavo apie tai pagalvoti. Taigi, lietuvis motinos „kaip išmanė, taip save ir priauglį ganė“, ir garbė joms už tai!

Bet kas buvo dabar tų elementorių ir kitokių knygų šaltinis? Ogi Mažoji Lietuva! Iš Mažosios Lietuvos tas knygas slapta gabendavo knygnešiai. Jų darbas buvo sunkus ir pavojingas. Juos sugautus žandakai skaudžiai mušdavo ir šiaip kankindavo. Daugelis jų prie rubežiaus žuvo; daugelis jų Sibire žuvo. Didele garbė jiems už tai būdavo reiškiamą nepriklausomoje Lietuvoje, didelę garbę mes jų atminimui reiškiamame ir šią valandą.

Bet Bismarkui įsigalėjus, tuoj pasireiškė vokiškasis nacionalizmas. Vokiečių valdžia pradėjo kovą prieš Prūsijoje gyvenančius lietuvius ir kitas mažumas. 1872 metais iš mokyklų buvo pašalinta lietuvių kalba, buvo slopinama lietuvių tautinė sąmonė. Netrukus buvo pradėtas leisti grynai vokiškos dvasios laikraštis „Lietuvos Keleivis“, kurio tikslas buvo skiepyti ir ugdyti lietuviuose meilę ir pagarbą kaizeriui. Žodžiu, Mažosios Lietuvos broliai išgyveno tuos pačius persekiojimus, tik gal mažiau žiauriose aplinkybėse.

Bet atkaklieji mažlietuviai, nors sunkiai, kovojo.

Abi Lietuvos — Didžioji ir Mažoji, tautiniam atgimimui širdis nuteikus, lyg ir pradeda lenktyniauti viena su kita. Kada Jonas Basanavičius 1883 metais pradeda redaguoti „Aušrą“, Jurgis Sauerverinas tais pačiais metais parašo, vėliau Mažosios Lietuvos himnu tapusią giesmę: „Lietuviais esame mes gimę...“

Didžiojoje Lietuvoje pradeda kurtis visokios draugijos, neatsilieka ir truputį daugiau laisvės tu-

rinti Mažoji Lietuva: įsikuria Lietuviškoji literatūros draugija — žinoma vokišku pavadinimu, įsikuria Birutės draugija, Giedotojų draugija, ir kitos. Ir taip neužilgo atskuba I pasaulinis karas, kuris išsprendė Didžiosios Lietuvos klausimą, bet ne Mažosios.

Kaip jau sakytą, Versalio sutarties išdavijoje, dalis Mažosios Lietuvos, būtent Klaipėdos kraštas su miestu buvo atskirtas nuo Vokietijos, bet jis neatiteko Lietuvai. Jis laikinai buvo pavestas santarvininkų: Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Italijos ir Japonijos globai. Toms valstybiams buvo palikta teisė išspręsti galutinį Klaipėdos krašto likimą, ir, santarvės vardu, 1920 metais kraštą perėmė valdyti Prancūzija. Toks sprendimas buvo gana nestiprus ir nepopuliarus, ir lenkai, tokia padėtimi naudodamiesi, ir legaliais, ir gudriais, ir suktais būdais mėgino Klaipėdą pasiglemžti sau.

Remiantis Versalio taikos konferencijos pirminko Clemenceau pareiškimu, jog Klaipėdos kraštas visada buvo lietuviškas, ir kad Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūrą, tiek Klaipėdos krašto gyventojai, tiek Lietuvos valstybė turėjo rimto pagrindo tikėtis, kad tas laikinas prancūzų valdymas greit pasibaigs Lietuvos naudai ir kraštas greit teks Lietuvai. Bet Lenkija, kaip sakytą, visaip stengėsi tai sutrukdyti ir santarvei pakišo, Dancigo pavyzdžiu, laisvojo krašto idėją. Jie planingai veikė, išvystydami savanaudę akciją santarvininkų diplomatinuose sluoksniuose, gąsdino krašto gyventojus, ypač ūkininkus, kad sujungus kraštą su Lietuva, jų ekonominė būklė labai nusmuks, pramonininkams buvo žadėti dideli lenkiški užsakymai ir t.t. Bet tokie siūlymai ir lenkų pažadai gyventojų neįtikino ir lietuviai krašte matė sau ir Lietuvai didelį pavojų, jei įvyktų sprendimas „laisvojo“ krašto, atseit lenkų naudai. Prancūzai labai pataikavo lenkams ir įsitikinta, kad lietuvių teisių visai nepaisoma, ir Lietuvai, mažai valstybei, sunku bus nugalėti visus prancūzų ir lenkų pinkles.

Ir štai, prieiname prie paties sukilimo, apie kurį galima labai ilgai kalbėti, ir galima trumpai kalbėti, ir gana vaizdžiai situaciją nušviesti. Aš manau, kad apie jo eigos detales jau daug kartų kalbose esame girdėję. O be to, čia mūsų tarpe esantis to sukilimo dalyvis p. Vincas Tamošiūnas ir Stasys Šimoliūnas daug tiksliau apie jį galėtų papasakoti, negu aš. Todėl laiko negaišiu, o tik suglaustai pasakysiu, kad lietuviams krašte savaime kilo mintis sukilti. Jei į

lietuvius bei jų teises visai nekreipiama dėmesio, tai jie tarėsi turį teisę atkreipti viso pasaulio dėmesį į save ir įrodyti, kad krašto dauguma nori jungtis prie Lietuvos. Sukilimo mintis kilo 1922 metų lapkričio pradžioje, kada pasklido gandai, jog Paryžiuje greit bus padarytas ir paskelbtas sprendimas, greičiausiai lenkų naudai. Bet keletas rimtesnių lietuvių vadų, su Erdmonu Simonaičiu priešaky, suprato, kad sukilimas neįmanomas be rimto pasiruošimo ir be pagelbos iš Didžiosios Lietuvos. Ryšiai su Didžiąja Lietuva buvo geri ir talka tuoj atsirado.

Erdmonas Simonaitis neatidėliodamas ėmė vykdyti tą sumanymą. Tam tikslui jis ir jo vienminčiai ieškojo tinkamo asmens sukilimui paruošti. Čia pat susidarė Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas, kuris vyriausiu sukilimo vadu paskyrė Joną Budrį. Šis savo pavaduotoju pasirinko Praną Klimaitį.

Prancūzų jėgos Klaipėdoje buvo: 21 Elzaso atskiras batalionas. Ten pat buvo sutraukta ir apie 200 krašto policijos, daugiausia vokiečių. Prie jų prisidėjo apie 150 vokiečių savanorių — miesto gyventojų. Sukilimo sumanytojai buvo išsiaiškinę ir susitarę nesunkinti Santarvei spręsti Klaipėdos reikalą, o taip pat saugoti prancūzus nuo didesnių nuostolių. Dėl to sukilėlių vadas Jonas Budrys įspėjo prancūzus, pasiūsdamas parlamentarus, kad kraštas sukilo ne prieš juos — prancūzus, bet prieš vokišką direktoriją. Tokiu būdu 1923 metų sausio 15 dieną visos trys sukilėlių grupės užėmė visą kraštą, galima sakyti be pasipriešinimo.

Taigi sukilimą įvykdė Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetas. Ginkluotosios jėgos buvo to krašto savanoriai — ginkluoti sukilėliai, nepriklausomos Lietuvos savanoriai — ginkluoti visokių profesijų sukilėliai, įskaitant kariuomenę ir Šaulių sąjungą.

Tai, gerbiamieji, yra praeitis, ir tiek tad apie praeitį.

Dabar, nostalgijoje susikaupe, pagalvokime, kas yra ta žemė, už kurią per amžius siautė kovos, už kurios laisvę kovojame ir dabar.

Giedojome ir giedame: „Lietuva Tėvynė mūsų...“ ir giedojome ir giedame: „Lietuviais esame mes gimę, lietuviiais norime ir būt.“ Du himnai tos pačios tautos vaikų, du himnai tos pačios žemės, du himnai pilni patriotizmo ir tėvynės meilės, bet abu parašyti žmonių, kuriems pradžioje Lietuva nebuvo reikšminga — buvo net svetima. Taip pirmasis pa-

rašytas iš stipraus sulenkėjimo atbudusio Vinco Kudirkos, antrasis — parašytas tik vėliau lietuvius pamilusio vokiečio Jurgio Sauerveino. Abu himnai parašyti ne kokių laikinų jausmų pagautų vėjavaikių, tik paviršutiniškai galvojančių mažamokslų, bet daktaratus turinčių, gerai suprantančių ką daro, vyrų.

Kodėl Mažosios Lietuvos broliai ir sesės, virš 500 metų gyvenę viliojančios, taip vadinamos Vakarų kultūros įtakoje ir globoje, išliko ištikimi Lietuvos vaikai, ir vis veržiasi, ir glaudžiasi prie tautos kamieno.

Atsiminkime ir Lietuvos taip vadinamus vokiečius, kurių dauguma 1940 ar 1941 metų pradžioje repatriavo į Vokietiją. Reikėtų galvoti, kad jie savo naujoje Tėvynėje — Vokietijoje turėtų būti laimingi. Bet ne, taip nėra. Jie ten nepritampa ir turi įsisteigę savo Lietuvos vokiečių organizaciją, leidžia savo laikraštį, kuriame jie iškelia ir propaguoja savo ilgesį bei ištikimybę gimtinei Lietuvai. Vadinas, jie ragavo tos Lietuvos paslapties ir jie negali jos atsikratyti.

Taigi, kas yra ta paslaptis, tas magnetas, kuris traukia ne tik suklydusius, ne tik jos atsižadėjusius, bet ir svetimtaučius — kaip Jurgį Sauerveiną — p rie Lietuvos žemės, prie lietuviybės? Kas įdiegia, ar užkrečia tuo stipriu geidulių jungtis prie Tėvynės Lietuvos, būti kartu broliui su broliu?

Aš tos paslapties nežinau. Gal Lietuvos garbiną praetis? Gal Lietuvos sūnų didvyriška narsa? Gal lietuvių būdo kai kurios savybės? Gal gili lietuvių valstiečio meilė savo žemei juos užkrečia...? Nažinau. Bet yra aišku, kad Lietuvos žemė, kiekviena, ją pažinusį, užkrečia ir traukia prie savęs kažkokia nenumaldoma meilės jėga! Ta nenumaldoma Lietuvos žemės trauka vienodai traukia tiek Mažosios Lietuvos sūnus ir dukras, tiek Didžiosios Lietuvos sesę ir brolių. Todėl Lietuva, nežiūrint, ar mes ją vadinsime Didžiąja ar Mažąja, yra viena Lietuva, turinti vieną tikslą: būti monolitiškai sujungta ir nepriklausoma viena lyte Lietuva!

Kaip mes tą tikslą pasieksime, kaip tą jungtį įgyvendinsime? Tik tikėjimu į ateitį, ištverme ir darbu! Ne bet kokių darbu, bet **vieningu** darbu. Ne didžlietuviai atskirai nuo mažlietuvių, ne tautininkai atskirai nuo šaulių, ne sandariečiai atskirai nuo krikščionių demokratų... Niekas neturi teisės sakyti: aš esu geresnis patriotas ir daugiau vaduoju Lietuvą, nes priklausau tai, štai, organizacijai. Ne! Tauta nėra viena organizacijai nesuteikė kokių specialių, ypatingų teisių ją išvaduoti. Tauta nėra vieno individo nepatėpė

koku specialiu vadavimu aliejumi ir nepasakė: Tu esi geresnis (ar geresnė) už aną lietuvi, ir tik tu turi teisę mane išvaduoti. Tauta pasakė: "Jūs visi esate mano vaikai. Jūs visi, lygiomis teisėmis, privalote mane išvaduoti".

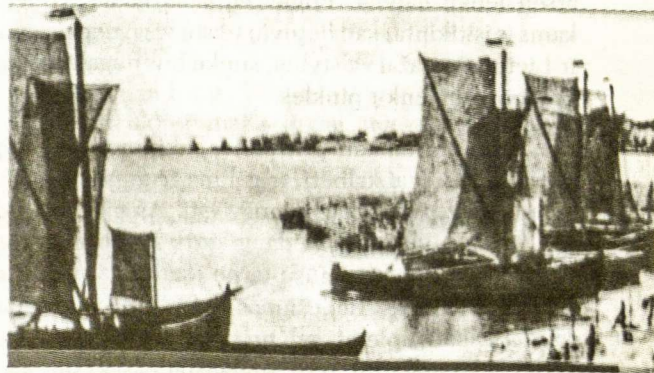
Iškilusis mūsų poetas Faustas Kirša viena proga pasakė: "Kai gyvenome Lietuvoje, gyvenome Lietuvos vardu; atsiradę tremtyje — gyvename Lietuvos vardu." Taigi, Lietuvos vardą mes tremtin atsi-nešėme ant savo lūpų, Lietuvos kančias, it Kristaus stigmas, mes kiekvienas išgyvename savo širdyse.

Tad ne trukdyti, ne skirtis, ne skaldytis turime, bet jungtis, nes tik taika ir bendromis pastangomis pergalę pasieksime, ir laisvę tautai laimėsime. Ne tuščiais žodžiais, kaip tuščias skardines lazdomis daužydami ir tarpusavy triukšmą keldami, mes priešą pabaidysime — nuo tuščio triukšmo tik zuikiai bėga, ne rusiškoji meška.

Nesvarbu, ar tėvynės laisvinimo ginklas yra Jono, ar Petro, ar Martyno rankose, nesvarbu, ar ginklo vamzdis yra vienokio ar kitokio kalibro, nesvarbu, ar Jonas yra vienos organizacijos narys, o Petras kitos — visą tai nesvarbu. Svarbu, kad visų ginklai būtų atsukti į priešą, o ne į brolių.

Tik tragedija, kad mūsų veiksniai Mažosios Lietuvos padėtimi beveik visai nesirūpina, net atrodo — to reikalo gerai nesupranta.

Šia proga sveikinu Mažosios Lietuvos seses ir brolius, linkėdamas ištvermės sunkioje kovoje už mūsų bendrą tikslą. Mes žinome, kad ateis diena, kada nebus Geležinės uždangos, ateis diena, kada nesivadinsime mažlietuviais ir didžlietuviais, nes lietuviais esame mes gimę, vienos tėvynės vienin-gais lietuviais turime ir būt!

Kuršių užmaryje

DETROITO ŠAULIŲ PASTOGĖJE

ŠVYTURIO JŪRŲ ŠAULIŲ KUOPOS VISUOTINIS SUSIRINKIMAS

Švyturio jūrų šaulių kuopos narių metinis visuotinis susirinkimas įvyko sausio 25 d. Šv. Antano parapijos mokyklos salėje. Susirinkimą pradėjo kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas. Įnešta kuopos vėliava ir atsisojimu ir tylos minute pagerbti mirę kuopos šauliai.

Susirinkimą pravedė pakvietė Albertas Misiūnas pirmininku ir Albiną Grigaitį sekretorium.

Albertas Misiūnas perskaitė darbotvarkę, kuri be pakeitimų buvo priimta. Į mandatų komisiją — Elena Bražiūnienė, Stasys Sližys ir Antanas Šiurkus. Praeito susirinkimo protokolas neskaitytas. Originalas pasiūstas LŠST centro valdybai, o nuorašo nepasilikta.

Valdybos narių pranešimus padarė: vicepirmininkas Mykolas Abarius, sekretorius Antanas Vaitėnas, išdininkas Romas Macionis, spaudos informacijos vadovas Antanas Sukauskas, parengimų vadovas Algis Macionis, stovyklos administratorius Balyš Telyčėnas, statybos vadovas Antanas Šiurkus, kultūros vadovas Stasys Sližys, moterų vadovė Onutė Selenienė ir kuopos pirmininkas Bronius Valiukėnas, kuris pranešė, kad kuopos valdyba turėjo 12 posėdžių ir 2 metinius susirinkimus, dalyvavo suruoštoje Jūros dienoje Union Pier ir kuopos atstovas Mykolas Abarius dalyvavo šaulių suruoštame minėjime Montrealyje. Kitų jo paminėtų darbų nerašau, nes jie visi jau buvo paminėti spaudoje.

Revizijos komisijos aktą perskaitė Albertas Misiūnas, jo pasakymu, knygos vedamos tvarkingai ir pinigai atitinka knygos įrašams. Turto knygos nebuvo tikrintos, Pasiūlė už gerai atliktus darbus valdybai pareikšti padėką, rankų plojimais tas ir buvo padaryta.

Pranešimai išdiskutuoti ir priimti. Kuopos pirmininkas ir valdyba (išskyrus informacijos vadovą Antaną Sukauską ir sekretorių Antaną Vaitėną) sutiko palikti dar vienai kadencijai 2 metams. Kartu su jais lieka ir moterų vadovė Onutė Selenienė ir kuopos kapelionas kun. Kazimieras Simaitis. Valdyba pareigomis dar nepasiskirstė.

Į revizijos komisiją perrinkti: Albertas Misiūnas ir Petras Bitleris ir naujai išrinkta Bronė Vasiliauskienė.

Kuopos kapelionas kun. Kazimieras Simaitis prisaikdino naują pirmininką Bronių Valiukėną. Sugiedotas Lietuvos himnas ir išnešta kuopos vėliava. Susirinkime dalyvavo 34 kuopos nariai ir svečiai — LB Michigano apygardos pirmininkas Vytautas Kutkus su žmona Elena ir dukra Laimute.

Po susirinkimo moterų vadovės Onutės Selenienės ir jos talkininkių sesių šaulių visi susirinkimo dalyviai buvo pavaišinti.

A.G.

KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO MINĖJIMAS ČIKAGOJE

Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopa š. m. sausio m. 18 d. Čikagoje, Šaulių namuose, surengė ir sėkmingai

pravedė Klaipėdos Krašto atvadavimo metinės sukakties paminėjimą. Jame su vėliavomis dalyvavo Čikagos ramovėnai, birutininkės, Mažosios Lietuvos Lietuvių dr-jos nariai, Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės, Cicerro Klaipėdos jūrų šaulių kuopos, rengėjų dalinio šaulės bei šauliai ir gausi vietos lietuviškoji visuomenė. Paminėtini minėjime dalyvavę svečiai: LŠST vyr. kapelionas tėv. J. Borevičius, S.J., Lietuvos kariuomenės Kūrėjų-Savanorių sągogos Čikagos skyriaus pirmininkas J. Tamulis, LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus pirmininkas K. Juškaitis, Altos pirmininkas T. Blinstrubas, LŠST CV I vicepirm. V. Išganaitis, Sąjungos CV nariai A. Paukštė, S. Ferro-Tamulevičiūtė, J. Skeivys, Garbės teismo pirmininkas A. Raudys, Mažosios Lietuvos Lietuvių dr-jos pirm. V. Žiobrys, Mažosios Lietuvos Rezistencinio sąjūdžio prezidiumo narys A. Regis, Klaipėdos jūrų šaulių kuopos pirm. J. Mikulis, Lietuvos prekybinio laivyno kapitonas B. Krištopaitis ir S. Dagys.

Susirinkus pilnai šaulių salei dalyvių, 3 val. p.p., pasveikinęs gausiai susirinkusius, minėjimą atidarė ir jo programai vadovavo Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos pirmininkas E. Vengianskas. Šauliui V. Gusčiui komanduojant, buvo įneštos JAV,

Organizacijų vėliavos Lietuvos himno metu. Kalba E. Vengianskas. Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Lietuvos, Mažosios Lietuvos ir minėjime dalyvaujančių 7 organizacijų vėliavos. sugiedotas Lietuvos Himnas, kurį sekė tėv. J. Borevičiaus, S.J. invokacinės maldos ir atsisotjus, minutės susikaupimu, buvo pagerbti Klaipėdos Krašto atvadavimo kovose žuvę savanoriai kūrėjai, kariai, šauliai ir sukilėliai-partizanai. Minėjime dalyvavusiems — Klaipėdos Krašto atvadavimo kovų dalyviui, svanoriui kūrėjui J. Tamuliui, Mažosios Lietuvos Rezistencinio

eigą ir nurodė pasekmes kovą laimėjus ir Klaipėdos Kraštą prie Didžiosios Lietuvos prijungus. Gyva ir įdomi, apie pusvalandį trukusi, A. Regio paskaita minėjimo dalyvių gausiais plojimais buvo palydėta.

Po pagrindinės paskaitos, trumpą žodį, išskeldamas Klaipėdos krašto prijungimo prie Didžiosios Lietuvos didelę reikšmę mūsų tautai, sveikindamas jūrų šaulius ir dėkodamas už šio prasmingo minėjimo surengimą, tarė Amerikos Lietuvių Tarybos pir-

U. Zinkienė sega Klaipėdos Krašto vėliavėlę J. Tamuliui.
Nuotr. A. Aleksandravičiaus

sąjūdžio prezidiumo nariui A. Regiui, Mažosios Lietuvos dr-jos pirmininkui V. Žiobriui ir jūrų kapitonams B. Krištopaičiui ir S. Dagiui Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos moterų vadovė U. Zinkienė, prisegė Klaipėdos Krašto vėliavos spalvų juosteles.

Toliau sekė pagrindinė Mažosios Lietuvos veikėjo, visuomenininko ir šaulio A. Regio paskaita, kurioje prelegentas savo turiniu įdomiomis mintimis nusakė, kokiose aplinkybėse Klaipėdos Krašto atvadavimo kovai buvo pasiruošta, aptarė pačios kovos

mininkas T. Blinstrubas, Paskutinis, vaizdžiai nupasakojęs atmintyje pasilikusius kelius epizodus iš Klaipėdos Krašto atvadavimo kovų, kalbėjo tų kovų aktyvus dalyvis kūrėjas — savanoris J. Tamulis.

Visų, aukščiau išvardintų, kalbos savo turiniu buvo įdomios, kondensuotos, gyvai perduotos ir susirinkusių su dideliu susidomėjimu buvo išklaustytos. Už jas kalbėtojams gausiais plojimais buvo padėkota. Išnešus vėliavas, baigiama oficialioji dalis. Sekė trumpa meninė programa.

Meninę programą, darniai, išlygin-

E. Vengianskas sega Klaipėdos Krašto vėliavos spalvų juosteles A. Regiui. Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Kalba Alto pirm. T. Blinstrubas
Nuotr. A. Aleksandravičiaus

Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės dainininkės, muz. J. Sodaičiui, grupės vadovui, akomponuojant, atlieka meninę programą. Nuotr. A. Aleksandra-
vičiaus

tais balsais padainavusios: Bražinsko — “Tėvynei Lietuvai”, Makaičio — “Gimtinės Dangus”, S. Sližio — “Tėvynės Varpas”, Budriūno — “Tėviškėlė”, Griauzdės — “Jau pražydo” ir T. Kėlpsos — “Kur lygūs laukai”, atliko Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės moterų balsų dainos vienetą, vadovaujama muziko J. Sodaičio. Jų sudainuotas dainos gražiai derinosi prie visos minėjimo programos ir dilgino dalyvavusių patriotinių jausmus.

Gen T. Daukanto jūrų šaulių kuopos pirmininkui išareiškus padėką tėv. J. Borevičiui, S.J. už invokacines maldas, dienos prelegentams — A. Regiui už pasakytą turiningą kalbą, T. Blinstrubui ir J. Tamuliui — už tartą žodį, dainininkėms A. Latonienėi, F. Braunienei, M. Radzevičienei, E. Aleknienei, J. Paškauskienei, S. Rudokienei ir muz. J. Sodaičiui — už atliktą meninę programą, organizacijoms, atsiuntusioms vėliavas, vėliavų tarnybų pareigūnams bei komandavusiam V. Gusčiui, visiems minėjime dalyvavusiems ir bet kuom prisidėjusiems prie jo organizacinių bei pravedimo darbų, minėjimas

buvo baigtas bendrai sugiedotu Mažosios Lietuvos himno, — “Lietuviais esame mes gimę...” baigiamuoju posmu.

Po minėjimo dalyviai buvo pavaišinti Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos moterų vadovių U. Zinkienės, M. Gydienės, ir jūrų šaulių S. Aleksandravičiienės, A. Kernaigienės, G. Martinkienės ir kt. Skaniai pagamintais sumuštiniais, kava ir p. Ankaus dovanotais įvairiais pyragais, už ką čia paminėtiems priklauso padėka.

Minėjimo dalyviai ir svečiai, keletą valandų pabuvoję daukantėnų tarpe, skirstėsi kas sau į namus, išsinešdami gerą nuotaiką vyravusių šaulių surengtame Klaipėdos krašto atvadavimo metinės sukakties paminėjime, Čikagoje.

J. Š.

PRIE KŪČIŲ STALO

Los Angeles J. Daumanto šaulių kuopa jau eilę metų ruošia bendras Kūčias. Čia telpa visi, kas tik nori, drauge su šauliais prisiminti Kūdikėlio Jėzaus gimimo šventę,

drauge pabendrauti prie vieno stalo ir laužti Kūčių paplotėlių.

Šiais metais Los Angeles Jaunimo S-gos susiorganizavęs chorelis padarė mums staigmeną. Vos tik susėdus prie stalų, įžygiavo apie 12 jaunuolių, kurie pagiedojo keletą kalėdinių giesmių, tuo sukeldami mumyse šventišką nuotaiką. Kaip staigiai jie pasirodė, taip greitai ir išbėgo kitur, vos spėjus kuopos pirmininkui padėkoti jų vadovei V. Vilkienei už šią staigmeną. Paašškėjo, kad jaunimas ruošiasi kitų metų Kalėdų švenčių metu vykti Jaunimo Kongresan, Australijon, Sėkmės jiems.

Po kuopos pirmininko J. Pažeros atidaromojo žodžio ir linkėjimų Kūčių dalyviams, prel. V. Bartuška sukalbėjo invokaciją ir lauždamas paplotėlių pradėjo Kūčių vaišes.

Stalai buvo pilni Kūčių patiekalų. Darbščios sesės šaulės sukinėjosi apie stalus, žiūrėdamos, kad nieko nepritrūktų, kad visi būtų aprūpinti ir patenkinti. Šaulės, vedant M. Sušinskienei, išjudino visus kalėdinėmis giesmės. Vėl nuskambėjo — Sveikas, Jėzau Gimusis... ir kitos giesmės. Nuotaika buvo gera.

Visą Kūčių paruošimo naštą išnešė šaulės, vadovaujamos sekcijos vadovės V. Tuminiene. Ruošė: Paplauskienė, Uksienė, Jakubinienė, Verbylienė, Orloviene ir Paškauskiene. Kalėdinę eglutę parūpino ir papuošė V. Apeikis. Padėka priklauso ir tiems šauliams, kurie vienu ar kitu būdu prisidėjo prie sėkmingesnio pravedimo.

Epa.

MONTREAL KANADA TRISDEŠIMTMETŲ ATŠVENTUS

1986 m. lapkričio 29 - 30 dienomis Aušros Vartų parapijos salėje ir bažnyčioje LŠST Lietuvos Karaliaus Mindaugo šaulių kuopa atšventė 30-ties metų veiklos sukaktį.

Minėjamą atidarė valdybos p-kas Augustinas Mylė, pasveikinęs šaulius, šaules ir susirinkusius svečius,

paprašė vėliavų tarnybą inešti vėliavas. B. Kasperavičiui vadovaujant, išsiriškiavo prie scenos devynios vėliavos.

Kanados Himno garsams nuaidėjus, tylos ir susikaupimo minute buvo pagerbti mirę kuopos nariai, narės. Pritaikinta šiam vakarui ir momento dvasiai invokaciją, sukalbėjo kuopos kapelionas kun. dr. Jonas Kubilius, SJ, kuopos įsteigimo ir veiklos apžvalgą pateikė Juozas Šiaučiulis, tai vienas iš šio dalinio steigėjų.

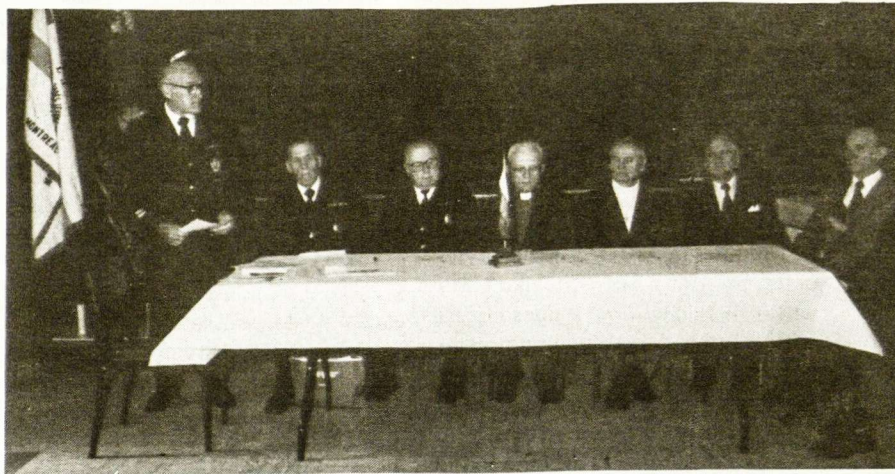
Sekė sveikinimai: žodžiu sveikino LŠST sąjungos garbės p-kas prof. Vaidievis A. Mantautas. Centro valdybos atstovas, Jūros šaulių p-kas Mykolas Abarius, atvykęs iš Detroit, JAV, Baltic Veteran's League of Canada p-kas S. Jokubaitis iš Toronto, Ont. Kanada, Estų Veteranų sąjungos p-kas Ilo Ojamaa, Latvių Daugavas Vanagi p-kas J. Norvels, Lietuvių Karių veteranų s-gos "Ramovė" Montrealio skyriaus p-kas B. Kasperavičius. Vilniaus Šaulių rinktinės Kanadoje pirmininkas Juozas Šiaučiulis.

Toronto Vlado Pūtvio šaulių kuopos vicepirmininkas V. Pečiulis, Jono Vanagaičio šaulių kuopos iš Boston, JAV, atvykęs p-kas Stasys Augonis, Baltic Federation of Canada p-kas P. Moldre ir latvių atstovas E. Revelinš, KLB Montrealio apylinkės vicepirm. V. Piečaitis. LaSalle miesto Councilor Alv. Farinacci, "Nepriklausoma Lietuva" savaitraščio redaktorė Birutė Nagienė. Lietuvių žvejotojų-medžiotojų "Nida" klubo p-kas J. Šiaučiulis, Aušros Vartų parapijos klebonas kun. J. Aranauskas, SJ, Šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. S. Šileika, SDB, ir Nekalto prasidėjimo seselių vardu — seselė Palmira.

Atsiųstus sveikinimus perskaitė kuopos p-ks Augustas Mylė. Sveikino: Nepriklausomos Lietuvos Generalinis konsulas Kanadoje dr. J. Žmuidzinis ir Vliko p-kas dr. K. Bobelis, LŠST centro valdybos p-kas g.š. Karolis Milkovaitis, Vytauto Didžiojo šaulių r-nės p-ks Vladas Išganaitis, Čikagos, JAV, Trakų rinktinės, New England, JAV, p-kas Vla-

1986 m. lapkričio 29 dieną DLK Mindaugo šaulių kuopos 30-ties metų veiklos paminėjime iš k.: kp. pirm. Aug. Mylė, vėliavų tarnybos vadovas B. Kasperavičius, giedant Kanados himną saliuotoja. Nuotr. Aug. Kalvaičio

DLK Mindaugo šaulių kp. Montrealy, Kanadoje, susirinkimo — kuopos pirmininkas ir garbės prezidiumas: iš k.: Aug. Mylė, Ig. Petrauskas, J. Šiaučiulis, kun., S. Šileika, kun. J. Aranauskas, K. Sitkauskas, A. Vazalinskas ir L. Balaišis. Nuotr. Aug. Kalvaičio

das Bajerčius, Kunigaikščio Margio šaulių r-nės Australijoje p-kas B. Kryžanauskas, Dariaus-Girėno šaulių kuopos p-kas S. Pačėsa, Sidney, Australija, Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopos p-kas Algirdas Zenkus, Worcester, JAV, Romo Kalantos, šaulių kuopos p-kas A. Gudonis, St. Petersburg, FL., JAV, Povilo Lukšio šaulių kuopos p-kas A. Šetikas, St. Cat-

harines, Ont, Jūros šaulių "Klaipėda" kuopos p-kas Mykolas Vitkus, JAV, "Švyturio" Jūros šaulių kuopos p-kas B. Valiukėnas, Detroit, JAV, DLK Kęstučio šaulių kuopos p-kas P. Petrušaitis, Racine, JAV, Martyno Jankaus šaulių kuopos p-ks J. Stašaitis, Brockton, JAV, Gen. T. Daukanto Jūros šaulių p-kas E. Vengianskas, JAV, DLK Gedimino šaulių kuopos

p-kas J. Rimkus, Delhi, Ont, "Baltijos" Jūros šaulių kuopos pl-kas Juozas Zavys, Toronto, Ont., Simo Kudirkos šaulių kuopos p-kas K. Miklas, New York, JAV, J. Daumanto šaulių kuopos p-kas J. Pažėra, Los Angeles, Calif., USA, DLK Algirdo šaulių kuopos p-kas Povilas Kanopa, Hamilton, Ont, Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių kuopos Australijoje pirmininkė Pridotkaitė-Stimburienė, Jūros šaulių "Neringa" kuopos p-kas L. Balaišis, Montreal, P. Q., La Salle miesto Burmistras Dr. M. Ledauc, Lietuvos Atgimimo sąjūdis Montrealio skyriaus p-kas P. Gabrys, K. L. Bendruomenės visuomeninių reikalų komisijos vicepirm. š. inž. J. V. Danys, Ottawa, Ont., Kanados Lietuvių Katalikių moterų draugijos Montrealio skyriaus pirmininkė D. Staškevičienė ir Lietuvių radijo valandėlės Montrealyje vedėjas Liudas Statkevičius.

Ilgametis kuopos kapelionas kun. dr. Jonas Kubilius, SJ, ir š. inž. Juozas V. Danys apdovanojami Šaulių Žvaigždės ordinais. Ženklių ir pažymėjimų įteikimui pakviečiami s-gos garbės p-ks prof. dr. Vaidiebutis A. Mantautas ir Centro valdybos atstovas g. š. Mykolas Abarius. (Kadangi Juozas V. Danys nebuvo atvykęs, tai jam įteikims atidėtas.)

Taip pat sukakties proga įteikti Padėkos lapai Stasiui ir Genovaitei Rimeikiams. Padėkos lapus įteikė kuopos p-ks Augustas Mylė. Sugiedojus Lietuvos Himną, išnešamos vėliavos. Minėjimo aktas baigiamas.

Meninės dalies programą puikiai atliko Montrealio Vyrų choras, kuriam akomponavo jaunas muzikas Aleksandras Stankevičius. Tikrai, nepagalėjome jiems aplodismentų. (Šio choro vadovu yra Donatas N. Baltrukonis, kuris buvo pagerbtas "korsazu".)

Prasidėjus vaisėms, besivaišinant malonu buvo pasiklausti o po taurėlės ar kitos ir šokti prie "Compact Disc Laser" plokštelių muzikos, kurią labai gerai paruošė didelis muzikos ir šokių mėgėjas Jonas Šulmistras.

Sekmadienį, lapkričio 30 d., organizuotai su vėliavomis dalyvavome 11 val. iškilmingose pamaldose. Prie žuvusiems už Lietuvos laisvę Paminklinės lentos padėjus vainiką, stovėjo garbės sargybą.

Kuopos kapelionui kun. dr. J. Kubiliui, SJ, atnašaujant Mišias šaulių intencija, jam asistavo kun. J. Arnauskas, SJ, ir kun. Stasys Šileika, SDB. Auką nešė prof. V. A. Mantautas, S. Petkevičienė ir J. Šiaučiulis. Iškilmingos pamaldos, chorui sugiedojus Lietuvos himną, buvo baigtos.

Sugrįžus į parapijos salę, per atsisveikinimo pietus S-gos centro valdybos atstovas Mykolas Abarius įteikė kuopos pirmininkui Aug. Mylei Pilėnų stovykloje Jūros šaulių "Švyturio" kuopo pastatyto už Lietuvos laisvę žuvusiems paminklo foto-kopiją, įdėta į rėmus. Tikrai, tai simbolinė L. K. Mindaugo šaulių kuopai dovana, švenčiant įsisteigimo ir veiklos 30-ties metų sukaktį.

Taip pat Toronto Vlodo Pūtvio šaulių kuopos vicepirmininkas V. Pečiulis sukakties proga įteikė meniškai paruoštą sveikinimo adresą. V-bos p-kas Aug. Mylė padėkojo visiems už dalyvavimą šioje šaulių šventėje ir dovanas. Po atsisveikinimo kalbų skirstėmės į namus.

Bebaigdamas šią iškilmių apybraižą, nuoširdžiai linkiu kuopos valdybai ypač gerbiamam jos pirmininkui Augustui Mylei, ištvėrėms žengiant į ketvirtą veiklos dešimtmetį.

P. Gabrys

P. S. Valdyboje: Aug. Mylė — pirmininkas, V. Sušinskas — vicepirm., J. Babrauskas — sekretorius, A. Žiukas — išdinininkas, A. Račinskas — vėliavininkas, B. Kasperavičius — sporto vadovas šaudyme, G. Rimeikienė — parengimų vadovė — šeimininkė, A. Čepulis — kuopos turto globėjas, Aug. Kalvaitis — ligonių lankymo ir bibliotekos vedėjas, V. Barauskas v-bos narys ir P. Gabrys — informacijai.

P.G.

MARTYNO JANKAUS ŠAULIŲ KUOPOS VALDYBOS POSĖDIS

1986 m. gruodžio 30 d. 5 val. vakare LŠST garbės šaulio Juozo ir sesės šaulės Sofijos Stašaičių puošniame bute įvyko paskutinis šių metų valdybos posėdis. Dalyvavo visa kuopos valdyba: pirm. Juozas Stašaitis, Stasė Gofensienė, Ant. Šeduikis, Romualdas Bielkevičius, Ona Eikiniene ir Elzbieta Ribokienė.

Posėdį sklandžiai pravedė pirm. J. Stašaitis, sekretoriavo — St. Gofensienė, kasininkas A. Šeduikis pranešė apie kasos stovį: kam aukavo ir iš kur gavo pajamų. Susirinkę džiaugėsi, kad, bebaigiant dvejų metų kadenciją, esame pasiturintys.

Apsvarstę nutarėm finansiniai paramėti paramos reikalingas organizacijas: \$100. — Šv. Kazimiero parapijos salės šildymui choro repeticijų metu, chorui su šauliais ruošiant per radijo stotį garbės šaulio, kompozitoriaus Juliaus Gaidelio 4 metų mirties sukaktį, sausio 4 d. per Laisvės varpo radijo valandėlę ir Klaipėdos Krašto atvadavimo paminėjimą per tą pačią radijo valandėlę — apmokėti radijo stočiai už laiką ir kitas išlaidas bei užprašyti šv. mišias už J. Gaidelio vėlę.

Finansinę paramą lietuviškajai spaudai, radijo valandėlėms, lietuviškoms organizacijoms bei veiksniams vienbalsiai nutarta palikti visuotiniam susirinkimui, kuris įvyks 1987 m. vasario 1 d. apsvastyti ir paskirstyti.

Kiti darbai. 1987 Gyvosios Krikščioniškos Dvasios metais sausio 10 d. suruošti Kultūrinį subatvakarį su Reginos Abromaitienės iš augalų sukurtą meniškų paveikslų paroda. Deja, dėl blogo oro subatvakaris neįvyko. Sekantieji subatvakariai numatyti vasario 14 d. ir kovo 14 d., įprastu laiku ir toje pat Sandaros salėje.

Visuotinas Martyno Jankaus š. kp. susirinkimas su naujos valdybos dvejų metų kadencijai rinkimais vyks vasario 1 dieną, sekmadienį, Sandaros

salėje (laikas bus paskelbtas parapijos biuletenyje.)

Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo 69-rių metų minėjime Martyno Jankaus kp. uniformuoti ar tautiniais rūbais šauliai su vėliavomis dalyvaus vasario 15 d. 10 v.r. Šv. Kazimiero liet. parapijos bažnyčioje šv. mišių aukoje, eisenose ir salėje iškilmingame šventės minėjime.

Kiti renginiai bei lietuviškoji veikla 1987 m. bus planojami ir vykdomi naujosios valdybos.

Paskutinio visuotinio LŠST suvažiavimo svarstyta ir su papildymais priimtas statusas jau išspausdintas ir platinamas. Susirinkusieji naują statutą įsigijo, taip pat įsigijo ir šaulio ženklelius, nes keičiant aprangą naudinga turėti.

Susirinkusi valdyba pasidžiaugė dviejų šviesių narių Norkūnų į Martyno Jankaus kp. įstojimu. Iš kuopos išbrauktas vienas narys. Dabar kuopoje yra 35 nariai — šaulės ir šauliai, vadovaujami LŠST garbės nario Juozo Stašaičio.

Po darbingo posėdžio vyko puikios vaišės, linksni pokalbiai su linkėjimais sulaukti laimingų 1987 metų.

E. Ribokienė

GEN. T. DAUKANTO JŪRŲ ŠAULIŲ KUOPA 1987 M. ANGOJE

Sėkmingai užbaigus Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos 1986-jų metų veiklą Čikagoje, Naujų metų angoje kuopos valdyba, kurią sudaro trylika šauliškosios veiklos vadovų entuziastų — U. Zinkienė, V. Utara, M. Gydienė, J. Marus, G. Martinienė, V. Zinkus, G. Kuzmienė, B. Petrauskas, J. Utara, N. Martinkus, A. Aleksandravičius ir J. Janušauskas, vadovaujami kuopos pirmininko E. Vengiansko, š.m. sausio m. 10 d., U. ir V. Zinkų bute, buvo susirinkusi pirmajam 1987-jų metų posėdžiui, praeitų metų veiklos nueitą kelią peržvelgti ir naujai pradėtų metų

veiklos organizacinius artimiausius bei kitus darbus aptarti.

Šiame darbingame daukantėnų valdybos posėdyje, pagal pirmininko patiektą dienotvarkę, buvo išklaustas ir priimtas valdybos sekretoriaus J. Utaros perskaitytas praeito posėdžio protokolas, susipažinta su kuopos izdininko J. Maraus pateiktu kuopos kasos stoviu, apžvelgti 1986-šiais metais atlikti darbai, aptarti artėjančio Klaipėdos Krašto atvadavimo rengiamo metinio paminėjimo organizaciniai pasiruošimo reikalai ir šių metų Jūros Dienos bei vasaros gegužinės klausimai. Atsižvelgiant į neblogą 1986 metų finansinį derlių, iš gautų palūkanų už banke laikomus kuopos pinigus, lietuviybės palaikymo darbams paremti paskirta \$700.00 auka, kuri buvo paskirstyta: lietuviškajai spaudai — dienraščiui *Draugas*, žurnalui *Karys*, šalpai — BALF'ui, švietimo — Vasario 16-sios gimnazijai Vokietijoje, lietuviškoms radijo programoms — Margučiu, Sofia Barcus ir Lietuvos aidams, mūsų politiniams veiksniams — Vlikui per Tautos fondą, Altui ir lietuvių gyvybiniams reikalams — Lietuvių Teisėms ginti fondui.

Žvelgiant į artėjančią Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopos 25-čio veiklos sukaktį ir kalbant apie vidaus šauliškuosius reikalus, nutarta padėti visas galimas pastangas; kad kiek galima didesnis narių skaičius įsigytų šauliškąją uniformą; pritraukti į kuopos gretas naujus, ypatingai jaunesnio amžiaus, narius; susirūpinti, kad kuopos nariai gausiai dalyvautų šventėse, minėjimuose ir renginiuose; atkreipti narių dėmesį ir paraginti, kad dar aktyviau įsijungtų į kuopos aktyvią veiklą; priminti, kad uoliau būtų vykdomi visi statutiniai įpareigojimai, visur ir visada šaulys yra savo tautos, dalinio ir visos sąjungos reprezentantas, ypatingai — uniformoje.

Kituose einamuose reikaluose kalbėta artėjančio metinio-informacinio susirinkimo, mirusių kuopos narių laidojimo ir jiems atidavimo pa-

skutinės pagarbos, naujos kuopos vėliavos įsigijimo, dalyvavimo artėjančio Vasario 16-sios minėjimuose ir kitais vietoj iškilusiais klausimais.

Žvelgiant į ateitį kovo 22 d. Šaulių namuose susirinkimas, liepos m. 12 d. — Union Pier, Mich., rengiama Čikagos-Detroito-Cicero jūrų šaulių dalinių tradicinė Jūros diena, rugpjūčio m. 15 d. — New Buffalo šaudykloje bus pravestos metinės kuopos šaudymo varžybos ir rugpjūčio m. 29 d. — Šaulių namuose ruošiamas rudeninis renginys. Gruodžio mėn. — bus prieškalėdinis renginys ir kuopos moterys su dovanomis lankysis Lemon-te, Šv. Šeimos lietuvių senelių namuose. Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopa, su savo organizacine vėliava, 1987-jų metais numato reprezentuotis Čikagoje visuose šauliškuose ir kitų rengiamuose minėjimuose, šventėse, iškilmėse bei eisenose, kur kuopa bus kviečiama ir matys reikalą būtinai dalyvauti.

Šis Gen. Daukanto jūrų šaulių kuopos valdybos posėdis buvo gyvas, darbingas ir savo dvasia praėję entuziastingoje nuotaikoje, parodęs kuopos vadovų-vų pasišventimą jūrų šaulių organizuotai veiklai Čikagoje.

PLKo posėdžio visi valdybos pareigūnai malonių šeimininkų U. ir V. Zinkų buvo pakviesti prie užkandžių stalo, kur malonioje praeitų metų užbaigtuvių ir naujų darbų pradžios nuotaikoje keletą valandų buvo pasi-svečiuota.

Baigiant Gen. T. Daukanto jūrų šaulių kuopai tenka tik palinkėti geriausios sėkmės Čikagoje ir 1987-šiais metais šauliškosios veiklos organizuotu keliu žengiant.

J. Š.

IŠ "ŠAULIŲ VADOVO"

PASTABA

"Šaulio vadovas" nepakeičia, neatstoja ir neperžengia LŠST Statuto.

VYRESNIŠKUMAS

VIRŠININKO IR VYRESNIOJO SĄVOKOS

LŠST statutas tik bendra prasme suskirsto šaulius į "vyresniusius" ir "jaunesniusius". to negana. Priklausomybės atžvilgiu "vyresniojo" sąvoka neišskiriamai yra susijusi dar ir su "viršininko" sąvoka. Todėl santykiuose jaunesniųjų šaulių su vyresniaisiais, svarbu yra suprasti ir atskirti, kas kam yra viršininkas ir kas kam yra vyresnysis.

KAS YRA VIRŠININKAS?

Viršininkas yra šaulys, kuriam rinkimų, nutarimo ar LŠST statuto yra suteikta teisė valdyti ir administruoti šaulių rikiuotės vienetą. Jis turi teisę iš jam pavaldžių šaulių reikalauti paklusnumo. Jo valdomo vieneto-dalinio šauliams jis yra tiesioginis viršininkas.

Viršininkas yra:

LŠST pirmininkas yra viršininkas visiems Sąjungos šauliams-ėms.

LŠST Jūrų šaulių vadovas yra vieniems viršininkas, kitiems vyresnysis. Žiūr. "Vyresnieji yra".

LŠST Moterų šaulių vadovė yra vieniems viršininkė, kitiems vyresnioji. Žiūr. "Vyresnieji yra".

LŠST Jaunimo vadovas yra vieniems viršininkas, kitiems vyresnysis. Žiūr. "Vyresnieji yra".

LŠST Šaudymo sporto vadovas yra vieniems viršininkas, kitiems vyresnysis. Žiūr. "Vyresnieji yra".

Rinktinių pirmininkai yra vieniems viršininkai, kitiems vyresnieji. Žiūr. "Vyresnieji yra".

Kuopų pirmininkai yra vieniems viršininkai, kitiems vyresnieji. Žiūr. "Vyresnieji yra".

Būrių pirmininkai yra vieniems viršininkai, kitiems vyresnieji. Žiūr. "Vyresnieji yra".

Grandžių pirmininkai yra vieniems viršininkai, kitiems vyresnieji. Žiūr. "Vyresnieji yra".

Pastaba:

Virš paminėtų vadovų pavado-tojai-padėjęjai yra vyresnieji, kurie įgyja viršininko statusą ir teises, kada viršininką pavadoja.

KAS YRA VYRESNYSIS?

Vyresnysis yra šaulys, kuriam rinkimų, nutarimo ar LŠST statuto yra suteikta teisė užimti aukštesnę administracinę vietą. Jis neturi diecezijos (valdymo) teisės. Jis gali reikale jaunesnį šaulį įspėti ar duoti pastabą, bet negali reikalauti iš jo klusnumo. Pastebėjęs kito šaulio nešaulišką poelgį, jis turi raportu apie tai pranešti to šaulio tiesioginiam viršininkui. (Žiūr. LŠST statuto 25 ir 26 paragr.)

Vyresnieji yra:

Vyresnieji yra visi Sąjungos tikrųjų valdančiųjų organų nariai visiems, užimama vieta žemesniems, šauliams. Vyresnieji yra visi LŠST garbės nariai ir dalinių garbės nariai.

Papildomai žiūrėk LŠST statuto 24 paragr.

Be to:

LŠST Jūrų šaulių vadovas yra viršininkas visiems Sąjungos jūrų šauliams, bet tik vyresnysis visiems kitiems, už jį užimama vieta žemesniems, šauliams.

LŠST Moterų šaulių vadovė yra viršininkė visoms Sąjungos moterims šaulėms, bet tik vyresnioji visiems kitiems, už ją užimama vieta žemesniems, šauliams.

Rinktinės pirmininkas yra viršininkas visiems jo vadovaujamos rinktinės šauliams, įskaitant sausumos, jūrų ir moteris šaulies. Bet jis yra tik vyresnysis kitų rinktinių bei visiems kitiems, už jį užimama vieta žemesniems, šauliams.

Kuopos (būrio, grandies) pirmininkas yra viršininkas jo vadovaujamos kuopos (būrio, grandies) pirmininkas yra viršininkas jo vadovaujamos kuopos (būrio, grandies) visiems šauliams, bet tik vyresnysis visiems

kitiems, už jį užimama vieta žemesniems, šauliams.

Pastaba:

LŠST Jūrų šaulių vadovas, LŠST Moterų šaulių vadovė, LŠST JaUNIMO Vadovas, LŠST Šaudymo sporto vadovas ir kiti, santykiuose su dalinių vdovybėmis, privalo vadovautis diskretiškumo ir šauliško mandagumok principais. Privalu atsiminti, kad tikrasis dalinio šeimininkas yra dalinio pirmininkas ir dalinio valdyba, kurie to krašto periferijoje neša ir propaguoja Sąjungos garbę. svarbu yra pabrėžti, kad nuoširdaus bendradarbiavimo, abipusio supratimo ir šauliško respekto principai turi būti išlaikyti.

LŠST CENTRO VALDYBOS NARIO PADĖTIS (STATUSAS) SAVAME DALINYJE

LŠST centro valdyba in corpore yra vyriausias Sąjungos valdantysis organas. Tačiau paskiro centro valdybos nario valdančioji jėga yra minimalinė. Visiems jo dalinio šauliams centro valdybos narys yra vyresnysis ir jam teiktinas priderantis respektas. Jis gali patarti, bet negali diktuoti savo valios dalinio pirmininkui ar dalinio valdybai. Administraciniu požiūriu jis yra dalinio pirmininko jurisdikcijoje. Tarnybos metu jis klauso dalinio pirmininko patvarikymų.

(Bus daugiau)

Atkelta iš p. 130

posėdžiui vadovauja valdybos pirmininkas A. Juškevičius. Buvo aptartos valdybos veiklos pagrindinės gairės, sudarytas skyriaus metinės veiklos provizorinis planas, nutarta kovo 1 d. šaukti pirmąjį skyriaus narių susirinkimą, pavesta pirmininkui A. Juškevičiui skyriui atstovauti. Lietuvos Laisvės Kovų Muziejaus komitete. Veikloje glaudžiai bendradarbiauti su ramovėnams giminingomis organizacijomis — kūrėjais savanoriais, šauliais ir birutininkėmis. Padarytas (Nukelta į virš. psl. 3)

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

KAZIMIERĄ SITKAUSKĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

Neatsargaus vairuotojo eismo nelaimėje sužeistas, nebeatgavęs jėgų mirė Notre Dame ligoninėje Lietuvos kariuomenės atkūrimo svanoriskūrėjs Vyčio kryžiaus kavalierius laisvės kovų dalyvis, LŠST L. K. Mindaugo šaulių kuopos garbės šaulys, atsargos ltn. Kazimieras Sitkauskas. Velionio kūną pašarvojus laidojimo namuose, karstas buvo apdengtas tautine vėliava, o šalia karsto stovėjo savanorių ir šaulių vėliavos. Lietuvos Karaliaus Mindaugo šaulių kuopos uniformuoti šauliai stovėjo garbės sargyboje.

Atsisveikinimas su a.a. Kazimieru įvyko rugsėjo 10 d., vakare, gausiai dalyvaujant Montrealio lietuvių visuomenei. Kun. St. Šileika, SDB, Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas, atkalbėjęs rožinį, su juo atsiveikindamas, trumpai apibūdino savo buvusį parapijietį.

LŠST L. K. Mindaugo šaulių kuopos vardu atsisveikinimo žodį tarė valdybos pirmininkas Augustas Mylė. Kanados Lietuvių Bendruomenės Montrealio apylinkės, "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraščio, Tautos Fondo ir Vilniaus Šaulių rinktinės Kanadoje vardu — trumpą atsisveikinimo žodį tarė Juozas Šiaučiulis.

1986 m. rugsėjo 11 d., a.a. Kazimieras Sitkauskas buvo laidojamas iš Šv. Kazimiero lietuvių bažnyčios. Prie durų karstą pasitiko uniformuota šaulių palyda, vėliavos ir žmonės, atvykę į pamaldas. Šauliams apdengus karstą su tautine vėliava, jis buvo įlydėtas į bažnyčios vidų.

Garbės sargyboje šauliai stovėjo

A. A. Kazimieras Sitkauskas
1901.I.2 — 1986.IX.8

per visas pamaldas, o išlydint iš bažnyčios tautinę vėliavą šauliai nuėmę nuo karsto įteikė velionio žmonai O. Sitkauskienei.

Pamaldas laikė kun. St. Šileika, SDB, keturias giesmes pagiedojo solistė Gina Čapkauskienė. Skaitymą atliko velionio anūkas dr. Raimundas Zabieliauskas ir atsisveikinimo žodį visų Montrealio lietuvių vardu tarė poetas dr. Henrikas Nagys.

Gausiai vilkstinei automobilių lydint, karstas buvo nulydėtas į Montrealio Cote des Neiges krematoriumą. Paskutinį atsisveikinimo žodį tarė Augustas Mylė. Šauliams einant garbės sargybą, sugiedojo Lietuvos himną, karstas nuslinko į amžinybę. Good soldiers never die — they just fade away.

Petras Gabrys

A. A. šauliui ALEKSUI MASKOLIŪNUI

staigiai mirus, žmoną Meloniją ir dukras bei jų šeimas
giliai užjaučia

Los Angeles J. Daumanto šaulių kuopa

A.A. ONAI RAMBUTIENEI

mirus, dukrai-šaucei Emilijai Mikalonienei ir šeimai
reiškiame gilią užuojautą.

Los Angeles J. Daumanto šaulių kuopa

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

KARIUI AUKOJO:

ANTANAS
GAILIUSISVISAIP
MISIŲTINKA

novelės

Šią knygą gaus dovanai naujieji
"KARIO" prenumeratoriai.

Atkelta iš p. 143

principinis nutarimas, kad LKVS "Ramovė" Čikagos skyrius su savo vėliava dalyvaus ir reprezentuosis: be kvietimo — Vasario 16-sios, Birželių mėnesio ir rugsėjo 8-sios minėjimuose. Visur kitur — tik gavus iš švenčių bei minėjimų rengėjų tiesioginį (žodžių ar raštu) pakvietimą.

Kaip matome, Čikagos ramovėnai gražiai besireiškia savo veikloje, užbaigę 1986-sius metus ir įžengę į 1987-sius, yra pasiryžę, kaip iki šiolei taip ir toliau, tvirtai žengti kariškoje dvasioje savo organizuotos veiklos keliu, brangios tėvynės Lietuvos labui, savo skyriaus ir visos Sąjungos geroi.

Belieka Čikagos ramovėnams palinkėti daug sėkmės, pasiryžimo ir ištvėrmės organizaciniu keliu žengiant!
Vg.

Z. Raulinaičio LIETUVOS RAITELIAI II-ji knyga KELIAS Į SOSTĄ atiduota rinkti Tėvų Pranciškonų spaustuvėje Brooklyne, N.Y.

Dokumentinėje knygoje: Mindaugo politinės, diplomatinės kovos ligų ir Lietuvos apkrikštavimo ir vainikavimo karaliumi.

Leidžia LKVS RAMOVĖ - KARYS.

\$100.00
Julija Puodžiukaitienė, CT savo vyro
A.A. Vinco-Vytauto Puodžiukaičio
atminimui

LŠST Martyno Jankaus šaulių kp. per
įzd. A. Seduikį

\$83.00
Vkt. Sutkus, Vokietija

\$70.00
Al. Sarapnickas, ONT

\$50.00
St. Butkaus, šaulių kp. per įzd. M.
Baukį

\$38.00
J. Damskis, Vokietija

\$35.00
K. Lambertas, PA

\$25.00
J. Preibys, MI
J. Mikaila, FL.
Dr. V. Kudirkos šaulių kp. per Fr.
Sperauską

\$20.00
kun. J. Pragulbickas, NJ
Vl. Šimoliūnas, CA

\$18.00
J. Stankūnas, MI

\$17.00
J. Nevulis, Vokietija

\$16.00
M. Dambrauskas, AZ
P. Sakalas, ONT
J. Stašaitis, MA
Z. Vencius, Vokietija

\$15.00
J. Kriaučiūnas, CT
V. Mamaitis, FL

\$13.00
Br. Baltrūnas, IL

L. Staškevičius, NY
V. Vilkutaitis, OH

\$10.00

A. Banaitis, Vokietija
K. Bendorius, Vokietija
B. Budreika, Vokietija
Arno Heid, Vokietija
J. Mačiukas, ONT
Elena Raštikienė, CA
V. Tschiplys, Vokietija
J. Vitkus, Vokietija
Juzė Vičius, IL

\$10.00

J. Abraitis, IN
V. Augus, CA
Pov. Babickas, MA
LKVS Detroito sk. per A. Vitėną
A. Daukantas, CA
M. Linge, MAN
J. Pažėra, CA
P. Simanauskas, CT
Al. Spirikaitis, OH
Fl. Tallat-Kelpša, IL
M. Tyrulienė, IL
V. Žebertavičius, FL

\$8.00

V. Blnstrubas, OH
E. Bliudnikas, MA
J. Bulota, CO
J. Dekeris, IL
P. Kanopa, ONT
L. Lendraitis, MA
Vkt. Panaras, IL
V. Rupšys, MA
V. Sakas, ONT
K. Šidlauskas, MA
M. Sniulis, ONT
V. Vitkus, NY
J. Žemaitis, IL

\$5.00

St. Būdas, IN
F. Juras, OH
J. Mačiulaitis, MI
Vl. Palaitis, Australija
V. Senūta, MA
J. Telyčenas, ONT
P. Žvirblis, Anglija

(Bus daugiau)

Aukojusiems nuoširdus AČIŪ.

*tas laisvès nevertas,
kas negina jos!*